

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 TEMMUZ 2010

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2010 / 07 FİYATI: 4 TL

2000

Cumhuriyet
cephesinden
üzücü haber:

**İlhan
Selçuk'u
yitirdik**

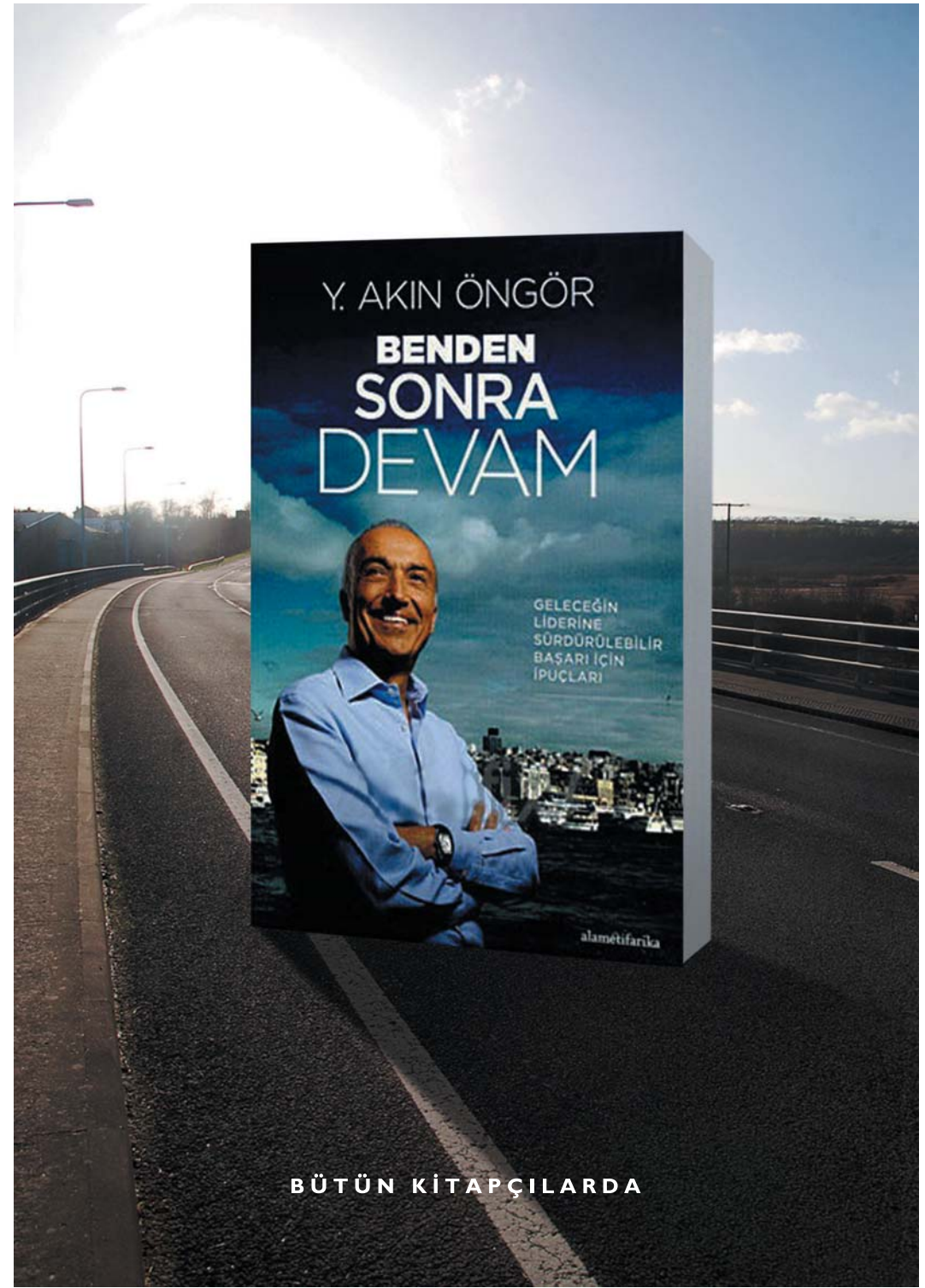
Cengiz
Özakıncı
bir perdeyi
daha kaldırdı:
**Hitler'in
Papazları**

**Hindistan'ın
kurtarıcısı
sakin, bilge
kahraman:
Gandhi**

Demirel Başkentli
mezunları teselli etti:

**Ay tutulur
güneş
tutulur
yıldızlar
tutulamaz**

**HABERAL NEREDE
BİZ ORADAYIZ**

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 TEMMUZ 2010

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni Yardımcısı:

Mehmet Muhsinoğlu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut

Görsel Yönetmen:

Turgut Keskin

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Redaksiyon:

Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Necmi Tanyolaç, Kaya Karan, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu, Ahmet Aydede,
Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Nuray Bartoschek, Cahit Batum,
Prof. Dr. Yüksel Bozer, Haluk Cansın,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop,
Gülbüz Evren, Metin Gören, İlyas Halil,
Pelin Hazar, Muzaffer İzgü, Özüm Larçın,
Mehmet Muhsinoğlu, Filiz Leloğlu Oskay,
Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Saniye Özden,
Bekir Özgen, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, İzlen Şen, İzmir Tolga,
Engin Ünsal, Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri,
Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)
Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Abone Hizmetleri:

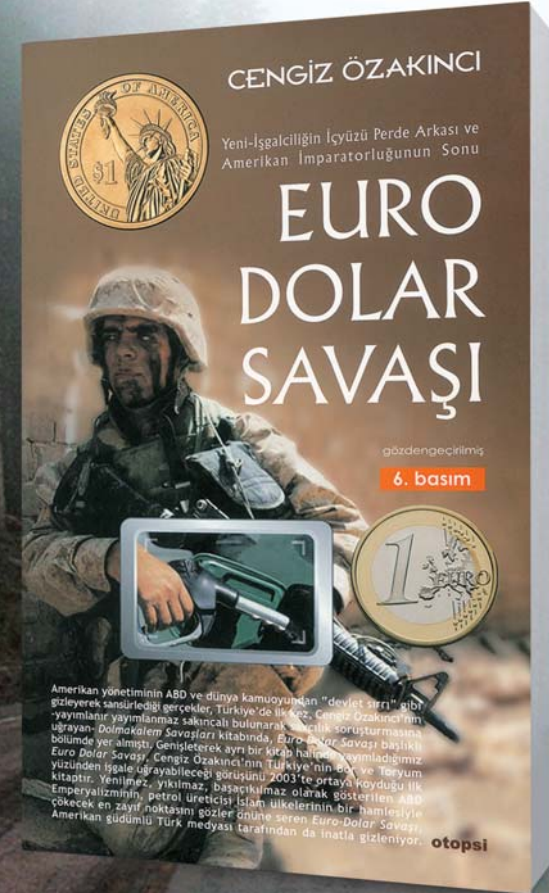
(0212) 314 08 88

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 25 / 06 / 2010

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

İÇİNDEKİLER

- 6 “Ay Tutulur, Güneş Tutulur, Yıldızlar Tutulamaz...”**
Mete Akyol
- 11 Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı Tahliye Etmeyen 9 Hakime Ceza**
Mete Akyol
- 15 Hukuk Konuşunca**
Oktay Ekşi
- 17 Bir Raportör Dokuz Yargıç**
Emre Kongar
- 19 Bu Zafer Hem Haberal’ın Hem de Demokrasininindir**
Ali Sirmen
- 21 Sağduyu Dönüyor mu?**
Orhan Birgit
- 23 Yine O Hastalık**
Oktay Ekşi
- 25 Bir Kitap, Bir İnsan, Bir Savunma...**
Emre Kongar
- 27 Garip Olaylar**
Tufan Türeñ
- 29 Haberal Ailesi’nden Kamuoyuna Duyuru**

- 31 İlhan Selçuk Aramızdan Ayrıldı**

- 34 İlhan Selçuk İçin**
Oktay Ekşi
- 38 Dünya Yanık Derneği İstanbul 15. Kongresi ve 50. Altın Yılı Kutlaması**
Gülçin Orkut
- 40 Dünya Yanık Derneği Kongresiyle İlgili Kamuoyu Bildirisi**
Prof. Dr. Mehmet Haberal
- 42 Haberal Nerede?**
Emin Çölaşan
- 45 Başkent Üniversitesi Diploma Töreninde Demirel’den Başkentlilere “Baba” Tesellisi**
BD Yazı İşleri Bölümü

- 48 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 50 Sivas Kongresinden Sonraki Gelişmeler**
Cengiz Önal
- 56 Usta Yazarların Kaleminden Atatürk**
Konur Ertop
- 61 Hitler’in Papazları**
Cengiz Özakıncı
- 73 Başkanlık Sistemi Türkiye’ye Uyar mı?**
Gürbüz Evren
- 78 Adaletsiz Rejimi Adaletle Yıkın**
Mehmet Muhsinoğlu
- 84 Uygarlık Savaşı**
Ali Naili Erdem
- 88 Vahdettin Dosyası**
Sinan Meydan
- 96 Lozan Antlaşması**
Gülçin Orkut
- 98 “Cami”ler**
Orhan Velidedeoğlu
- 103 Sporun Önemli Gücü Altyapı**
Metin Gören
- 107 Göz Deyip Geçmeyin**
Bekir Özgen
- 112 30 Yıl Sonra Kep Fırlattılar**
Semra Atay
- 112 30 Yıl Sonra Kep Fırlattılar**
Semra Atay
- 115 Altın Bilezik**
Sibel Cilli
- 117 Kaptan Kraş’tan Okyanus Dolusu Sevgiler**
Ali Murat Erkorkmaz

- 124 Çiçek Annem**
Muzaffer İzgü
- 129 Cevzici Madam’ın Evi**
Mehmet Ünver
- 134 Kendini Yolda Bulur İnsan**
Nuray Bartoschek
- 137 Teşekkür**
Sadi Bülbül
- 140 Tac Mahal**
İzlen Şen Toker
- 146 Çiğdemim Derneği**
-
- 8 Sizden Bize**
- 36 Fırçalayarak**
- 37 İlk Dersimiz Türkçe**
- 87 Sudoku**
- 102 Bilginizi Denetleyin**
- 114 Tıp Dünyasından Kısa Kısa**
- 122 Ufak Tefek Bilgiler**
- 148 Yarının Büyükleri**
- 150 Poldi**
- 151 Çözümler Sayfası**
- 152 Kareler ve Rakamlar**
- 153 Mantık bilmeçesi**
- 154 Satranç**
- 156 Bulmaca**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir fotoğraf, Bin sözcük**

Bütün Dünya 'DAN SİZE
Mete Akyol

“Ay Tutulur, Güneş Tutulur, Yıldızlar Tutulamaz...”

Süleyman Demirel

Bülent Ecevit, hem bakanlıkta, hem işçilerin yüreklerinde silinmeyecek ve unutulmayacak derinlikte izler bırakmış bir Çalışma Bakanı'ydı. İşçilere toplu sözleşme ve grev hakları sağlayan yasa tasarısını hazırlamış, bu tasarının TBMM'de görülüp, yasalaşmasını sağlamış, işçileri patronların iki dudağı arasındaki eğreti konumlarından kurtarıp, aileleriyle birlikte onları, yasaların gücüyle oluşturulmuş bir zırhın güvencesi içine almıştı.

O yıllarda Türkiye'nin “en genç bakanı” ünvanını da taşıyan Bülent Ecevit, özellikle ilerideki yıllarda başka politikacılar için umursanmayacak denli “devede pire” bir konuyu bir gün, ya gençliğinin ateşiyle ya da onuruna toz kondurmamak özeniyle, bir anda “pireyi deve” yaparcasına büyüttü, bakanlıktan istifa etmişti.

Bakanlıktan ayrıldıktan sonra Bülent Ecevit'in, milletvekilliği görevi dışındaki “boş” zamanları pek fazla sürmedi. “Boş” günlerinin üçüncüsünde kendini Abdi İpekçi'nin pençesinde

buldu. Milliyet gazetesinin genel yayın yönetmeni Abdi İpekçi, Bülent Ecevit karatında bir yazardan okurlarını yararlandırmak istedi, o nedenle de onu elinden kaçırmak istemedi. Ankara'ya geldi, Bülent Ecevit'le bir görüşme yaptı.

İkisinin başbaşa görüşmesinden sonra bu kez biz Ankara'daki dostları, Abdi İpekçi'yi elimizden kaçırmadık. Hem kendisini görslemiştik, hem sohbetini özlemiştik. Bir de, Bülent beyle görüşmesinin ayrıntılarını değil ama, sonucunu merak ediyorduk.

Şakayla karıştırarak verdi sorumuzun yanıtını Abdi Bey:

“Havet” dedi.

“Yani? Yani Bülent Bey size ‘hayır’ mı dedi, ‘evet’ mi dedi?”

Abdi Bey, “hayır” ve “evet”ten ürettiği yanıtını açarak giderdi merakımızı:

“Bülent Bey'in yanıtı hem ‘hayır’, hem ‘evet’ ama, hadi sizi daha fazla meraklandırmayayım” dedi. “Milliyet'te yazmaya ‘evet’, hemen başlamaya

‘hayır’ dedi.”

“İyi ki merakımızı giderdiniz, Abdi Bey” dedik. “Böyle bilmece gibi konuşarak daha da meraklandırdınız bizi...”

Sonunda “Havet”in açılımını tane tane yaptı Abdi Bey.

“Üç yıldır politikanın içindeyim, yazı yazmaya hazırlıklı değilim” demiş Bülent Bey.

Abdi Bey onun bu sözüne gülmüş: “Yılların yazarısınız, Bülent Bey” demiş. “Yazmaya hazırlıklı değilim sözünüzü kolay kolay kabul etmemi beklemeyin benden.”

Bülent Ecevit o gün Abdi İpekçi'yle yaptığı konuşmanın sonunda, Milliyet'te günlük köşe yazıları yazmayı kabul etmiş ama...

İşin “ama”sı şöyleymiş:

Bir ay süreyle hergün günlük köşe yazısını yazacak, Milliyet'in Ankara Bürosu'na teslim edecekmış...

“Amaaa”...Bu yazıların hiçbir gazetede yer almayacakmış.

Orhan Tokatlı bana baktı, ben ona baktım, ne o bir şey anladı, ne ben bir şey anladım. Fakat Abdi Bey ikimize birden bakınca, biraz önce söylediğini ikimizin de anlamadığını hemen anladı. “Antrenman yapmak istedi” dedi. “Birkaç yıldır köşe yazısı yazmadığımı, o nedenle antrenmansız olduğunu söyledi.” Sanki ertesi gün yayımlanacakmış gibi Bülent Bey yazısını hergün büroya getirecek, biz de teleksle İstanbul'a geçirecekmiz. Bir ay hergün böyle yapacaktık. Ancak bir ay kadar sonra kendini yazmaya hazır duruma getirebilecekmiz.

***

O geceden sonra Bülent Ecevit hergün öğle saatlerinde bizim Ankara bürosuna geldi, ertesi gün “yayımlanmayacak olan” yazısını bize teslim etti, biz teleks operatörümüz Enver Hepding'e teslim ettik, o da teleksle İstanbul'a, Abdi İpekçi'ye gönderdi.

Bir ay sonra gazetemizin birinci sayfasında, “Bülent Ecevit günlük köşe yazılarıyla Milliyet'te” duyuruları yer almaya başladı. Ve o günden sonra Bülent Ecevit yine hergün öğle saatlerinde Milliyet'in Ankara Bürosu'na geldi ve bize bu kez, “ertesi gün yayımlanacak olan” günlük köşe yazısını teslim etti.

Artık alıştırma çalışmaları bitmiş, çok değerli dostumuz Bülent Ecevit büyük yazar yörüngesine yine oturmuş ve birkaç yıl önce bıraktığı yerden sürdürmeye başlamıştı yine harika yazılarını...

***

Bu olaydan sonra daha iyi anlayabildim, çok değerli dostlarım İdil Biret'in de, Suna Kan'ın da, bir konse-re çıkmadan önce belirli bir süre çalışmak gereksinimi duyumsamalarını ve...

Biri piyanosunun başına geçtiğimde, öteki kemanını eline aldığımda, nasıl da yine harikalar yarattıklarını...

Bu tanıqlığının yüreğimde ve beynimde oluşturduğu güvenle artık çok iyi biliyorum ve hatta inanıyorum ki, kısa bir süre sonra yine tanık olacağım, belirli bir antrenmandan sonra mesleklerinde yine harikalar yaratacaklarına, mesleklerini sanata dönüştüren çok değerli dostlarımla... •

SİZDEN BİZE

Bütün Dünya, Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel,
A Blok, Kat:3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr Faks: 0216 456 2729

Sayın Prof. Mehmet Haberal'ın Ergenekon Mahkemesi'ndeki sorgulanmasını anlatan "Suçum Ne?" kitabınızı sonunda bir dostumun yardımıyla buldum ve başından sonuna kadar dikkatle okudum. Bu kitap, yaşamakta olduğumuz günlerin toplumsal ve siyasal olaylarının bir belgesidir. Bu kitap şimdi yayınlanmıştır ama aslında sadece şimdi değil, beş yıl, on yıl, yirmi yıl sonra da okunacaktır.

Bunun için sizi, hazırladığımız bu kitap nedeniyle tebrik etmekten çok, çocuklarımızın, torunlarımızın dünyasına hediye olarak kalacak böyle bir belgeyi hazırladığımız için tebrik etmek istiyorum.

Başta Değerli Bilim Adamımız Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal olmak üzere, hepinizi yürekte gelen duygularıyla defalarca tebrik ediyorum ve aynı duygularıyla Bütün Dünya Ailesi'ne teşekkürlerimi bildiriyorum.

*Emekli öğretmen Ziya Atalay,
Pötürge, Malatya*

Biz de haykırıyoruz, Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın SUÇU NE ? Olur şey değil, bir ülkenin hukukuyla, adaletiyle bu kadar pervasızca oynamak,

suçsuz insanları yıllarca sorgulamadan özgürlüklerinden yoksun bırakmak nasıl olabiliyor. Hukuku katletmek, hem de hukukçular eliyle zedelemek bu kadar kolay mı? Bunu anlamakta güçlük çekiyoruz ve güvenimiz sarsılıyor.

Yasalar uygulanmıyor ve yasalara uyulmuyor. Birileri istedi diye, hak-hukuk bu kadar çiğnenabiliyor mu? Anlamak mümkün değil. İnsanlar, hem de sıradan olmayan insanlar, bu ülkenin dehalari, değerleri 1.5- 2 yıl sorgusuz, sualsiz özgürlükleri gasp edilerek, tutuklu kalabiliyorsa ve suçunun ne olduğunu bilmiyorsa ve savcı dahi bilmiyorsa, bu birilerinin egosunu tatmin etmek, kinini törpülemek için mi yapılıyor yoksa.

Duyduklarımıza ve gördüklerimize inanmak güç. Görevlerini savsaklayan ve ihmal eden savcı ve hakimlere, Yüksek Mahkemece verilen sembolik para cezalarına küsküyenler, Anayasa suçu işlediklerini bilmiyorlar mı?

Yıllardır özgürlüklerinden yoksun bırakılan değerli bilim adamı Sayın Haberal ve gibi insanların, neden haksız yere içerde tutulduklarına ve bu haksızlığa feveren edilmiyor da, sanki bireysel kinleri varmış gibi husumet duygula-

ıyla davranıyorlar. Yapılan bu haksızlıklar ve haksızlıklar, bireylerin ve toplumun hukuka olan güvenini sarsmış olmuyor mu?

*Orhan Kocadağ,
Yalova*

...

Haftalardır "Suçum Ne?" kitabınızı bütün kitapçılara soruyorum, hepsi de bu kitabın satılmadığını söylüyorlar.

Başkent Üniversitesi'nin hastanelerinin olduğu yerlerden parasız olarak temin edeceğimizi öğrendik. Fakat bizim buralarda Başkent Hastanemiz yok. Tam "Başka nereden bulabilirim?" diye kara kara düşünürken, bugün gazete bayisinin penceresi önünde görmeyeyim mi? Üzerinde iri yazılarla "Suçum Ne?" yazıyordu. Elimi uzatırken ise, bu yazının Bütün Dünya'nın kapağında olduğunu fark ettim.

Yemedim, içmedim, sanki nefes de almadan "Suçum Ne?" kitabının Bütün Dünya'mızdaki özetini okudum.

Şimdi de yargıçların sorularıyla, onlara Büyük Bilim Adamımız Profesör Mehmet Haberal'ın verdiği cevapları okuduktan sonra ne öğrendiğimi söyleyeyim:

Hocamızı Zaten tanıyor, biliyorduk. Fakat "Suçum Ne?" adlı kitabın özetini bile okuyunca, Ergenekon Mahkemeleri'nin de meğer ne olduklarını gördük, öğrendik.

Sayın ve Profesör Mehmet Haberal'a da, Sayın gazeteciler Mustafa Balbay'a da, Tuncay Özkan'a da ve adlarını tek tek saymaya gerek olmayan tüm Ergenekonzedelere de Allah'ın yardımcı olmasını dilemekten başka elimizden birşey gelmeyeceğine de artık tamamen inandım.

*Mehmet Gürpınar,
Ercis, Van*

...

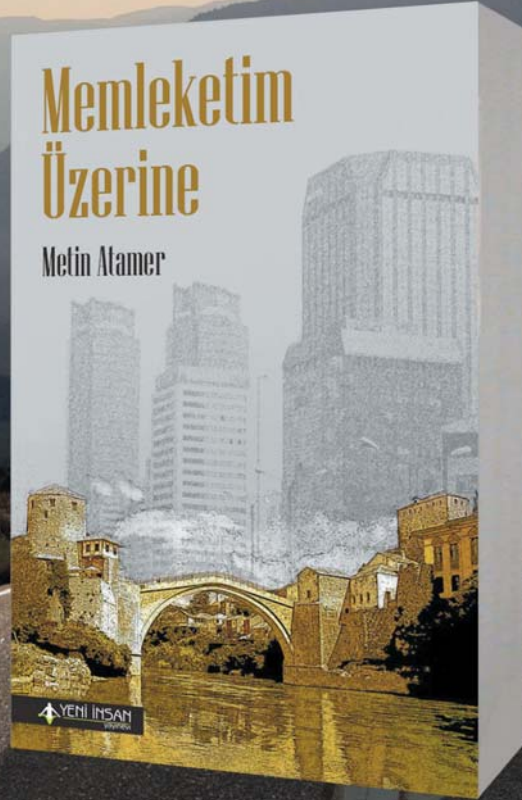
Bütün Dünya'mızın Haziran sayısında yer verdiğiniz iki yazı, sanki birbiriyle bir paralellik oluşturuyordu.

Bunlardan biri Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Ergenekon Mahkemesi'ndeki sorgulanmasının ve sözlü savunmasının "Suçum Ne?" başlığı altında yayınlanan özeti ve değerli yazar Cengiz Özakıncı'nın, kendinden beklenilen bir ustalık ve yetkinlikle kaleme aldığı "Hitler'in İmamları" başlıklı harika yazısıydı.

İngilizler'in, daha sonra Hitler'in, Müslüman toplulukları kendi istedikleri doğrultuda etkilemeleri için kimi imam-ları çeşitli çıkarlar sağlayarak kullanmalarını hayretle ve ibretle okudum.

Sayın Haberal'ın "Suçum Ne?" başlıklı sorgulanması ve savunmasının özeti yazıyla, Sayın Cengiz Özakıncı'nın "Hitler'in İmamları" başlıklı yazısının arasındaki paralelliği ise, zahmet olmazsa biraz da siz düşünün, onu da siz bulun.

*Ahmet Gözüpek,
Adana*

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi, Ergenekon davasının sanığı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tahliye taleplerini “soyut ve gerekçesiz” kararlarla reddettikleri gerekçesiyle 9 hakimi Haberal'a bin 500'er lira tazminat ödemeye mahkum etti. >>

Prof. Dr. Haberal'ın tahliyesine **gerekçesiz** karşı çıkan 9 hakime ceza...

Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi, Ergenekon davasının sanığı Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tahliye taleplerini "soyut ve gerekçesiz" kararlarla reddettikleri gerekçesiyle 9 hakimi Haberal'a bin 500'er lira tazminat ödemeye mahkum etti

Ergenekon davasında tutukluluğun cezaya dönüştüğü eleştirilerinin yoğunlaştığı günlerde Yargıtay, Türkiye'de hukukun üstünlüğünü, yargıçların mesleki saygınlığını bir kez daha kanıtlayan örnek alması bir karar verdi ve...

Terör örgütü kurmak ve yönetmek gibi, nereden ve kimden çıktığı belli olmayan bir iddiayı ciddiye alarak tutukladıkları Başkent Üniversitesi kurucusu ve onursal rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın tahliye başvurularını hiçbir somut gerekçe belirtmeden ısrarla reddeden 9 yargıcı suçlu bularak, herbirini tazminat ödemeye mahkum etti. Türk hukuk tarihinde ilk kez görülen böylesine üstün değerdeki bu kararlar Yargıtay, ülkemizde yaşayan her yurtaşın tüm yasal ve insansal haklarının, hukukun sağlam güvencesi altında olduğu gerçeğini ve bu ülkede de demokrasinin başarıyla uygulanabileceği olgusunu dünya kamuoyuna anımsatmış

oldu. Yüzeysel yorumuyla bir sanığın, kendini yargılayan yargıçları yargılaması ve kendi hakkında hüküm verebilecek bu yüce makamın sahipleri hakkında hüküm verdimiş olması biçiminde algılanabilen bu karar özünde, bir devletin yapısının ve köklerinin sağlamlığı yanısıra, o devletin, yurttaşına içtenlikle sahip çıkabilmesi olgunluğunun da bir göstergesidir.

Ağır hastalığına rağmen

Terör örgütü kurucusu ve yöneticisi olduğu gibi bir iddianın ciddiye alınarak tutuklanması sonucu 15 aydan buyana tutuklu bulunan Prof. Dr. Haberal, bu süre içinde tutukluğunun kaldırılması ve tahliye edilmesi için çeşitli kez itiraz başvurusunda bulunmasına karşın bu istemleri ısrarla, gerekçesiz olarak sürekli reddedilmişti. Prof. Dr. Haberal, hukuka aykırılığının gözler önünde olduğu bu tutumları nedeniyle "Ergenekon Yargıçları" Rüstem Eryılmaz, Resul Çakır, Kemal Can, Hakan Günay, Faik Saban,

Nurettin Ak, İdris Aslan, Yılmaz Abdurrahmanoğlu ve Efendi Peksak hakkında Yargıtay'da dava açmış, gerekçe göstermeksizin kendisini tahliye etmekte direnen bu kişilerden davacı olmuş, kendilerinden manevi tazminat isteminde bulunmuştu.

A HM kararlarını sundu

Haklarında dava açılan bu yargıçların 1. sınıf olmaları nedeniyle Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nde görülen davanın sonunda davalı 9 yargıç kendilerini dava eden Prof. Dr. Haberal'a 1500'er TL tazminat ödemeye mahkum edildiler. Davanın kararla sonuçlanan 8 Haziran'daki oturumunda söz alan Prof. Dr. Haberal'ın avukatı Av. Serdar Özersin, sözkonusu yargıçların uygulamada yasalara aykırı davrandıklarını örneklerle kanıtladı.

Özersin, 5 kez cumhuriyet savcısının da tahliye isteminde bulunduğunu, sürekli olarak 2 üyenin gerekçesiz bir şekilde tutukluluğun devamına karar verdiğini, böyle bir durumun 4. Ceza Dairesi'nin bir kararında görevi kötüye kullanmak olarak nitelendirildiğini anlattı. Haberal'a sorgusunda 180 soru sorulduğunu, bunlar içinde terör örgütü kurmak ve yönetmekle ilgili hiç bir soru bulunmadığını, tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda, delillerin karartılmak ve kaçma şüphesinden söz edildiğini de belirterek, müvekkili Prof. Dr. Haberal'ın ani ölüm riski taşıdığını, kaçma delillerini karartma şüphesinden söz edilemeyeceğini bir kez daha vurguladı. Serdar Özersin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin aynı doğrultuda olan kararlarını, müvekkilinin savunmalarını içeren dilekçesini ve 4. Ceza Dairesi'nin bir kararını da mahkemeye sundu.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin, davalı 9 yargıcı mahkum etmesi kararında, söz konusu yargıçların temyiz haklarının bulunduğu da belirtilmektedir. Kararın temyiz incelemesini, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu yapacak.

Karar örnek olacak

Kesinleşmesinden sonra bu karar cezaevlerindeki diğer tutuklular için de bir örnek olabilecek. Halen cezaevlerinde bulunan kişilerin yarısından fazlasının tutuklu olmaları, haklarında henüz bir mahkumiyet kararı verilmemiş olması yargıtayın bu konudaki kararının anlamını daha da genişletmektedir. Yargıtay'ın bu kararına göre yargıçlar ayrıca, bundan böyle tutuklama ve tahliye istemlerine ilişkin kararlarını vermeden önce kararlarının gerekçelerini ayrıntılarıyla hazırlamak ve açıklamak zorunda kalacaklar. •

Oktay Ekşi'nin
16- 06 - 2010 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

Hukuk Konuşunca

YARGITAY'ın, hukukçular arasında özel itibara sahip 4'üncü Hukuk Dairesi, tüm "Ergenekon" sürecini etkileyecek müthiş bir karar verdi: Bugünkü Hürriyet'te okuyacağınız gibi, Yüksek Mahkeme, Ergenekon sanığı sıfatıyla tutuklu olan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın "tahliye" taleplerini gerekçesiz reddeden yargıçları, Haberal'a tazminat ödemeye mahkûm etti.

Ve "hukuka saygı" yahut "adil yargılanma hakkı" söz konusu olunca, Türkiye'nin bugünkü iktidar döneminde geldiği skandal ötesi durum böylece yargı hükmüne bağlanmış oldu. Ayrıntıyı haber sütunlarında okuyacağınız için onlara girmiyoruz. Ama karardan anlaşıldığına göre, Haberal'a sorguda 180 adet soru sorulmuş ama hiçbiri Haberal'ın suçlandığı "terör örgütü kurmak ve yönetmek"le ilgili değilmiş. Dahası,

Haberal'ın tahliye istemlerini inceleyen İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi yargıçları, bunları reddederken hiçbir gerekçe göstermemiş.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi de böylece Haberal'ın "adil yargılanma hakkını" ihlal eden 9 yargıçı, Haberal'a 1500'er lira tazminat ödemeye mahkum etmiş.

Bu kararın Mustafa Balbay, Tuncay Özkan dahil Ergenekon sanığı sıfatıyla Silivri Cezaevi'nde çile çeken pek çok sanık için çok önemli

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

olduğunu belirtelim de söze sonra devam edelim.
Gördüğümüz gibi “Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri”nin adalet dağıtmaktan çok, adaleti engellediği izlenimi verdikleri bir süreci yaşıyoruz.

Örneğin gerçekte İsmailağa Camii ve Fethullah Gülen cemaatleri hakkında soruşturma açtığı için tutuklanan Erzincan Cumhuriyet Başsavcısı İlhan Cihaner’in “tahliye”si de aynı şekilde engellendi.

Kaldı ki o da olmazsa Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Türkiye’yi “Ya adalet dağıtmayı öğren veya Avrupa Konseyi üyeliğinden atılmaya razı ol” diyerek yola getirecektir.

Çünkü Türkiye’nin “adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine” ilişkin 70’i aşkın dosya halen komitenin önünde, böyle bir kararın verilmesini beklemektedir.

Aynı tür “soruşturma” veya “usul” kuralı ihlalleri hem Av. Turgut Kazan hem de gazeteci İlhan Selçuk’un vekilleri tarafından yargıya götürüldü. Netice Turgut Kazan’ın, Ergenekon soruşturması “Özel Yetkili” savcısı Zekeriya Öz’ün “ifadeye çağırma, zorla getirme, yakalama ve aramaya ilişkin” yasa hükümlerini ihlal ettiği

gereksesiyle hakkında soruşturma açılması istemi, -Adalet Bakanlığı’nın engellemesine rağmen- Ankara Dördüncü İdare Mahkemesi tarafından kabul edildi. Yani “yargı dağıtma işinin keyfiliğe izin vermediği” karara bağlandı.

Aynı şekilde gazeteci İlhan Selçuk’un vekilleri de, Selçuk’un dava ile ilgili bulunmayan telefon kayıtlarının İddianame’ye konulmasının yasalara aykırı olduğunu yargı hükmüne bağlattılar. Görüldüğü gibi hukuku çiğnemeye kalkanlar veya göz göre göre çiğneyenler, er veya geç hukukun sillesini yiyorlar.

Nitekim bekleyin... Son günlerde Anayasa Mahkemesi’ni kendi istedikleri yönde karar almazsa “hukuk dışı” sayacaklarını söyleyenler, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun yasal yetkisini kullanarak atadığı yargıçlardan beğenmediklerini “Korsan Kararname ile atanmış” diyerek teşhir edenler, Anayasa Mahkemesi üyelerinin özel telefon konuşmalarını “suçmuş gibi” yayın konusu yaparak mahkemeyi baskı altına almaya çalışanlar da günü gelince aynı şekilde hukuk sillesiyile ayılacaklardır.

Kaldı ki o da olmazsa Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Türkiye’yi “Ya adalet dağıtmayı öğren veya Avrupa Konseyi üyeliğinden atılmaya razı ol” diyerek yola getirecektir.

Çünkü Türkiye’nin “adil yargılanma hakkını ihlal ettiğine” ilişkin 70’i aşkın dosya halen komitenin önünde, böyle bir kararın verilmesini beklemektedir. •

Emre Kongar’ın
17-06-2010 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesinde
Yayınlanan
”Aydınlanma” Yazısı

Bir Raportör Dokuz Yargıç

Demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’nde anayasal rejiminin koruyucusu kim?

Meclis mi?
Hükümet mi?
Muhalefet mi?
Yargı mı?
Sivil bürokrasi mi?
Askeri bürokrasi mi?
Medya mı?
Üniversiteler mi?
Sendikalar mı?
Sivil toplum kuruluşları mı?
Kim koruyacak demokratik rejimi?
Hepsi mi?
Hiçbiri mi?
Halk, seçmen nerede?

...

Anayasal rejimimiz kime emanet?
Cumhurbaşkanı’na mı?

Başbakan’a mı?
Ana muhalefet partisi liderine mi?
Muhalefet liderlerine mi?
Bakanlara mı?
Milletvekillerine mi?
Anayasa Mahkemesi’ne mi?
Yargıtay’a mı?
Danıştay’a mı?
İdari yargı mahkemelerine mi?
Adli yargı mahkemelerine mi?
Yargıçlara mı?
Savcılara mı?
Avukatlara mı?
Müşteşarlara, genel müdürlere mi?
Sivil memurlara mı?
Asker memurlara mı?
Medya patronlarına mı?

**Acaba bütün bu sorular anlamsız mı?
Biz demokratik rejim rüyası mı görüyoruz?
Aslında bizi tarikat ve cemaat yapıları mı yönetiyor?
Düzenin güvencesi(!)
"Ulema" mı? Halk, seçmen nerede?**

Medya yöneticilerine mi?
Habercilere mi?
Gazete yazarlarına mı?
Televizyon yorumcularına mı?
Öğretim üyelerine mi?
Sendika liderlerine mi?
Sivil toplum kuruluşlarının başkanlarına mı?
Demokratik rejim için kime güveneceğiz?
Hepsine mi?
Hiçbirine mi?
Halk, seçmen nerede?

...

Acaba bütün bu sorular anlamsız mı?
Biz demokratik rejim rüyası mı görüyoruz?

Aslında bizi tarikat ve cemaat yapıları mı yönetiyor?
Düzenin güvencesi(!) "Ulema" mı?
Halk, seçmen nerede?

...

Yoksa demokrasimiz, insan haklarımız, anayasal rejimimiz, bir raportöre, dokuz yargıca, daha doğrusu onların temsil ettiği tutum ve davranışlara mı emanet:
Hoşuna gitmeyen mahkeme kararlarını yok sayması için iktidara çağrı yapan bir Anayasa Mahkemesi Raportörü'ne...
Ve Yargıtay tarafından Mehmet Haberal'ın yargılanmasında kusurlu bulunan ve tazminata mahkûm edilen dokuz özel yetkili mahkeme yargıcına...

...

Kim anayasal rejimi tehdit ediyor?
Kim anayasal rejimi koruyor?
Aydın odur ki bütün bu toz duman arasında demokrasiye, insan haklarına, hukuka sahip çıkar; sahip çıkanların yanında yer alır!
2010 Türkiye'sinde Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi gibi yüksek yargı organlarının yanında mısın?
Karşısında mı?

...

Ey halk...
Ey seçmen...
Senin tarihsel kimliğini ve tarihsel rolünü de bu tercih belirleyecektir:
Tabii yargılanmadan infaz edilenlerin, mazlumun, hakkın, hukukun, demokrasinin, insan haklarının yanındaysan...
Vicdanın ve bilincin varsa!

Ali Sirmen'in

17- 06 - 2010 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesinde
Yayınlanan "Dünyada
Bugün" Yazısı

Bu Zafer Hem Haberal'ın, Hem de Demokrasininindir.

Ergenekon davasından 2009 yılında gözaltına alınan ve 15 aydır tutuklu bulunan Prof. Mehmet Haberal kendisi hakkında tutuklama kararı veren ve tahliye taleplerini gerekçesiz reddeden yargıçları dava etmişti.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, davalıların dokuzunun Mehmet Haberal'a 1500'er lira tazminat ödemeye mahkûm etmiştir.

Böylelikle, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin kararıyla Mehmet Haberal'ın içeride tutulmasının hukuki bir karardan çok, haksız bir fiilin neticesi olduğu tebeyyün etmiş bulunmaktadır.

Bu karar, Mehmet Haberal'ın kendisini içeride tutan cüppe sahibi kişileri hukuk ile ezmesidir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin kararı, Ergenekon şakşakçılarının suratına

indirilmiş bir şamardır.

Şimdiye kadar hep söyledik, Ergenekon davasında hukuk dışı davranışlar olmaktadır.

Belki sanıklar içinde, hukuka aykırı davranmış kişiler vardır. Ama öte yandan, iddianame ve sorgulamalar o denli izana aykırıdır ki toplumun vicdanının rahatsız olmaması mümkün değildir.

***

Kararda Haberal'a sorguda sorulan 180 sorudan hiçbirinin terör ve terör örgütü ile ilgili olmadığı anlaşılmaktadır. Oysa Haberal hakkındaki suçlama terör örgütü kurma ve yönetmektir.

Bu husus davanın özünü etkileyecek önemdedir.

Bir de ülkemizde ne yazık ki

hukukçular ile hukukçu geçinenlerin öz ile ilgili görmedikleri bir başka husus vardır ki o da tutuklamadır. Tutuklama, usul hukukunda öngörülen bir tedbirdir.

Tutuklama kurumunun uygulanması için, suçun vasfının yanı sıra başka hususların da bulunması gerekmektedir.

Eskiden suçun ağır cezalı olması, tutuklama için öngörülen koşullardan biriydi. Şimdi ise tutuklama için öngörülen suçlar kanunda sayılmıştır. Ama bu da yetmez tutuklama kararının verilmesi için.

Aynı zamanda sanığı suçu işlediğine dair kuvvetli belirtilerin bulunması da şarttır.

Yukarıdaki koşullara ek olarak, aynı zamanda sanığın kaçma veya delilleri karartma yahut da sanıkları veya tanıkları etkileme şüphesinin bulunması gerekmektedir.

AİHM'nin aradığı koşul bütün bu ölçütlerin bulunmasıdır.

Yoksa yalnızca suçun belirli suçlar arasında sayılması ve sanığın bunu işlediği yolunda kuvvetli belirtilerin olması yetmez, kaçma ve delilleri karartma şüphesinin de bunlara ek olarak mevcut olması zorunludur.

***

Bütün bu hususlara Haberal özelinde göz atalım:

Mehmet Haberal'a terör örgütü kurmak ve yönetmek ile ilgili bir soru bile sorulmamışken, bu suçun işlendiğini dair kuvvetli belirtilerin neler olduğu ileri sürülebilir ki? Eğer öyle bir belirti var ise bu sanığa sorulmaz mı?

İnsaf!

Mehmet Haberal'ın kaçma şüphesi bulunmadığı ise açıkça ortadadır.

Nitekim tutuklama ve tahliye taleplerinin ret kararlarında, kaçma şüphesini belirten ve kanıtlayan tek sözcük bile yer almamaktadır. Zaten genelde tutuklama veya tahliye talebinin ret kararlarında doğru dürüst bir gerekçe yazılmaya tenezzül bile edilmemektedir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin kararını okuyan izan sahibi bir kişi şunu söyler: -Demek ki Haberal'ın özgürlüğü hukuka aykırı olarak kısıtlanmış, yani ona karşı hukuk kılıfına uydurilmaya çalışılan bir suç işlenmiştir. Suçun mağdurları konusunda daha ileri gidip şunları da ekleyebiliriz:

-Haberal şifa dağıtan bir hekim olduğuna göre, onun özgürlüğünü gasp edenler aynı zamanda, onun tedavisinden mahrum kalan insanların hayatlarıyla da oynamışlardır. Bir operatörü mesleğinden men edecek, kim bilir belki de onu bir daha yeniden hiç icra edemeyecek şekilde özgürlüğünden yoksun kılmak, yalnız ona değil, aynı zamanda topluma karşı işlenmiş bir suçtur.

Aynı husus, diğer tutuklular, örneğin Balbay ve Tuncay Özkan konusunda da geçerlidir.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi kararı, hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaya yetmese bile, tescil etmeye yaramıştır.

Orhan Birgit'in
18-06-2010 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesinde
Yayınlanan "Düz Yazı"
Yazısı

Sağduyu dönüyor mu?

Hukukun hiçe sayıldığı bir ülkenin bireyleri olmayı neredeyse kanıksayan bir toplum haline dönmüştük.

Gerekçesiz tutuklama kararları, üst yargı kurumlarını dinlemeyen gözü kara yargıç ve savcılar. Kimliği boş telefon dinleme emirleri, Erzurum-Ankara, Diyarbakır arasında gidip gelen 15 çuvalı dolduran yargı dosyaları... Örnekleri maalesef daha da çoğaltarak, gelecek kuşaklara babalarının, bir ülkenin hukuk düzenini nasıl hallaç pamuğu gibi attıklarını göstermekle yüz yüze idik. Son günlerde bunlara Anayasa Mahkemesi'ne kadar sızmış, bir Deli Dumrul örneği de eklenmiş gibiydi.

Bir sabah kalktık ve Ankara'da Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı 15 aydır gerekçe göstermeden özgürlüğünden alıkoyan hükümlerini karaküşü bularak, verdikleri kararı öğrendik.

O yargıçlara yanlış yolda oldukla-

rını söyleyen, onlardan daha kıdemli ağabeyleri, sadece para cezasına hükmetmiş olmakla kalmıyorlardı. Her birisinin siciline, torunlarını bile sıkıntılı durumda bırakacak bir kayıt düşmüş oluyorlardı.

İktidarın adalet düzenimizi Silivri savcılarının hukuku yorumlayış sistemine dönüştürmek isteyen son anayasa değişikliğinin ne olduğunun sade vatandaşlara anlatılmasını isteyenler için 4. Hukuk Dairesi'nin bu kararı bulunmaz bir örnek olacaktır.

Bir başka ışık...

Benzer bir umut ışığı da, Anayasa Mahkemesi'nde görülmekte olan son dava için Osman Can adındaki vatandaşın başlatmak istediği kışkırtıcı çağrıda yapayalnız kalması ile ortaya çıktı.

Ülkede önüne geçilmez bir kaosa, hatta bir kargaşaya yol açabilecek o çağrı, siyasi iktidarın olası bir iptal kararını yok sayarak, yoluna devam etmesini amaçlıyordu.

Yüksek Mahkeme'deki raportörlük görevini de sürdüren Bay Can, gece gündüz kanal kanal dolaşarak çağrısına yan-
daş bulmayı amaçlıyordu.

Kendisine tepki gösterilmemiş olsa da şayet o çağrı maya tutsaydı, yani AKP hükümeti, Başbakan'ın Anamuhalefet Partisi Mahkemesi diye adlandırarak, halkın gözünden düşürmek istediği yüksek yargıdan çıkacak olsa, bir iptal kararını Resmi Gazete'de yayımlamama çılgınlığına kapılsaydı, Türkiye nereye varacağı bilinmeyen bir kargaşa ile burun buruna kalabilecekti.

O kargaşa sonunda belki de Osman Can, çoktan kayıplara karışmış bile ola-bilir ama iktidarı ile muhalefeti ile ül-kenin sağlam yurtseverleri birbirleriyle dövüşen insanlar haline dönüşebilirdi.

Dün sabah AKP Genel Başkan Yardımcısı Hüseyin Çelik'in partisi adına yaptığı açıklamayı okuyunca, o bakımdan rahat bir nefes aldım.

Çelik, yargı kararlarının beğenilsin beğenilmesin uygulanmasını savunan sağduyu cephesinin sadece yanında değildi. Sözcülerinden de birisiydi. •

SÖZÜN GÜZELLİĞİ

Gönderen: NİHAN EROL

Eski Roma'nın ünlü generallerinden birinin eşi dünya güzeli bir kadıymış. Kültürü, eğitimi, ve üslubuyla benzeri güç bulunur bir "şahane kadın". Boşanacakları haberi çıkmış; bütün Roma bu haberle çalkalanıyor. Yakın arkadaşları konuyu açmışlar:

"Eşin Roma'nın, en beğenilen, gıpta edilen kadını; nasıl olur da ondan ayrılmayı düşünebilirsin?"

General bacağını uzatarak:

"Çizmemi beğendiniz mi önce onu söyleyin.." demiş.

"Çok güzel!" demişler.

"Tay derisinden yapılmıştır. Sicilya'nın en usta çizmecisi tarafından, kendi eliyle, benim için yapılmıştır. Bir benzerini bütün Roma'da bulamazsınız."

"Belli." demiş arkadaşları. "Ama bunun, bizim sorumuz-la ne ilgisi var?"

Arkadaşlarının merakını gidermiş general:

"Ayağımı sıkıyor... İnsanda güzel olan yüzdür, yüzde güzel olan gözdür ama insanı insan yapan ağızdan çıkan sözdür..."

CICERO diyor ki (İ.Ö. 106-43)

"Bir ulus kendi içindeki aptal ve muhteris olanlarla baş edebilir. Fakat içersindeki satılmış ve hainlerle yaşayabilmesi olanaksızdır. Sınırları zorlayan düşman silah ve bayraklarını açıkta taşıdığı için daha az tehlikelidir. Fakat bir hain, hain gibi görünmez, kurbanları ile aynı aksanda konuşur, onların çehresine bürünür ve onların argümanlarını kullanarak ulusun politik yapısına nüfus eder, bütün kapılardan serbestçe geçer, sesi en üst düzey hükümet koridorlarında duyulur, ulusun ruhunu çürütür. Politik yapıya her türlü hastalık bulaştırarak ulusun yaşam gücünü elinden alır. Bir katil daha az korkulandır."

Oktaay Ekşi'nin
19-06-2010 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

Yine o hastalık

Hani sözün bittiği yer vardır ya. Başbakan Tayyip Erdoğan'ın, partisinin il başkanlarına hitaben dün yaptığı konuşmayı okuyunca kendimizi bir kere daha "sözün bittiği noktada" hissettik.

Öyle ya. Ülkemizde "hak arayan" insandan da, "hak dağıtan" yargıdan da şikâyetçi bir başbakan var.

İsterseniz önce kızdığı şeyi özetleyelim:

Biliyorsunuz Başkent Üniversitesi'nin Kurucusu ve Rektörü, tanınmış bilim adamı Prof. Dr. Mehmet Haberal, tam 14 aydır, hangi nedenle tutuklu olduğunu bilmeden bir hastanenin dört duvarı arasında yatıyor.

Avukatları tutuklama kararının kaldırılması için sayısız defa yetkili mahkemeye başvuruda bulunmuş. Ne var ki talep, yetkili yargıçlardan bir kaçının karşı oyuna rağmen her defasında

"gerekçe göstermeden" reddedilmiş. Avukatlar da bunun "keyfi" bir tasarruf olduğu iddiasıyla haklarını aramak için, Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi'ne başvurarak, "Mehmet Haberal'ın adil yargılanma hakkının" ihlal edildiğini ileri sürerek, bu kararlarda imzası olan yargıçlardan "tazminat" istemişler.

Biliyorsunuz Başkent Üniversitesi'nin Kurucusu ve Rektörü, tanınmış bilim adamı Prof. Dr. Mehmet Haberal, tam 14 aydır, hangi nedenle tutuklu olduğunu bilmeden bir hastanenin dört duvarı arasında yatıyor.

Nitekim Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi başvurusu haklı buldu:

Haberal'ı tahliye talebini, hukuken geçerli bir gerekçe göstermeden reddeden 9 yargıcı, Haberal'a 1500'er lira tazminat ödemeye mahkûm etti.

Bir başka deyişle "Türkiye'de hukuk devleti var" demiş oldu.

Haksızlığa uğradığını düşünen insanlar, Osman Can'ın tavsiyesine uyup "İhkak-ı hak" (hakkını yargıya gitmeden almaya kalkma) yoluna mı gidecek, yoksa hukukun gösterdiği yoldan gidip çareyi yine "yargıda" mı arayacak?

Nitekim Yargıtay 4'üncü Hukuk Dairesi başvurusu haklı buldu:

Haberal'ı tahliye talebini, hukuken geçerli bir gerekçe göstermeden reddeden 9 yargıcı, Haberal'a 1500'er lira tazminat ödemeye mahkûm etti.

Bir başka deyişle "Türkiye'de hukuk devleti var" demiş oldu.

Keza bu kararla tüm yargıçlara: "Eğer görevinizi hukuki değil keyfi kararlarla yaparsanız bunun bedelini şahsen ödersiniz" mesajını verdi .

"Hukuk devleti" kavramına zerre kadar saygısı olan bir Başbakan bundan memnun olmalı ve "Vatandaşlarım haklarını koruyacak yeni bir merci da-

ha buldular. Ne güzel" demeli değil mi?

Hayır. Başbakan, dün kendi İl Başkanlarına:

"Burada bir şeyi çok açık, net söylemem gerekir. Kısa bir süre önce, birkaç gün önce malum 9 tane yargı mensubuna, hâkime, malum yine bir dava açılması neticesinde üst mahkemenin kalkıp da ceza vermesini bu ülkede hukuk adına ciddi sıkıntı süreci olarak görüyorum. Bugüne kadar olmamış ve yeni kapıların açılmasına mesnet teşkil edecek bir adımdır. Bakınız henüz hakkında karar kesinleşmemiş ve yargı süreci devam ederken, Anayasa'yı çiğneyerek böyle bir karar verme yetkisini üst mahkeme kendisinde nereden buluyor?" diyor.

Söyleyelim. Adalete güvenmeyi, hukuka saygıyı öğrenirseniz altından kalkamayacağınız hiçbir sorun olmaz

Eğer Başbakan ortada "Anayasa'yı çiğnereysek" verilmiş bir karar olduğunu düşünüyorsa, kolayı var. Konuyu "yargıya" götürür, hakkını arar.

Dediklerinin yanlış olması bir yana, o "hakkını arayana" karşı.

Nitekim aylardır gerekçe göstermeden Silivri'de yatanlar da "haklarını ararlarsa" diye telaşlandığı anlaşılıyor. O ihtimali dile getirip "Bunun altından neyle kalkacağız?" diye soruyor.

Söyleyelim. Adalete güvenmeyi, hukuka saygıyı öğrenirseniz altından kalkamayacağınız hiçbir sorun olmaz.

Emre Kongar'ın
30-05-2010 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesinde
Yayınlanan "Aydınlanma"
Yazısı

Bir kitap... Bir insan... Bir savunma...

Kitaplar vardır...

Okurken tüyleriniz ürperir...

Bir karabasan yaşarsınız...

Gözleriniz kararır...

Zihniniz bulanır...

Duyularınız küntleşir...

Bitirdiğiniz zaman kendinize

gelemezsiniz...

O artık sizin bir parçanız olmuştur...

Bir ömür boyu onunla yaşarsınız...

Ann Frank'ın Hatıra Defteri gibi.

***

Filmler vardır...

İzlerken şaşırırsınız...

Dehşete kapılırsınız...

Gerçeklerden koparsınız...

Kendinizi cehennemde bulursunuz...

Film biter...

Ama siz hâlâ o cehennemdesinizdir...

O sesler...

O görüntüler...

O olaylar...

O ilişkiler...

Kulağınızdan ve gözünüzün önünden gitmez...

Bir ömür boyu onunla yaşarsınız!

Sophie'nin Seçimi gibi.

***

Savunmalar vardır...

Kitaplaştırılmış...

Filme çekilmiş...

Tiyatrosu yapılmış...

Bütün insanlığa mal olmuş...

Tarihe tanıklık eden...

Unutulmayan...

Sokrates'in Savunması gibi.

Bir kitap var elimde...

Okurken içim kararıyor...
Gözlerim yaşıyor...
Satırlar, sözcükler, harfler birbirine
karışıyor...
Zihnimde imgeler, simgeler, hukuk,
adalet gibi kavramlar, yargıç, savcı,
sanık, tanık, avukat gibi kişiler yerine
oturmuyor...

Bu bir gerçeklik mi...
Bir süre sonra uyanıp "Ohh"
diyeceğimiz bir karabasan mı...

Bir yanda genç, dinamik, pırıl pırıl,
başarılı bir hekim, çığır açan bir cerrah,
hastaneler, üniversiteler kuran bir
eğitimci, toplumu bilinçlendiren bir
sivil toplum lideri, uluslararası
ödüllerin sahibi bir öncü, binlerce
insanı yaşama kavuşturmuş bir
idealist...

Öte yanda "tutuklandıktan 357
gün sonra yargıçlar karşısına
çıkartılan, Silivri'de, 13. Ağır Ceza
Mahkemesi'ndeki savunmasını, doktor
ve hemşirelerin gözetiminde, kalp ve
tansiyon aygıtlarına bağlı olarak,
hastane odasından telekonferans
yöntemiyle yapan bir sanık..."

Bir yanda insanlığa, vatanına, milletine
hizmet aşkı ile yanan bir profesör...

Öte yanda "Cebir ve şiddet kullanarak
TBMM'yi ortadan kaldırmaya ve
görevlerini kısmen veya tamamen

**Bir yanda genç,
dinamik, pırıl pırıl,
başarılı bir hekim,
çığır açan bir cerrah,
hastaneler, üniver-
siteler kuran bir
eğitimci, toplumu
bilinçlendiren bir
sivil toplum lideri,
uluslararası ödülle-
rin sahibi bir öncü,
binlerce insanı yaşa-
ma kavuşturmuş
bir idealist...**

yapmasını engellemeye teşebbüs" ve
"Cebir ve şiddet kullanarak yürütme
organını ortadan kaldırmaya teşebbüs"
ile suçlanan bir zanlı...

Hangisi gerçek?

***

"SUÇUM NE" adıyla yayımlanan bir
kitap bu...

"Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Sözlü
Silivri Savunması" alt başlığı ile
basılmış, Bütün Dünya Dergisi Mayıs
2010 sayısının parasız eki olarak
dağıtılıyor.

Tufan Türenç'in
31-05-2010 Tarihinde
Hürriyet Gazetesinde
Yayımlanan Yazısı

Garip Olaylar

Olmaz ya... Diyelim ki oldu.
Diyelim ki Fransa'da,
İngiltere'de ya da Almanya'da iki
saygın gazetenin telefon sartralının
dinlendiği ortaya çıktı.

O ülkelerde neler olur? Kamuoyu
ayağa kalkar, kıyametler kopar.
Önce iletişimle ilgili bakan gider. Ama
bu yetmez iş hükümete dayanır.
Sonunda da hükümet de istifa etmek
durumunda kalır.
Peki Türkiye'de ne olur?
Hiçbir şeycik olmaz.
Ne ilgili bakanın, ne Başbakan'ın kılı
bile kıpırdamaz.
Kamuoyundan tık bile çıkmaz.
Peki yine aynı ülkelerde Adalet Bakanı
bir milletvekilinin verdiği soru
önergelerini yanıtlarken 69 yargıç ile
savcının dinlediğini açıklarsa ne olur?

Yine kıyamet kopar.
Soruşturma komisyonları kurulur.
Büyük olasılıkla adalet bakanı,
iletişimle ilgili bakan gider.
Hükümet bunalımı çıkar.
Türkiye'de ne olur?
Hiçbir şeycik olmaz.
Milyonlarca insanı dinlenen bir
toplum, özgür bir toplum sayılır mı?
Kesinlikle sayılmaz.

***

Önceki günkü CHP Merkez Yürütme
Kurulu üyelerine Prof. Haberal'ın kitap
haline getirilen Sözlü Silivri
Savunması dağıtıldı.
Prof. Haberal'ın savunmasını keşke
bütün Türk halkı okuma olanağı
bulabilse.
Kitabın adı: Suçum Ne?
Sorgusu yapıldığı gün bir yıla yakın
tutukluluk durumu olan Prof. Haberal

mahkeme başkanına şu soruyu soruyor: “Acaba nerede hangi terör örgütünü kurdum? Hangi silahlı organizasyona girdim?”
 “25 senedir görmediğim, herhangi bir irtibatım olmayan kişiler ile örgüt kurup yönetmem isnadı bir iftiradır.”
 “Tutuklama kararımda geçen kuvvetli şüphe ne ise anlaşılın ki, ben de aziz milletimize, öğrencilerimize, Başkent Üniversitesi ve kuruluşlarında çalışan binlerce arkadaşımıza, Türk devletlerinde, Ortadoğu’da, Asya’da, Uzakdoğu’da, Avrupa ve Amerika’daki bilim insanlarına anlatayım, onlara hesap vereyim.”
 Prof. Haberal şöyle diyor:
 “Avukatlarımın defalarca tahliye başvurularına karşı mahkeme başkanı tahliye edilmemini gerektiğini ifade ediyor. Ama buna rağmen 2 üyenin karşı oy kullanması ile tahliyem reddedilmiş oluyor.”

***

Ergenekon terör örgütü üyesi olmakla suçlanan, aslında tarihlerle ilgili soruşturma yaptığı için görevden alınan daha sonra tutuklanan Erzincan Cumhuriyet Savcısı İlhan Cihaner olayı da bir başka skandal.
 Yargıtay İlhan Cihaner’in dosyasını Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesi’nden istiyor ama iki aydır dosya gönderilmiyor.
 Cihaner Yargıtay’daki duruşmasında şöyle diyor:
 “Kendimi bu davada tutuklu görmüyorum. Önümün eşkiyalar tarafından kesilip bir yere kapatılmam neyse durumum budur. Görevsiz bir

Sorgusu yapıldığı gün bir yıla yakın tutukluluk durumu olan Prof. Haberal mahkeme başkanına şu soruyu soruyor:

“Acaba nerede hangi terör örgütünü kurdum? Hangi silahlı organizasyona girdim?”

mahkemenin terörüne maruz kalıyorum.”
 Yargının bu hallere gelmesi bir hukuk devleti için vahim.

***

Başbakan hemen her konuşmasında Türkiye’nin bir yıldız gibi dünyada parladığını ve saygınlığının arttığını vurguluyor.
 Ama Latin Amerika gezisinde bu saygınlığa ters bir gelişme yaşanıyor. Başbakan Brezilya’dan Arjantin’e geçecekken son anda gezisini iptal ediyor. İptal nedeni bu gezi sırasında açılışı yapılacak olan Atatürk heykelinin Arjantin tarafından programdan çıkarılması.
 Ermeni lobileri bastırınca Arjantin’in bu iptal kararını alması...
 Nerede kaldı Türkiye’nin dünyadaki saygınlığı?
 Bu bir diplomatik skandaldır. •

Başkent Üniversitesi kurucusu ve Onursal Rektörü Profesör Doktor Mehmet Haberal’ın açtığı dava sonunda 9 Ergenekon hakiminin, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi’nce Haberal’a tazminat ödemeye mahkum edilmesi kararına çeşitli çevrelerden olumsuz yaklaşımlar gelmiştir.

Bir Yargıtay kararına, eleştiri adı altında sergilenen bu olumsuz tepkiler karşısında Haberal Ailesi, kamuoyuna aşağıdaki duyuruyu yapmak zorunda kalmıştır.

HABERAL AİLESİ’NDEN KAMUOYUNA DUYURU

YARGITAY HUKUK DAİRESİNİN VERMİŞ OLDUĞU KARAR ÜZERİNE BAZI BASIN VE YAYIN ORGANLARINDA ÇIKAN HAKSIZ VE KASITLI YAYINLAR, BABAMIZA YAPILAN HAKSIZLIĞA KARŞI VERDİĞİMİZ BU HUKUK MÜCADELESİNİN NE KADAR DOĞRU VE YERİNDE OLDUĞUNU GÖSTERMİŞTİR. BU DÖNEMİ EN İYİ YAŞAYAN AİLE FERTLERİ OLARAK BİZİM DE SORU-LADIĞIMIZ VE CEVABINI ARADIĞIMIZ DOĞRULAR VARDIR.

1- 12 EYLÜL DÖNEMİNDEKİ UYGULAMALARA KARŞI AYDINLAR DİLEKÇESİ ADLI BİLDİRİYE İMZA ATAN, SIKI YÖNETİM MAHKEMESİNDE SORU-LANARAK AKADEMİK HAKLARI KISITLANAN BİR BİLİM İNSANINA DARBE-Cİ DAMGASI VURUP SUÇLAMAK NE KADAR İNANDIRICI, NE KADAR HUKU-KİDİR.

2 - BİRİNCİ DERECEDEN HÂKİMLERİN, HUKUKİ SORUMLULUĞUNU DENETLEME MERCİİNİN YARGITAY OLDUĞUNU VE DAHA ÖNCE DE BU TÜR DAVALARIN YARGITAYDA GÖRÜLDÜĞÜNÜ, DAİRE GÖREVLERİNİN KANUN-LA DÜZENLENDİĞİNİ BİLMİYENLER YA DA BİLDİKLERİ HALDE KASITLI YALAN HABERLER İLE KAMUOYUNU YANLIŞ YÖNLENDİRENLERİN BU TA-VIRLARI NE KADAR HUKUKİDİR.

3- DAHA KOVUŞTURMA DOSYASINI İNCELEMEDEN, ÖNCEDEN KARAR VERİLMİŞ BİR TUTUKLAMA BİLGİSİNİ KENDİ HABER KAYNAKLARINA SERVİS EDEREK ALEYHTE YAYIN YAPILMASINA SEBEBİYET VEREREK, ALEYHTE KAMUOYU YARATMA ÇABASI NE KADAR VİCDANİ NE KADAR HUKUKİDİR.

4- YAŞINA, SAĞLIĞINA, BU ÜLKE İÇİN YAPTIKLARINA BAKILMAKSIZIN YORMA FİİLİNE MARUZ BIRAKILAN; "KONUŞMA HAKKIMI KULLANACAĞIM BANA HER ŞEYİ SORABİLİRSİNİZ" DİYEN BİR İNSANIN YAKLAŞIK 100 SAYFALIK İFADESİNİ 15 DAKİKADA OKUYUP, DEĞERLENDİREBİLMEK NE KADAR VİCDANİ, NE KADAR İNSANİ, NE KADAR HUKUKİDİR.

5- SOMUT BİR TANE DELİL VE İSPAT YOKKEN 25 YILDIR GÖRÜŞMEDİĞİ KARŞILAŞMADIĞI İNSANLAR İLE BİRARADAYMIŞ GİBİ GÖSTERİLEREK, KARALAMAK VE BU YÖNDE KAMPANYA YÜRÜTMEK NE KADAR İNSANİ NE KADAR HUKUKİDİR.

6- YARGILANDIĞI MAHKEMELERE BASKI KURARAK, YALAN YANLIŞ HABERLER YAPARAK DAVAYA BAKAN HÂKİMLERE BASKI UYGULAYIP, "MAHKEME KARARI İLE DE TESCİL EDİLDİĞİ ŞEKİLDE" BU BASKILAR SONUCUNDA HAKİMLERİN ÇEKİLMEK ZORUNDA BIRAKILMASI NE KADAR HUKUKİDİR.

7- YARGILANDIĞI MAHKEME HEYETİNE, NEREDEYSE HER SÖZ ALDIĞINDA "HAKKIMDAKİ KUVVETLİ SUÇ ŞÜPHEŞİ NEDİR?" DİYE SORAN BİR İNSANA HÂLÂ BU KUVVETLİ SUÇ ŞÜPHEŞİNİN NE OLDUĞU SÖYLENMEYİP, TAHLİYE TALEBİNİN REDDEDİLMESİ NE KADAR HUKUKİDİR.

8- BÜTÜN DAVA SÜRESİNCE SANIKLAR LEHİNE TAHLİYE İSTEYEN HAKİMLERE ÇAMUR ATMA KAMPANYASI BAŞLATIP, NEREDEYSE HEPSİNİ ÖRGÜT MENSUBU İLAN ETMEK NE KADAR HUKUKİDİR.

9- MENSUBU OLDUĞU TÜRK MİLLETİNİ HER PLATFORMDA YÜCELTMİŞ VE ONURLANDIRMIŞ BİR BİLİM İNSANINI DEDİKODU VE YALANDAN ÖTE HİÇBİR SOMUT DELİL OLMADAN SUÇLAMAK, KARALAMAK NE KADAR İNSANCIL VE NE KADAR HUKUKİDİR.

10- KENDİSİNE YAPILAN HAKSIZLIKLARA KARŞI VERMİŞ OLDUĞU MÜCADELEDE KENDİSİNE VE AİLESİNE "YARGIYA GÜVENİN HUKUK'A İNANIN" DİYE GAZETELERDE BOY BOY FETVA VEREN ZİHNİYETLERİN, BUGÜN BU TİP DAVALARA BAKAN MAHKEME OLAN YARGITAYIN VERMİŞ OLDUĞU KARARA KARŞI YAYGARA KOPARMASI NE KADAR İNSANİ, NE KADAR VİCDANİ VE NE KADAR HUKUKİDİR. VE EN ÖNEMLİSİ NE KADAR İNANDIRICIDIR...

KAMUOYUNA DUVRULUR...

HABERAL AİLESİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türkiye'nin **Cumhuriyeti**'nin Büyük Kaybı:

İlhan Selçuk Aramızdan Ayrıldı.

İlhan Selçuk by-pass ameliyatından bir gün önceki köşesinde şöyle yazmıştı:

PENCERE

İkisine de Eyvallah...

Arabayla asfalt yolda giderken birden karşına bir levha çıkar:

"Yol kapalı." Bozulursun..

Ama yapacağın bir şey de yoktur. Bugün pazar!..

Pazartesi günü yürekten ameliyat olacağız, söylenenlere bakılırsa epey gıllığışlı bir operasyonmuş, nalları havaya dikersek bozulmayalım, olur böyle şeyler...

*

Son haftalarda "nalları havaya dikmek" deyişini çok kullanmaya başladım. Benim hoşuma gidiyor; kimisi sevimsiz buluyor; ama, Türkçe mizahın başyapıtlarından biri...

İnsanlarla hayvanlar arasında eşitlik de sağlıyor...

Bektaşî'ye demişler ki:

- Nalları havaya dikenin nesine bakarsın?

- Sirtına.. demiş..

- Nasıl?

- Ya eyeri vardır, ya semeri...

Baba Erenler sınıfsallığı son nefeste bile unutmuyor, aşkolsun...

*

Gerçekte “nalları havaya dikmek” eğlencelidir, matraktır; ama, bizim temel felsefede böyle şey yok..

Ne var?

Ne olacak:

Enel hak...

Hiçbir din felsefesinin erişemediği bir öz...

Varlığın, evrenin, ruhun, maddenin, yerin, göğün, yaratanın, yaratılanın özdeşleştiği buluşmanın, birleşmenin, birliğin, tümleşmenin, eriyip kaynaşmanın dile daha yetkin ve güzel yansımaları düşünmek bile olanaksız... Ortalıkta ne nal var..

Ne semer..

Ne eyer..

Neyin ne olduğunu bilen bilir, kimsenin kimseye malumatfuruşluk yapmaya hali yok, ayvayı bu dünyada yediğin zaman her şeyi anlarsın, edebiyata gerek yok...

*

Erenler'e sormuşlar:

- Allah neden ölmüyor?..

Yanıt:

- Onun Allah'ı yok da ondan...

*

Eskiden Adana'da kafası kızan, Allah'a söverdi...

Ama bu Allah, kişinin öfkelenip bozulduğu keratanın Allah'ıydı:

- Ulan, senin Allah'ımı, peygamberini, kitabını, cüdamını, yedi sülaleni, yetmiş yedi ceddini, vesaire...

Cevap:

- Ulan, ben de aynen seninkini...

Sonra?..

Ya bıçaklar oynasır..

Ya ayırurlar..

Şimdi kaldı mı bilmem, böyle öfkeler...

*

Dur bakalım, şimdiden merak etmeye başladım.. Yarın hekim takımı beni kesip biçecek, kolay iş değil, delip diyecek, ya da ben cahil kafamla öyle sanyorum; peki ne olacak, gözümüzü tekrar açacak mıyız, yoksa ayvayı yiyecek miyiz?..

Biliyorum, şimdi kimisi diyor ki:

- Aman canım, merak ettiğin şeye bak.. deli saçması...

Doğrudur...

Yaşamak nedir ki zaten?..

Fasa fiso...

*

Yaşamak nedir mi?..

Bir sabah kalktın, sevdiğin kadının gözünün altında derin bir çizgi gördün..

O da gördü mü?..

Görmez olur mu?..

Ya da henüz aynaya bakmadı..

Soru:

- Yaşlanıyor muyum?..

Sen görmezlikten geldin diyelim, o düşünüyor, dupduru ten nasıl böyle oldu?..

Nasıl olmasın ki, yaşıyorsunuz.

Kim bilir, belki gözü de teni de daha güzelleştirdi.

Ama şartlanmış bir kez..

Şartlanmışsınız.

Çizgilerin, yaşlılığın insana güzellik verdiğini kişinin kültürüne aşıl原因an estetik kültürüne erişmek için, insanların daha ne kadar yaşamalarına gerek var? 100 yıl, 1000 yıl?

İkellik daha ne kadar sürecek?

Sürse de alt gözkapasının altındaki bir yeni çizginin insanı bu denli düşündürüp oyalaması, işte insanın gözeneklerine dek yaşamasıdır... Yaşamak güzel şey Taranta Babu...

*

Dünyanın bugünkü kepeze haline insan bozuluyor, bir yanda açlıktan ölen çocuklar, yoksullar, bir yanda sayılamayacak kadar çok kadın köleler...

Öyle kadın köleler ki köleliklerinin bilincinde bile değiller...

Ve bu kadınlar saraylarda yaşıyorlar...

Dünya böyle kalmaz...

Biz de böyle kalmayız...

Hem kim kalmış ki canım..

Kim kalır ki...

Çok ermiş gelmiş geçmiş bu dünyadan...

Biri, 13. yüzyıl şairi Âşık Paşa...

Der ki:

“Acı dirliğim isteyen
Tatlı dirilsin dünyaya
Kim ölümüm ister ise
Bin yıl ömür olsun ona”

*

Yine de tekerlemeye geliyorum:

Nalları dikmezsem..

Daha görüşürüz...

Dikersem, her ne kadar kusurumuz da olsa, affola...

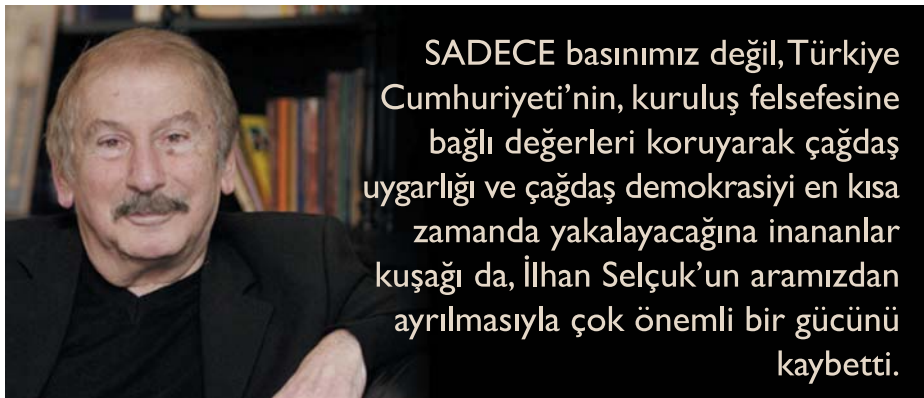
İkisine de eyvallah...

(13 Nisan 2008)

İlhan Selçuk

Hürriyet Gazetesi Başyazarı Oktay Ekşi, yakın arkadaşı ve meslekdaşı olarak basın dünyasında yarım yüzyılı aşkın bir süreyi aynı doğrultuda paylaştığı İlhan Selçuk'u, onsuz kalmanın üzüntüsü içinde anlatıyor.

İlhan Selçuk için

SADECE basınımız değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin, kuruluş felsefesine bağlı değerleri koruyarak çağdaş uygarlığı ve çağdaş demokrasiyi en kısa zamanda yakalayacağına inananlar kuşağı da, İlhan Selçuk'un aramızdan ayrılmasıyla çok önemli bir gücünü kaybetti.

Selçuk, fevkalade güçlü bir kalem, mangal gibi bir yürekti.

Mükemmel bir analiz yeteneğiyle Atatürkçülerin ışık ve enerji merkeziydi. Hiçbir haksızlık ve hiçbir işkence onu inandığı idealler için verdiği kavradan vazgeçiremedi.

Nitekim mücadelede ideal arkadaşlarından bazılarını bu yüzden derin bir acıyla bağrına gömdü. Çünkü bu tiplerin en önemli meselesinin, kendi kişisel huzurları olduğunu görmek onu, karşıtlarının

ahlaksızlığından ve engellerinden daha çok yaraladı.

Bu "eyyamcı"ların sade suya tirit yazılarla sütun doldurmasını üzüntü ile saptadı ama -bildiğimiz kadarıyla- yüzlerine hiç vurmadı.

Hoş aslında Selçuk'un bu bağlamda bir temel yanılgısı vardı. Türkiye'deki "sömürü düzenine" karşı mücadele ederken o kişilerle birlikteydiler ama gerçek şu ki, Türkiye'nin temel değerleri konusunda görüşleri çok farklıydı. Örneğin Selçuk tüm çözümleri "ulus-devlet" zemininde

ararken ötekiler sadece "ulus-devlet"ten değil, o devleti kurandan bile (hadi nefret ediyorlardı demeyelim) hazzetmiyorlar, en azından küçümsüyorlardı. Dahası... Onların "sol"culuğu, "sağ" tarafından satın alındıkları menzile kadardı.

Oysa İlhan Selçuk için "sol" asla vazgeçilmeyecek bir temel felsefeydi. Onlar hayata "Türk" olarak geldikleri

Gazetesi'ni İlhan Selçuk'un dirayeti sayesinde ele geçiremedi. Cumhuriyet gün oldu "ilan" sıkıntısı yaşadı, gün oldu "kâğıt", gün oldu "para", gün oldu "matbaa" bulmakta zorlandı.

Ama İlhan Selçuk bunların hiçbirini okuyucuya yansıtmadı. Gazetenin iç düzenini şahsi otoritesiyle korudu. Çünkü okuyucuları gibi gazete çalışanları da ona her zaman güven duyular.

İlhan Selçuk için "sol" asla vazgeçilmeyecek bir temel felsefeydi. Onlar hayata "Türk" olarak geldikleri için üzüntülüydü. Oysa İlhan Selçuk için Türk olmak bir mutluluk nedeniydi. Onlar düşünceleri nedeniyle mağdur edildikleri zaman -haklı olarak- yedi cihanı velveleye verdiler. Oysa İlhan Selçuk böyle bir şamataya hiçbir zaman tenezzül etmedi.

için üzüntülüydü. Oysa İlhan Selçuk için Türk olmak bir mutluluk nedeniydi.

Onlar düşünceleri nedeniyle mağdur edildikleri zaman -haklı olarak- yedi cihanı velveleye verdiler. Oysa İlhan Selçuk böyle bir şamataya hiçbir zaman tenezzül etmedi. İlhan Selçuk yaşamının son 20 senesini, başında bulunduğu Cumhuriyet Gazetesi'ni yaşatmaya adadı. Çok zor günlerde, çok alçakça tertiplerle karşılaştı. Örneğin "para" için her türlü kötülüğü yapabildiği bilinen "tefeci" bir aile, Cumhuriyet

Selçuk, iyi bir fikir savaşçısının sesini yükseltmeye ihtiyacı olmadığını gösteren en iyi örneklerden biriydi. Sessiz, sakin bir adamın iyi bir hatip olabileceğinin kanıtı, zarafetle mücadelecilik arasında çelişki olmadığını anıttı.

Yaşarken bir ışık topuydu. Gitti ama ışığı sönmeydi. •

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

Hazırlayan: Saniye ÖZDEN

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- 1 Vombat (Fr.)**
a-Domuz budu
b-Yanardöner
c-Kolsuz gjysi
d-Geceleri dolaşan bir hayvan
- 2 Ötanazi (Fr.)**
a-Betili sanat
b-Etkisiz
c-Hastanın isteği üzerine öldürülmesi
d-Notalar grubu
- 3 Napoliten (Fr.)**
a-Küçük flüt
b-Napoli usulü
c-Akıl yetersiz bulunması
d-Bitki elyafı
- 4 Majör (Fr.)**
a-Büyük, önemli
b-Kıvrık gagalı kuş
c-Eski savaş gemisi
d-Küçük fırça
- 5 Voltmetre (Fr.)**
a-Elektrik devresi ölçen aygıt
b-Küçük kareli desen
c-Düş ürünü
d-Gevşek bir kumaş ölçüsü
- 6 Maestoso (İta.)**
a-Müziğin ağır çalınacağını belirtir
b-Nefesli bir saz
c-Nota kağıdı
d-Canlı müzik parçası
- 7 Pagoda (Tam.)**
a-Bağnaz
b-Çokgen kule biçiminde tapınak
c-Yunus balığının bir türü
d-Kusurlu
- 8 Observasyon (Fr.)**
a-Dalgaların aşındırdığı dik yar
b-Bir oluşumu etkilemek
c-Gözlem
d-Hint felsefesi
- 9 Raconcu (İta.)**
a-Özelden genele geçen
b-Bir aracı
c-İzlenimci
d-Külhanbeyi
- 10 Paganizm (Lat.)**
a-Fiziksel olayları incelemek
b-Çoktanrılık
c-İsteka ile oynanan bir oyun
d-Papağan türü
- 11 Jaluzi (Fr.)**
a-Pencere kapama düzeni
b-Küçük su kabı
c-Kemikli balık familyası
d-Bilim kurgu kahramanı
- 12 Lagün (Fr.)**
a-Salgı
b-Eski koy, körfez
c-Cıla
d-Gözeleri barındıran kese
- 13 Kabotaj (Fr.)**
a-Yeraltına kablo döşemek
b-Metal alaşım
c-Ülke kıyılarında gemi işletmek
d-Tahta yontu
- 14 Majüskül (Fr.)**
a-Büyük harf
b-Tekerlek dengesi sağlayan kurşun
c-Bir iskambil oyunu
d-Geniş ağızlı su kabı
- 15 Volta (İta.)**
a-Serserice yaşam
b-Kör bağırsağın son bölümü
c-Aorttan çıkan damarlar
d-Halatı babalara sarma

(Fr.) Fransızca, (Tam.) Tamilce, (Lat.) Latince, (İta.) İtalyanca

Yanıtlar:
151.
sayfada

Dünya Yanık Derneği İstanbul 15. Kongresi ve 50. Altın Yılı Kutlaması

Prof. Dr. **Mehmet Haberal**, dört yıl önce kendi önerisi, daveti ve sorumluluğunu üstlenerek 2010 Haziran'ının 21-25 günlerinde İstanbul'da yapılmasını sağladığı Dünya Yanık Derneği'nin 50'nci Altın Yıldönümü kutlamasının ve 15'inci kongresinin açılışında, 57 ülkeden 750 yanık uzmanı konuklarına "Benim güzel ülkeme ve tarihin sihirli kenti İstanbul'umuza hoş geldiniz" dileklerini, kongreye avukatları aracılığıyla gönderdiği yazılı bir mesajla ilettiler.

Prof. Haberal'ın bu mesajını kongrenin açılışında, onun organ nakli ekibindeki "sağ kolu" Prof. Dr. Hamdi Karakayalı okudu.

Hoşgeldiniz mesajında Prof. Haberal, meslektaşlarına yalnızca kongredeki bilimsel çalışmalarıyla yetinmemelerini, tarihin sihirli kenti İstanbul'u bol bol gezerek onu yakından tanımasını da önerdi ve her birine, "İstanbul'dan ayrılırken, buradaki unutulmaz anılarınız yanı sıra, Türklerin konukseverliğini ve dostluğunu da ya-

kından tanışmış olarak döneceksiniz ülkelerinize" güvencesi verdi. Derneğin, bir İslam ülkesinde ilk kez düzenlenen

Dünya Yanık Derneği'nin 2008-2010 dönem başkanı Prof. Dr. Thompkins açılış konuşmasında, "Prof. Haberal'ın dört yıl önceki önerisini kabul etmekle ne denli isabetli bir karar aldığımızı İstanbul'a gelince anladık" dedi ve kongrenin teşekkürlerini bildirmek için, meslektaşlarından Prof. Haberal'a büyük bir alkış istedi.

bu çaptaki toplantısının hazırlıklarını "Kongre ve Organizasyon Komitesi Başkanı" sıfatıyla üç yıl sürdürdükten sonra Prof. Haberal, son bir yıldan bu yana bu görevini tamamlamasını da, zorunlu olarak, Prof. Karakayalı'ya bırakmıştı.

Dünya Yanık Derneği'nin 2008-2010 dönem başkanı Prof. Dr. Thompkins ise açılış bölümündeki konuşmasında, "Prof. Haberal'ın dört yıl önceki önerisini kabul etmekle ne denli isabetli bir karar aldığımızı İstanbul'a gelince anladık" dedi ve kongrenin teşekkürlerini bildirmek için, kongreye katılan

Sanatçı Gülsün Onay verdiği konserin ardından dernek yetkililerinden plaket aldı.

dernek üyesi meslektaşlarından Prof. Haberal'a büyük bir alkış istedi. Salonu dolduran 750 uzman, sözleşmişlercesine bir anda ayağa kalktılar ve meslektaşları Prof. Haberal'a teşekkürlerini, uzun bir süre dinmeyen kuvvetli alkışlarıyla bildirdiler.

Açılış konuşmalarından sonra sahnedeki piyanonun başına ünlü sanatçımız Gülsün Onay geldi ve... Tümünüyle kendi seçtiği iki parçadan oluşan bir konser verdi.

Yabancı uzmanlar, bu konserden sonra da ayağa kalktılar ve sahnedeki Türk sanatçıyı uzun uzun ayakta alkışladılar.

Yanık tedavisi konusundaki gelişmeleri ve yeni yöntemleri içeren 620 bildirinin sunulduğu kongredeki bilimsel çalışmalarını dışındaki saatlerde konuk uzmanlar, Başkanlık ev sahiplerinin rehberliğinde İstanbul'u adım adım gezdiler ve bu sihirli kenti yakından tanıdılar. •

DÜNYA YANIK DERNEĞİ KONGRESİYLE İLGİLİ KAMUOYUNU BİLGİLENDİRME

Atalarımız “ateş düştüğü yeri yakar” diyerek aslında sadece bizleri değil, bir bakıma bütün insanlığı uyarılmışlardır. Dünya Yanık Derneği'nin, Dernek Başkanlığı'nı sürdürdüğüm 2006- 2008 yılları arasında kapsayan dönemde, Derneğin sloganını:Yanık yaralanmaları Her an, Her yerde, Herkesi etkileyebilir” olarak geliştirmiştik.

Bu aynı zamanda Eylül 2008'de Kanada'nın Montreal kentinde düzenlenen 14. Bilimsel Kongre'nin sloganı olarak kullanıldı.

Yaşamımızın en önemli faktörlerinden biri olan ısı enerjisinin doğru kullanılmadığı her yerde, yanık yaralanmaları gelişebilir. En azından canımız yanar. Özellikle ciddi yanık yaralanmalarında, hasta sahibi önce “Hastam yaşayacak mı?” diye, bir zaman sonra da “İz kalacak mı?” diye sorar. Dolayısıyla, yanık yaralanmaları sadece hasta-hekim sorunu değildir--psikolojik, ekonomik ve sosyal

boyutları da olan bir sorundur. Başka bir deyişle, TOPLUMSAL bir sorundur.

İşte bu denli önemli olan yanık yaralanmaları ile ilgili “İlk Uluslararası Yanık Araştırma Kongresi”, 1960 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Maryland eyaletinde gerçekleştirildi, yani tam 50 yıl önce. İşte biz bu önemli bilimsel toplantının ALTIN YILI'nın kutlamasını ülkemizde düzenliyoruz.

1960 yılındaki bu ilk toplantının başarısının ardından, Dünya Yanık

Derneği 1965'de kuruldu. Ben, 1975 yılından beri bu derneğin üyesiyim ve 2006-2008 Dönem Başkanlığı'nı yürüttükten sonra, bu değerli derneğin 50. Yıldönümünü, 15. Kongresinde 21-25 Haziran 2010 tarihleri arasında İstanbul'da kutlayacak olmanın mutluluğunu yaşıyorum.

Bu kongreye dünyanın bütün kıtalarından, toplan 57 ülkeden, konuyla ilgili yüzlerce bilim insanı katılıyor. Adeta dünya milletleri İstanbul'da buluşuyorlar. İnanıyorum ki, bu kongre yanık yaralanmalarında, özellikle de yanıktan korunma konularında olmak üzere, en son tedavi

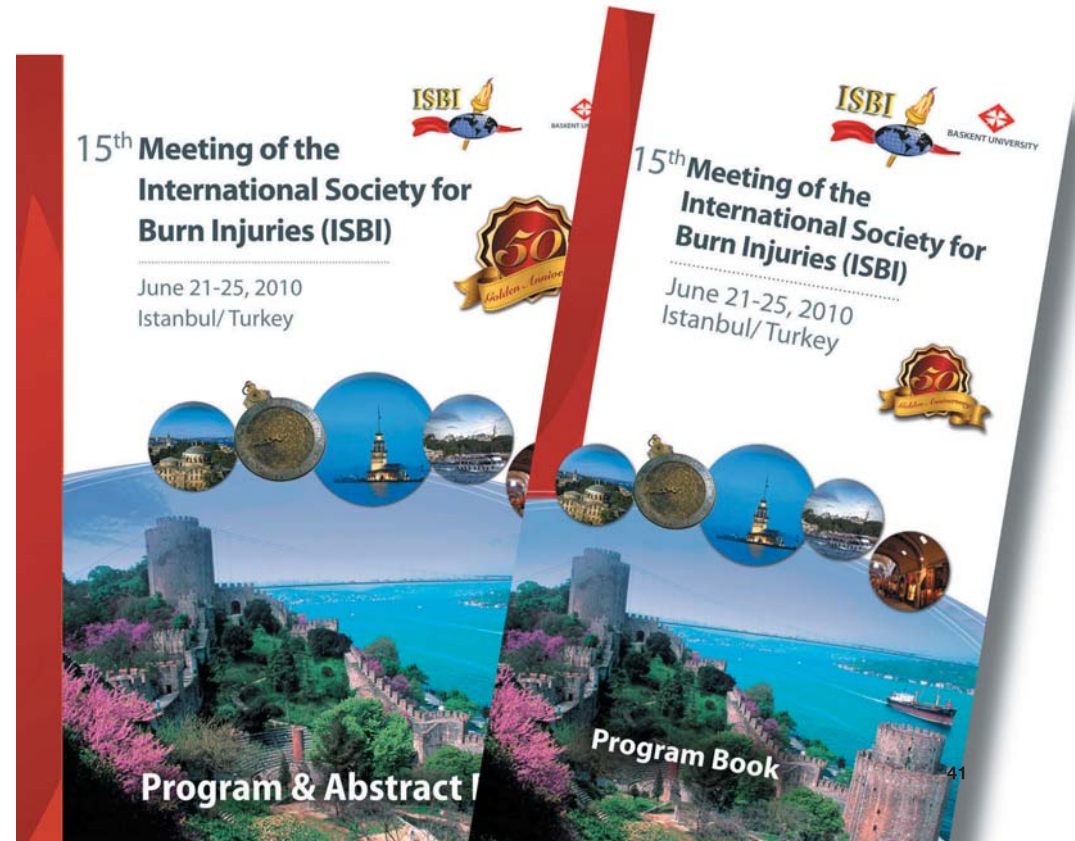
ve rehabilitasyon yöntemleriyle ilgili bilgilerin paylaşılmasını ve aynı zamanda kültürel iletişimin kurulmasını sağlamış olacaktır.

Bu düzeyde bir kongrenin hazırlanmasında emeği geçen bütün arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ediyorum.

Aziz Milletimize Saygıyla
Sunuyorum.

Prof. Dr. Mehmet HABERAL
Kongre ve Organizasyon Başkanı
08.06 2010

Av. Serdar Özersin,
Av. Dilek Helvacı

Emin Çölaşan'ın
20-06-2010 Tarihinde
Sözcü Gazetesi'nde
Yayınlanan Yazısı

Haberal Nerede? O Bir Terörist, İçeride!

Sevgili okuyucularım, yarın İstanbul'da çok önemli bir tıp kongresi toplanacak. Uluslararası Yanık Derneği Bilimsel Kongresi. Aynı zamanda 100'den fazla ülkenin üye olduğu Dünya Yanık Derneği toplantısı da yapılacak. Prof. Dr. Mehmet Haberal bu uluslar arası Tıp Derneğinin bundan önceki başkanı idi.

Bu iki toplantı için 57 ülkeden tam 704 yanık uzmanı tıp doktoru İstanbul'a geldi.

Kongreler beş gün sürecek ve yanık tedavileri konusundaki son gelişmeler dünyanın bu konudaki tıp otoriteleri tarafından enine boyuna tartışılacak.

Yanık, Allah kimseye vermesin, insanın başına gelecek en büyük felaketlerden biridir. Tedavisi ve bakımı hem çok zor, hem de çok özeldir. Büyük bir uzmanlaşma gerektirir. Bu nedenle, dünyanın pek çok büyük hastanesinde özel yanık

merkezleri vardır. Türkiye'de bu merkezlerin sayısı ne yazık ki çok azdır.

Ben şimdi Silivri tutuklusunu olan ve bir yılı aşkın süredir "Oyçokluğu" ile tahliye edilmeyen Prof. Dr. Mehmet Haberal'ı ilk kez yıllar önce, Ankara Bahçelievler'de açmış olduğu "Organ Nakli ve Yanık Tedavi Merkezi" hastanesinde tanımıştım. Henüz isim yapmamıştı. Gece gündüz çalışsan, ameliyattan ameliyata koşan, cebine para almayan genç bir bilim adamıydı.

O iki katlı küçücük binada ekibiyle

birlikte çalışır, kısıtlı olanaklarla organ nakli yapardı. Yıllar içerisinde böbrek ve karaciğer nakilleri ve yanıklar konusunda dünyanın sayılı doktorlarından biri oldu.

Onunla da yetinmedi, Ankara'daki Başkent Üniversitesi Hastanesini Türkiye'nin en saygın tıp kurumlarından biri yaptı. Silivri Mahkemesi tarafından "Terörist" damgası vurularak tutuklandığında, kurucusu olduğu ve günümüzde onbinlerce öğrencinin okuduğu Ankara'daki Başkent Üniversitesinin Rektörü idi.

...

Evet, yarın İstanbul'da başlayacak olan Dünya Yanık Kongresini, tutuklanmadan önce Prof. Dr. Mehmet Haberal organize etmiş ve pek çok talip olan kentler içinden İstanbul'un seçilmesini sağlamıştı.

Şimdi dünyanın yanık uzmanı tıp adamları İstanbul'a geldiler... Ve karşılarında Haberal'ı göremeyince, belki işi bilen birilerine sormak zorunda kaldılar:

"-Mehmet nerede? Hem bizi buralara getirtti, hem de ortada yok.

-Mehmet yok, aramızda olamayacak! Kongreye gelemiyor çünkü terörist olduğu ortaya çıkarıldı!

Terörist mi?.. Mehmet terörist haa?.. Bugüne kadar binlerce insanın hayatını kurtaran, kendisini insanlığa adanmış bir doktor, uluslararası tıp aleminin otoritelerinden biri, nasıl terörist olur? Peki nerede şimdi, cezaevinde mi?

-Hastanede yatıyor. Sağlık durumu bozuk.

-Neyse, hastanede hiç değilse rahattır.

-Pek öyle değil! Küçücük bir oda. Camlar ve oda kapısı demir parmaklıklı. Tutuklu odası. Kapısında jandarma ve infaz memurları 24 saat nöbet tutuyor. Odasından dışarı çıkması yasak. Aynen cezaevindeki kurallar geçerli.

-Vay canına, Mehmet'e terörist damgası vurdular haa? Peki kimi öldürmüş?

-Kimseyi öldürmedi. Ergenekon terör örgütündendir diye aldılar ve bırakmıyorlar. Bir yılı geçti.

-Peki silahla falan mı yakalandı? Bir yeri mi bombaladı? Ya da teröristlerle ilişkisi mi vardı?

-Hiçbiri yok. Zaten sorgusunda terörle ilgili bir tek soru bile sorulmadı

-Vay canına, Mehmet'e terörist damgası vurdular haa? Peki kimi öldürmüş?

-Kimseyi öldürmedi. Ergenekon terör örgütündendir diye aldılar ve bırakmıyorlar. Bir yılı geçti.

-Peki silahla falan mı yakalandı? Bir yeri mi bombaladı? Ya da teröristlerle ilişkisi mi vardı?

-Hiçbiri yok. Zaten sorgusunda terörle ilgili bir tek soru bile sorulmadı.

-O halde nedir? Biz buraya Mehmet'in daveti ile geldik. Bu bilim kongresini o hazırlamıştı. Onun bastırmasıyla İstanbul'u kabul ettik. Açık söyleyin, bizden gizlemeyin. Hangi hukuk onu tutuklu olarak tutuyor? Mahkeme suçunu açıklamıyor mu? Suçu ne?

-Zaten hocamız da hep soruyor "Benim suçum ne, söyleyin de bileyim" diye. Sorgusunu kitap bile yaptı. Suçu, bugünkü iktidara karşı olmalı. Polis sorgusunda da, mahkemede de, terörle ilgili bir tek kanıt sunamadılar.

Bugüne kadar ameliyatları, yanık tedavileri ve organ nakilleriyle binlerce insanın, fakir fukaranın hayatını kurtaran Mehmet Haberal...

O bir terörist!..

Bir tek kanıt var mı?

Yok ama birileri böyle istiyor.

-Biz hukukçu değil tıp doktoruyuz, bu işlerden pek anlamayız ama ama böyle bir şey bizim ülkemizde olsa kıyametler kopar, yer yerinden oynar, Haberal'ın hakkını ve hukukunu hükümet korur, devlet korur...

-Hangi hükümet efendim, hangi devlet?"

...

Evet, 57 ülkeden dünya çapında 704 yanık uzmanı tıp doktoru, Haberal'ın örgütlediği yarınki bilimsel

kongre için şimdi İstanbul'da. Rastlantıya bakın ki, Haberal da İstanbul'da, hastanenin tutuklu odasında bir yılı aşkın süredir yatıyor!

Bu kongre için bastırılan İngilizce ve Türkçe kitapçıklarda, Haberal'ın tutuklanmadan önce yanık uzmanı doktorlara yaptığı uzunca bir çağrı var:

"Değerli dostlarım ve meslektaşlarım. Sizleri İstanbul'da 21-25 Haziran 2010 günlerinde toplanacak bilimsel kongremize davet etmekten onur duyuyorum...Sizi Türk konukseverliği ile karşılayıp yanıklar konusunda en son gelişmeleri tartışacağımız için mutluyum... 2010 yılı Haziran ayında sizlerle İstanbul kongremizde birlikte olmayı umuyorum. Takvimlerinize şimdiden işaret koyun..."

Hey gidi Mehmet Haberal hey! Nereden nereye!.. O satırları yazarken, acaba bir süre sonra "Terörist" damgası yiyeceğini, bir yılı aşkın bir süre mahkeme önüne çıkarılıp sorgusunun yapılmayacağını, jandarmaların beklediği hastane odasında tutuklu kalacağını aklına getirir miydi?

Bugüne kadar ameliyatları, yanık tedavileri ve organ nakilleriyle binlerce insanın, fakir fukaranın hayatını kurtaran Mehmet Haberal...O bir terörist!..Bir tek kanıt var mı?

Yok ama birileri böyle istiyor. Yurtsever olmanın, Tayyiplere mayiplere karşı olmanın bedeli, insanlara işte böyle ödetiliyor. Bunu Türkiye'de yaşayan yüreği YANIK herkes biliyor da, dünyanın dört bir yanından gelen YANIK uzmanı tıp otoritelerine nasıl anlatacağız! •

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ DİPLOMA TÖRENİNDE DEMİREL'DEN BAŞKENTLİ'LERE "BABA" TESELLİSİ

riyle, babalığını bu kez, üniversitenin "buruk sevinçli" 2500 yeni mezununu teselli ederek gösterdi.

"Baba" Süleyman Demirel'in, bir öz baba şefkatiyle söylediği "Neyi soruyorsunuz? İşte eser burada. Bu eserleri sorgulayabiliyor musunuz?", "Zor günler kalıcı değildir, geçer", "Her gecenin bir sabahı vardır", "Büyük hedefleri olan insanların başına her şey gelir, ama geldiği gibi de geçer", "Ay tutulur, güneş tutulur, yıldızlar tutulamaz" sözleri, genç mezunlar tarafından dakikalarca süren alkışlarla karşılandı.

Süleyman Demirel, öğrencilerde ve aile bireylerinde bir anda coşku ve sevinç oluşturan konuşmasında şöyle dedi:

"Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık seviyesini yakalamasında üniversite, birinci derecede rol sahibidir. Yapılan açıklamalardan görülmüştür ki, kuruluşunun 17. yılında Ankara-Eskişehir yolu üzerinde beşinci üniversite olan Başkent Üniversitesi, çok değerli bir hizmeti yerine getirmiştir. 10 bin öğrenciye bu üniversite okuma imkanı veriyor. Benim üniversiteye gittiğim tarihte, 10 bin öğrenci bütün Türkiye'deki öğrenci sayısıydı. Bugün tek

başına Başkent Üniversitesi bunu yapıyor.

2 bin 500 gencini bugün buradan insanlığın hizmetine, ülkenin milletinin, cumhuriyetin hizmetine uğurluyor. Ne kadar büyük mutluluk. Bundan ne kadar büyük sevinç duymak lazım...

Hiçbir şey kendiliğinden olmuyor. Her şey yaparsanız oluyor. “Yaparsanız oluyor” a gelince yapmak için bazı şeyleri göze almak, cesaret etmek, adım atmak, o adımların sonunu getirmek gerekiyor. Bu üniversitenin kurucusuna, Türk gençliğine böylesine büyük bir kurumu emanet ettiği için minnet ve şükran duygularımızı ifade etmek istiyorum. Her milletin hayatında, her insanın hayatında zor günler vardır. Yalnız zor günler kalıcı değildir, geçer. Çünkü her gecenin bir sabahı vardır. Büyük bilimadamı, bü-

Benim üniversiteye gittiğim tarihte, 10 bin öğrenci bütün Türkiye’deki öğrenci sayıydı. Bugün tek başına Başkent Üniversitesi bunu yapıyor.

yük insan, büyük hayırsever, büyük vatanperver ve dünyaca ünlü tanınmış, sevilmiş sayılmış, bu ülkede sevilmiş

sayılmış büyük hoca, Profesör Doktor, değerli dostum, aziz kardeşim Mehmet Haberal için bir alkış istiyorum hepimizden...

Büyük iddiası olan, büyük davası olan, büyük hedefleri olan insanların başına her şey gelir. Onun için derler ki, bakın bakalım gökte hiç yıldızların tutulduğunu gördünüz mü? Tutulma, aya ve güneşe aittir. Ay tutulur, güneş tutulur, yıldızlar tutulamaz...

Tutulma ay ve güneşe aittir. Ay tutulur, güneş tutulur, yıldızlar tutulamaz...

Sevgili rektörüm, buruk sevincini anlıyorum. Hepimizin içi buruk, biz buruk ama mağlup olmayız. Profesör Doktor, hiçbir burukluğa mağlup olmadı bu zamana kadar. Hiç olmayız. Her şey aşılabilecektir. Neyi soruyorsunuz? İşte eser burada. Bu eserleri sorgulayabiliyor musunuz?

Ben burada, bu büyük bilim yuvasından, bir iddia üzerine kurulmuş, Cumhuriyetin gençlerini yetiştirecek, dünyanın her tarafında hizmet yapabilecek gençleri yetiştirecek, dünyadaki en iyi bilim müesseselerinden biri olacak iddiasıyla kurulmuş olan bu büyük kurumdan, diploma alan sevgili gençleri kutluyorum.

Sevinçle ifade ediyorum ki, son bir ayda gittiğim birkaç tane üniversite töreninde, kızlar erkeklerden daha çok. Sevinçle ifade ediyorum ki, sınıf birincileri olarak da kızlar erkeklerden daha çok. Atatürk Türkiye’sinin çağdaşlık simgesi olan Türk kadınının toplum içindeki yerini ifade etmesi bakımından bu hadiseyi büyük bir hadise sayıyorum. Öyle olmaya devam edecektir. Sevgili veliler, bu kadar güzel genci yetiştirip ülkenin hizmetine gönderiyorsunuz, sizleri de kutluyorum.

Ve nihayet bu ülkenin çağdaş üniversite eğitiminde kendisini ispatlamış bilim adamı olan değerli hocalarımıza da, ayrıca sizleri yetiştirdikleri için hepimiz adına, veliler adına, milletimiz adına teşekkür ediyorum.

Atatürk’ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti, sonsuza kadar var olacaktır. Hep olacaktır, hep büyük olacaktır. Onun hizmetinde olan sevgili gençler, sizlere aydınlık yarımlar, başarılar ve açık yollar diliyorum. Bahtınız açık olsun, yolunuz açık olsun.

Hepinizi kucaklıyorum...” •

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

Mustafa Kemal Yazıyor

BİR HAMLE, BİR AYAKLANMA.

➔ **Bursa'yı da tahliyeye** mecbur olduk. Bu öyle bir hadisedir ki, bütün Türklerin başlarının üstünde bir dünya parçalansa bu kadar müthiş olamazdı!

Sultan Osman'ın türbesi Yunan atlarının kişnemesini duysun! Bu hiçbir zaman hatırımızdan geçmezdi. Fakat bu bir hakikattir... Acı, elim, yakıcı, yırtıcı ve vahşi bir hakikat!

Türk saflık ve soyluluğunun bütün iyi tahammüllerini asil ruhunda toplamış olan Sultan Osman, Türk kahramanlığının, Türk fedakarlığının, Türk asalet ve soyluluğunun timsali idi.

Türkler her günahı işleyebilirler, Türkler her hataya düşebilirler, fakat bu utanılacak günahı işleyemezlerdi; nihayet onu da yaptık. Dün peygamberimizin kabrini, bugün de birinci Türk sultanının türbesini bıraktık... Birine İngiliz girmişti, buna da Yunan girdi!

➔ **Ne olduk?** Dün hilafet kapılarını dünyaların gözlerini kamaştırarak müdafaa eden Türklere bugün ne oldu? Evet, bize ne oldu ki Bursa'yı olsun müdafaa edemedik.

Bu her kelimesi başka bir ok taşıyan sorular karşısında, nasıl bir cevap

verebileceğimizi bilmiyoruz. Yalnız görüyoruz ki, aramıza fitne girdi, fesat ve münafıklık sokuldu. Bir an için olsun hakikati görmekte tereddüde düştük. Düşmanlar da bu tereddütten istifade ettiler. Küçük bir baş dönüşü, küçük bir göz yanığı, fakat düşmanlara verdiği fırsatın neticeleri itibariyle, yarını ne kadar büyük bir hata, hata değil bir cinayet, cinayetlerin en kötüsü!

Yalnız içimizde bir teselli var:

Hata anlaşılıyor, Türkler malları ve mülkleriyle fedakarlığa karar veriyorlar! Bizi mahvetmek isteyen düşmanların içimize soktukları fitne ve fesat, bu suretle neticesizliğe mahkum

kalınca, ne büyük bir saadet olacak. Çünkü her şey hazır, her şey var, bir hareket bütün cehennemleri cennet yapacak!

Bir an düşünelim: Bütün dünya yüzünde her şey bizim lehimizdedir. Madde vasıtalar itibariyle pek kuvvetli olan düşmanlarımız, halihazırda manen o kadar acz içindeler ki, bu davayı pek az, pek kısa bir zamanda tamamen kazanmamız için hiçbir şey lazım değil, yalnız kazanmaya karar vermek kafi dir. Manen ve siyaseten o kadar müsait bir mevkideyiz ki, eğer İstanbul'un hıyaneti olmasaydı bugün memleket rahat içinde bulunacaktı.

Eğer İstanbul'un o fena hıyaneti olmasaydı, bugün eski yaralarımızı sarmakla meşgul olacaktık. Düşmanlar da bize hiçbir şey yapamayacaklardı.

Bizi mahvetmek isteyen düşmanlar, aramıza fitne ve fesat sokmak için İstanbul'daki hainlerin ittifakını temin edince, her şey altüst oldu ve bu suretle Anadolu, eski ve köhne İstanbul'un yeni ve müthiş bir hıyanetine daha uğradı.

➔ **Bugün o İstanbul,** Aznavur çeteleriyle, Yunanla beraber omuz omuza tüfek atarak karşımıza çıkıyor. Cami yıkan, ırza saldıran düşmana manen ve maddeten öncülük ediyor.

İşte bu, düşmanların son silahları, son kurşunlarıdır; işte onu da kullanıyorlar. Türk'ü öldürmek için dün yalnız İstanbul'un hainlerini göndermişlerdi. Bugün de hem İstanbul hainlerini hem de Yunanlıları gönderiyorlar!

Fakat Cenab-ı Hakk'a çok şükürler olsun ki, düşmanın bu son kurşunu da

Türk'ü öldüremeyecek!

Son gelen haberlerden anlıyoruz ki, Türkler hakikati anlamaya ve düşmana karşı yürümeye başlamışlardır. Karşımızdaki düşman pek fena şartlar içinde bulunuyor. Bir hamle, bir gayret, bir canlanış, bir ayaklanma, tıpkı bir şimşek süratıyla bütün davayı kazandıracak, Maraş'lara, Antep'lere, Bursa ve İzmir'leri ilave edebilecektir.

➔ **Evet, Bir Hamle,** Bir Ayaklanma!

Dünya bizim lehimize dönüyor. Doğu ve Batı mazlumlar için çalışıyor.

Tarih ve Cenab-ı Hakk istiyor ki, Türk artık kurtulsun... Hatta ebedi bir kurtuluşla kurtulsun!

Tarih ve Cenab-ı Hakk istiyor ki, Türk artık kurtulsun... Hatta ebedi bir kurtuluşla kurtulsun!

Doğu'dan dostlar, kardeşler göğüslerini yeni yeni imanlarla şişirerek imdadımıza koşuyorlar. Batı'da, emperyalizm kalesi, her gün yeni bir siper daha terk ediyor. İstanbul'da hainler tiril tiril titreşiyorlar. Güney'de din kardeşlerimiz bizimle beraber silaha sarılmış bulunuyor.

Bütün bu iyi ve fevkalade müsait şartlar içinde mundar bir Yunan ordusuna karşı mı geleceği kaybedeceğiz? Hayır! İmkanı yok!

Fakat, **bir hamle, bir ayaklanma. Bir an için bize bu lazım!**

12 Temmuz 1920

ATATÜRK'ÜN DÜNYASI

Cengiz Önal

"Bir milletin istiklal hakkını aramasından ve bu yolda gerekiyorsa kanının son damlasını akıtmasından daha tabii tasavvur edilebilir? Şerefsiz, istiklalsiz ve esir bir Ulusun çocukları olarak yaşamak yerine, efendice ve kahramanca ölmek elbette ki şayan-ı tercihtir. Bunu anlayamamak ne garip bir mantıktır!"

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

7 Sivas Kongresi'nden sonraki gelişmeler ve Temsilciler Kurulu'nun Ankara'ya gelişi

Gazi Mustafa Kemal Atatürk Sivas Kongresi tamamlanmış ve hükümet yetkisiyle hareket eden Temsilciler Kurulu, ilk işlerinden birisi olarak Ali Fuat Paşa'yı batı Anadolu Kuva-yı Milliye (Ulusal Güçler) Genel Komutanlığı'na atamıştı. Böylelikle; ordusu, hükümeti, basın organı ile yeni bir anlayışla gelecekteki Tam Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelleri atılmaya başlanmıştı. Sıra, Hâkimiyet-i Milliye (Ulusal Egemenlik)'nin, Türk Ulusu'nun bütün fertlerince benimsenmesine geliyordu...

Mustafa Kemal, Kongre için 2 Eylül 1919'da geldiği Sivas'ta, üçbuçuk ay kadar kaldı. Başlangıçta Milli Mü-

cadele (Ulusal Savaşım)'yi buradan yönetti. Ancak, Anadolu Ulusal Hareketi'ne karşı İngilizlerle ortak hareket eden Sadrazam Damat Ferit ciddi bir sorun oluşturuyordu. Damat Ferit'in

Ulusal Harekete karşı İngilizlerle ortak hareket eden Sadrazam Damat Ferit

bir şekilde devre dışı bırakılması isabetli olacaktır. Anadolu insanının Padişah'a duyduğu güveni değerlendirerek Padişah'la birebir muhatap olmak gerekiyordu. Çünkü Sadrazam Anadolu ile Padişah arasında sanki bir duvar örmüştü. Dolayısıyla, Sadrazamın ve hükümetin bu tavrı sıkıntı yaratmaktaydı. Sonuçta Damat Ferit'e son uyarı anlamında bir telgraf çekildi.

Genel Kongre Kurulu imzasıyla gönderilen telgrafta; Sadrazam'ın Ulusun haklarını ayaklar altına alarak ve Padişah'ın da onurlarını kırarak, anlaşılması güç davranışlarda bulunduğu, bu davranışın Ulusun Padişah dışında hiç kimseye güveninin kalmamasına neden olduğu, bu davranışlara devam edilmesi halinde Anadolu ile İstanbul Hükümeti'nin telgraf haberleşmesinin kesileceği gibi hususlar belirtildi.

Istanbul Hükümeti'nce bu telgrafa herhangi bir tepki gösterilmedi. Hükümetin tepkisiz kalışı tahmin edilenler arasında olduğu için, Kolordu Komutanlıkları'na ve Telgraf Müdürlükleri'ne gerekli uyarı önceden yapılmış, sabrın sonuna gelinmişti. Temsilciler Kurulu'ndan, 12 Eylül 1919 günü saat 17.00'de, İstanbul Hükümeti'ne ve aynı zamanda bütün komutanlıklara, Genel Kongre Kurulu imzasıyla bir telgraf daha gönderildi. Bunda da; Hükümetin, Ulusun dileklerinin Padişah'a ulaştırılmasını engellediği ve bu tavrın sürdürülmesi sonucunda, Ulusun da, yasal hükümeti başa geçinceye kadar İstanbul Hükümeti'yle, idari yönünden, her türlü ilişkisini kesmeye karar verdiği bildirildi.

Sadrazam da boş durmuyordu. Nihayet entrikaları ortaya çıkmaya başladı. İstanbul'un başkent olarak kalması ve sözüm ona Osmanlı'nın toprak bütünlüğünün korunması karşılığında, İngilizlerle, mandanın kabulünü resmileştiren gizli bir anlaşmayı 13 Eylül 1919 günü imzaladığı öğrenildi. Temsilciler Kurulu açısından bu bardağı taşıran son damlalardan birisiydi. Hemen harekete geçildi ve Padişah'la milletin arasından Damat Ferit'in çekilmesi istendi. Aksi halde, Anadolu'daki

Damat Ferit'in İngilizlerle mandanın kabulünü resmileştiren gizli bir anlaşmayı 13 Eylül 1919 günü imzaladığı öğrenildi.

Ulusal Hareket ile İstanbul Hükümeti arasında hiçbir ilişkinin kurulmayacağı tehdidinde bulunuldu.

İstanbul'da bir kıpırdanma oldu... Padişah'ın konu hakkında bir bildiri yayınlayacağı haberi alındı. Beklenen bildiri pek fazla gecikmedi. Ancak bildiri; Ulusal hareket'in beklentilerini karşılamanın aksine, Damat Ferit ve Hükümete destek verir ifadelerle doluydu. Hatta Hükümet'in birçok faaliyetinin Ulusal Hareket tarafından engellenmeye çalışıldığı ve dolayısıyla da hükümetin zayıflatılmasına gayret edildiği belirtiliyordu. Ortam daha da gerginleşmeye başladı. Özellikle Ulusal Hareket taviz vermeyen tutumla-

rında ısrarcı davranıyor, asla geri adım atmayacakları mesajını veriyordu. Çünkü halen Anadolu ile Padişahlık makamı arasındaki duvar kaldırılabilmiş değildi...

Sonuçta, İstanbul bu tehdide karşı koyamadı ve 1 Ekim 1919 tarihinde Damat Ferit kabinesi istifa etti. Padişah da, Anadolu ile gerekli uzlaşmayı sağlayabilecek bir kabine oluşturabilmek amacıyla Ali Rıza Paşa'yı yeni bir hükümet kurmakla görevlendirdi. Böylece, Ulusal Hareket ilk hamleyi kazanmış oldu.

***

Uzlaşma konusundaki ilk teşebbüs Mustafa Kemal'den geldi. Ali Rıza Paşa'ya gönderdiği bir mesajda; Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde belirlenen U-

Amasya Görüşmesi ile imzalanan protokoller Ulusal Hareket'in İstanbul Hükümeti tarafından tanınmasını sağladı.

ulusal Amaçlara uyulması halinde, Ulusal Güçlerin hükümete yardımcı olabileceği bildirildi. Ancak, göreve henüz başlayan İstanbul Hükümeti'nin, Millet Meclisi oluşturulup, çalışmaya başlayıncaya kadar ulusun kaderi üzerinde tahahütte bulunulmaması ve Barış Konferansı (Sevr Anlaşması'na kadar yapılan sözde Barış Konferansları kastediliyor)'na katılacak olanların da; işini iyi bilen kişilerden seçilmesi gibi arzuları

olduğu öğrenildi. Ayrıca Ulusal Hareket'e karşı yapılmış hatalar ile askeri ve idari kadrolar konusunda Damat Ferit hükümetince gerçekleştirilmiş tasarrufların da düzeltilmesi isteniyordu. Her iki taraf da ortamın yeniden gerilmesinden ziyade, ilişkilerin ılımlı sürdürülmesi için gayret ediyordu. Telgrafların karşılıklı gidip-gelmesi yerine, daha etkili olabileceği düşünülen, heyetler halinde görüşme yapılması kararlaştırıldı.

Ulusal Savaşım tarihimize Amasya Mülakatı (Görüşmesi) olarak geçen ve İstanbul Hükümeti ile Temsilciler Kurulu arasında, 20 -22 Ekim 1919 tarihlerinde, Amasya'da yapılan görüşme sonucunda, üçü imzalı ve açık, diğer ikisi ise imzasız ve gizli olmak üzere Beş protokol imzalandı.

Amasya Görüşmesi, Ulusal Hareket'in İstanbul Hükümeti tarafından tanınmasını sağladı. Taraflar Vatan'ın bağımsızlığı konusunda çalışmalarında bulunacakları ümitlerini güçlendirici ifadeleri kayda geçirdiler. Ancak bu iyi niyet ortamı fazla sürmedi, ilk anlaşmazlık Mebuslar Meclisi'nin nerede toplanacağı konusunda kendini gösterdi.

İstanbul Hükümeti Meclis'in İstanbul'da toplanmasını istiyor, Mustafa Kemal ise; İstanbul'daki yabancı güçlerin varlığı itibarıyla Meclis çalışmalarının sağlıklı yürütülemeyeceği, ulusun temsilcilerinin özgür iradelerini ortaya koymalarının çok güç olacağı, baskıcı unsurun her an kendini hissettireceği ve bunun da kabul edilemeyeceğini öne sürüyordu. İstanbul Hükümeti, bu ve benzeri önerilere sıcak bakmıyor,

Meclis'in İstanbul'da toplanmasında diretiyordu.

Mustafa Kemal, karşılıklı bu kısır tartışmalarla bir yere varılamayacağını, ayrıca Amasya Görüşmesi esnasında Sivas'ta bir kısım Ulusal Hareket karşıtı kişilerin, Padişah'a telgraflar çekerek bağlılıklarının devam ettiğini bildirmesi, Temsilciler Kurulu'nun merkez de bile duruma hâkim olmadığı görüntüsü vermiş olması itibarıyla şartları daha fazla zorlamanın gereksiz olduğunu düşündü. 16 Kasım 1919 tarihinde Kolordu Komutanları, bir kısım üst düzey subaylar ve Temsilciler Kurulu üyelerinin katılımıyla bir toplantı yapıldı. Toplantıda; Meclis'in İstanbul'da toplanabileceği kabul edilmekle beraber; İstanbul'a gidecek milletvekillerinin önce, Temsilciler Kurulu tarafından, çeşitli şehirlerde yapılacak toplantılarda aydınlatılmaları kararlaştırıldı. Ayrıca, Anadolu'dan gidecek milletvekillerine, Meclis'te bir Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturulmaları ve Mustafa Kemal'i de Meclis Başkanı seçtirmeleri anlatılacaktı...

Nihayet, seçimler Kasım-1919 ayı son çeyreğinde başlayıp, aralık ayı ortalarına doğru tamamlandı. Müdafaa-i Hukuk adayları önemli bir başarı kazandılar. Mustafa Kemal Erzurum milletvekili olarak seçildi. İstanbul Hükümeti, Amasya Mülakatı'na karşın bir yandan Ulusal Hareket'in seçimlerdeki başarısından duyduğu rahatsızlığı açıkça dile getirirken; bir yandan da bazı

İstanbul Hükümeti, bir kısım işbirlikçi hainlere para verip destekte bulunarak Ulusal Hareket aleyhine gösteriler yaptırıyordu.

yerlerde, bir kısım işbirlikçi hainlere para verip destekte bulunarak Ulusal Hareket aleyhine gösteriler yaptırıyordu. Mustafa Kemal, İstanbul'da her

Mustafa Kemal Temsilciler Kurulu üleriyle

an her türlü oyunların düzenlenebileceğini ve Padişah'a yaranmak hevesinde olan bir kısım zavallıların, çok zor oluşturulan uyum ortamını bozabileceğini tahmin ediyordu. Gerekli tedbirleri almak amacıyla Sivas'ta Temsilciler Kurulu üyeleri ve diğer arkadaşlarına endişesini anlattı. Sadrazam başta olmak üzere hükümet üyelerinin hepsinin

yetersiz ve Padişah'ın gözüne girmeye çalışan zavallılar olduğu, Padişah'ın bu hükümetin düşmesi halinde yerine daha zorba bir hükümeti kurducağı endişesiyle; Ulusal Meclis kuruluncaya kadar, Temsilciler Kurulu'nun mevcut hükümeti tutmasının, yurt ve ulus için daha hayırlı olduğuna inandığını belirtti...

Bir süre sonra, Ulusal Hareket'in İstanbul örgütüne Mustafa Kemal'e gönderilen bir telgraf, endişeleri doğrulayan ifadelerle doluydu.

***

Zaman süratle ilerliyordu. Mustafa Kemal ve Temsilciler Kurulu üyeleri, milletvekilleriyle yakın temasta bulunabilmeleri için daha merkezi bir yerde bulunmayı düşünüyorlardı. Milletvekilleriyle Eskişehir'de görüşme düşünülmüş olsa da, sonunda Mustafa Kemal'in Ankara'da kalınması fikri kabul gördü. Bunun üzerine Temsilciler Kurulu 18 Aralık 1919 tarihinde Sivas'tan ayrılarak, Kayseri, Hacıbektaş ve Kırşehir üzerinden hare-

Mustafa Kemal'in Ankara'ya gelişiinde Valilikte karşılanması

ketle 27 Aralık 1919 Cumartesi günü saat 15.00 gibi Ankara sınırına ulaştı. Vali Vekili Yahya Galip (Kargı) başkanlığında oluşturulan karşılama heyetinde Ankara Müftüsü ve aynı zamanda Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Ankara Şube Başkanı Rıfat (Börekçi) Bey ve 20. Kolordu Komutanı Ali Fuat (Cebe-soy) Bey gibi kamu yetkililerinin yanı sıra şehrin ileri gelenleri de vardı. Heyet, Mustafa Kemal ve beraberindekileri Gölbaşı'nda Eymir Gölü yakınlarında karşıladı. Birlikte şehre doğru hareket ettiler.

Çevreden gelenlerle birlikte büyük bir kalabalık oluşturan Ankaralılar, coşkun sevgi ve sevinç gösterilerinde bulunarak Mustafa Kemal ve arkadaşlarını Dikmen sırtlarında karşıladılar. Yol boyunca dizilmiş insan zinciri şehre kadar uzanıyordu. Davullar çalıyor, Seymen Alayı kendilerine özgü kıyafetlerle oyunlarını oynuyordu. Halk sanki bir bayram havası içindeydi. Konvoy,

Ankara halkı Mustafa Kemal ve arkadaşlarını adeta bağırlarına bastılar.

bugünkü TBMM ile Genelkurmay Başkanlığı arasında bulunan kavşağa geldiğinde adeta yer-gök düğün-bayram kesilmişti. Seymenler, Zeybekler, Esnaf temsilcileri, Öğrenciler ve Ankara'nın diğer sivil halkı Mustafa Kemal ve arkadaşlarını adeta bağırlarına bastılar. Kalabalık sanki tek vücut olmuştu. Burada bugün, o karşılanışı simgeleyen ve üzerinde günün önemini anlatan ifadelerin bulunduğu bir de anıt bulunmaktadır.

Karşılamanın ardından önce istasyona, oradan da Hacı Bayram Türbesine gidildi. Türbe ziyaretinin ardından Valilik binasına geçildi. Mustafa Kemal ve Temsilciler Kurulu üyeleri burada bir süre dinlendikten sonra, Kolordu ziyaret edilerek, komutan Ali Fuat Paşa ile bir görüşme yapıldı. Sonra da; karargâh olarak tahsis edilen Keçiören semtindeki Ziraat Mektebi'ne geçildi. Bundan böyle, bir süre kadar Ulusal Savaşım'ın karargâhı burasıydı ve çalışmalar bu binada sürdürülecekti...

***

O dönemde Ankara'nın hali içler acısı durumdaydı. Kale'nin etrafına serpilmiş gibi duran yıkık-dökük evlerin oluşturduğu ve otuz bin kadar nüfusun yaşadığı, toz-toprak içinde bir

Anadolu kasabası... Modern şehir görüntümünden uzak, halkın sosyal yaşamı yok denecek kadar az, ama buna karşın tekke ve dergâhların çoğunlukta olduğu bir yerleşim birimi...

Ulu Önder, Ankara'yı rastgele seçmemişti. Ulusal Savaşım'ı ve Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı Ankara'dan yürütmeyi çok önceden kafasına koymuş ve gelecekteki Tam Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin Başkenti'nin de Ankara olacağı kararını vermişti.

Her türlü imkânsızlığın mevcut olduğu ve halkın hemen tamamının, çe-

Mustafa Kemal'in Ankara'da karşılanışı

şitli nedenlerle padişaha kayıtsız-şartsız bağlı bulunduğu göz önüne alındığında işlerin pek de kolay olmayacağı görülmüyordu. Ama Mustafa Kemal bunlara aldırmadı. Bir yandan düşüncelerini hayata geçirmeye çalışırken; bir yandan da halkın Ulusal Savaşım'a katkısını sağlamaya gayret gösterdi. •

(Gelecek Aay: Ulusal Savaşım'ın merkezi Ankara'da yoğun çalışmalar.)

cengizonal@butundunya.com.tr

Ankara'nın eski günlerinden bir görüntü

BÜYÜK YAPITLARIMIZ

Konur Ertop

Usta yazarların kaleminden Atatürk

Ülkemizde Atatürk'ün gördüğü sürekli ilgiyi hiç kimse görmedi. Özenli giyim kuşama, etkileyici konuşması, ufuk açan düşünceleri, başarılı çalışmalarıyla gençliğinden beri dikkatlerin odağındaydı. Komutan ve devlet adamı olarak gerçekleştirdikleriyle halkının sevgisini kazandı. Ülkesinin geleceğiyle ilgili tasarımı günümüze de yön veriyor.

Bugün Atatürk'ü nasıl görüyoruz? İlkelerini nasıl değerlendiriyoruz? Görüşlerimizde onun kendisinin yapıp ettikleri, söyledikleri-yazdıkları, eylem arkadaşlarının çabaları kadar onu anlatan yazarların yapıtlarının da payı vardır.

Bu yazarların başında onun çalış-

malarına tanıklık etmiş, sofrasında bulunmuş Ruşen Eşref Ünaydın, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Falih Rıfkı Atay gelir. Kurtuluş Savaşı'nın Halide Onbaşı'sı Halide Edip-Adivar, Atatürk'ün en ayrıntılı yaşamöyküsü Tek Adam'ı yazan Şevket Süreyya Aydemir, Kurtuluş ve Kuruluş serüvenimizi

Şu Çılgın Türkler kitabıyla günümüzün gündemine taşıyan Turgut Özakman Atatürk'ü konu edinmiş yazarlardan yalnızca birkaçıdır.

Atatürk'ün 25 yaşlarındayken Selanik'te Bulgar türkoloğu İvan Manolov'a, "Batı uygarlığı çevresine girebilmeye engel olan yazıyı atarak Latin kökünden bir alfabe seçmeli, kılık kıyafetimize kadar her şeyimizle Batılılara uymalıyız. Emin olunuz ki bunların hepsi bir gün olacaktır," dediğini biliyoruz. Samsun'da başlayan kurtuluş ve kuruluş savaşımının daha ilk aşamalarında, aydınlanma devriminin adım adım gerçekleşecek bütün gelişmelerini satır başlarıyla bir deftere bir bir yazdırarak, bu görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmıştı.

Gelecekle ilgili büyük tasarımını, geniş bir kültür birikimiyle zengin deneyimleri besliyordu.

Cepheden yeni dönmüş Anafartalar Kumandanıyla Beşiktaş'ta Akaretler'deki evinde röportaj yapan R. E. Ünaydın, Mustafa Kemal Paşa'nın çalışma odasını şöyle anlatmıştır:

"Duvarlarda hep asker resimleri, Balkan Savaşı'nın, Trabus Savaşı'nın, Hareket Ordusu yürüyüşünün, Harp Okulu öğrenciliğinin anıları asılıydı. Bir kelebek şeklinde açılmış şal örtünün altında Paşa'nın genç Kazak subaylarını hatırlatan kalpaklı ve sert bakışlı bir agrandismanı vardı. Yazıtanesi üzerinde bir gümüş Çerkes kamasının yanbaşı Balzac'ın 'Colonel Chabert'i (Albay Chabert), Maupassant'ın 'Boule de Suif'i (Kartopu), Lavedan'ın 'Servir'i (Hizmet) duruyordu. Şüphe yok

"Batı uygarlığı çevresine girebilmeye engel olan yazıyı atarak Latin kökünden bir alfabe seçmeli, kılık kıyafetimize kadar her şeyimizle Batılılara uymalıyız. Emin olunuz ki bunların hepsi bir gün olacaktır." dediğini biliyoruz.

ki Paşa, sükunetli dakikalarının boşluğunu edebiyatla dolduruyor."

Çankaya'da Atatürk'ün savaş yıllarında yaşadığı kır evinde, Y. K. Karaosmanoğlu'nun gördükleri de şunlardır:

"Bulunduğu çerçevede olağanüstü hiç bir şey yok; bir yazı masasının yanında bir güvez renkli koltukta oturuyor; arkasında büyük bir pencerenin tül perdeleri var. Bu tül perde arkasında Moltke'nin alçıdan bir büstü duruyor. Masanın öbür tarafındaki diğer pencerenin içine baktım, oraya da Bonapart'ın aynı büyüklükte bir yarım heykeli konulmuş."

"Ateşten Gömlek" yazarı, Sakarya Savaşı öncesi Mustafa Kemal Paşa'nın karargâhında yaşadıklarını şöyle anlatmaktadır:

"Çok aydınlık ve tek lüks lambası olan bir Anadolu odası. Mustafa Kemal Paşa, koltuğundan güçlülükle kalkmaya çalıştı.

Çünkü, kaburga kemikleri hâlâ ağrılar içindeydi. Yanında Mustafa Kemal Paşa'nın ikiz kardeşiymiş gibi kendisine benzeyen bir miralay ayakta duruyor... Mustafa Kemal Paşa'ya doğru, kalbimde mutlak bir saygıyla gittim. O, sıradan görünüşlü odada, bütün gençliğin bir millet yaşasın diye ölmeyi göze alan kararını temsil ediyordu. Ne saray, ne ün, ne herhangi bir kudret onun o odadaki büyüklüğüne yaklaşamaz. Gittim, elini öptüm."

H. E.-Adivar, esir alınan Yunan komutanlarının Uşak'ta Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın karargâhına getirilişine de tanık olmuştur: "Yunan generalleri askerliğe yakışmaz bir şekilde (birbirleriyle) tartışmaya girmişlerdi. Bunu bizim paşalar, askerlik sanatının, nere-

..Sanki uluslararası bir sahnede döğüşmüş olduğu ve şampiyonluğu kazandığı oyunda karşısına çıkmış olanı kendine layık görmüyor gibiydi.

den gelirse gelsin, şerefine aykırı gördükleri belliydi. Görüşme bitince, Mustafa Kemal Paşa ayağa kalktı:

'Sizin için bir şey yapabilir miyim?' diye sordu.

Yunan Komutan Trikopis yenilgi sonrası kılıcını Mustafa Kemal'e teslim ederken.

Trikopis: 'İstanbul'daki karıma durumumun bildirilmesini dilerim,' diye yanıt verdi.

O zaman Mustafa Kemal Paşa, Trikopis'in elini yine uzunca süre elinde tutarak dedi ki: 'Savaş bir talih oyunudur, general. Bazan en ustası da yenilir. Sorumluluk talihten geliyor. Üzüntüye kapılmayınız.'

General Trikopis, ellerini sallayarak: 'Ah, general! En son yapmam gereken şeyi yapamadım.' dedi.

Bu, anlaşılın, intihara cesaret edememiş olması meselesiydi. Yunan generalleri gittikten sonra, Mustafa Kemal Paşa hayal kırıklığına uğramış gibiydi. Sanki uluslararası bir sahnede döğüşmüş olduğu ve şampiyonluğu kazandığı oyunda karşısına çıkmış olanı kendine layık görmüyor gibiydi."

Bir hafta sonra, halkının benzersiz sevgi gösterileri arasında Başkomutan İzmir'e girmiştir. Kalacağı evin önünde çok büyük, ipek bir Yunan bayrağının bir yol halısı gibi yere serildiğini görür.

Olup bitenleri, R. E. Ünaydın aktarmıştır: "Kadın, erkek oradaki İzmirililer: 'Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü yerine getiriniz!.. Yabancı kral, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak girmişti. Siz, lutfedin. Bu karşılıkla o lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir' diye yalvarıyorlardı. Sen ağlaşıp yalvaran kadınlara, erkeklere tatlılıkla baktın:

'O, geçmişse hata etmiş. Bir milletin istiklalinin timsali olan bayrak çiğnenemez!.. Ben onun hatasını tekrar edemem' dedin. Onu yerden kaldırdın ve bembeyaz mermerlere basarak içeri girdin."

Ahmet Hamdi Tanpınar Erzurum Lisesi'nde Atatürk'le görüşmesini anlatmıştır. "Sakin, kibar, daima dikkatli ve her şeyle alakalıydı" dediği Cumhurbaşkanı ile genç öğretmen arasında konuşulan konu, o dönemde çok önemli bir kültür ve eğitim sorunudur:

"Önce kim olduğumu, ne iş gördüğümü, Erzurum'da ne vakitten beri bulunduğumu, nerde okuduğumu, hocalarımın kimler olduğunu sordu. Sonra birdenbire o günlerin aktüalitesi olan medreselerin kapanmasına döndü ve bunun halk üzerindeki etkisi hakkında fikrimi almak istedi. Ses namına neyim varsa hepsini toplayarak, 'Medrese survivance (kalıntı) halinde bir müessese

idi. Hayatta hiç bir müspet fonksiyonu yoktu.

'Kapatılmasın herhangi bir tepki doğuracağını sanmıyorum' dedim.

Atatürk bir kaşını kaldırarak 'Evet, surviance halinde idi, surviance halinde idi' diye kendi kendine tekrar etti ve hemen arkasından 'Ama bu gibi şeyler belli olmaz... O kadar emin olmayın!' dedi."

Başka bir okul ziyareti, Haldun Taner'in "Atatürk Galatasaray'da" öyküsünde anlatılmıştır. Ortalık düzenlenip temizlenmiş, göstermelik bir yazılı yoklama yapılan sınıfta öğrencilere sorulan soruların yanıtları da önceden anlatılmıştır! Öğrenci Haldun, herkesin, "İmkânı yok gözlerine bakılamıyor... Gözleriniz iki kuvvetli projektörle karşılaşmış gibi kamaşıyor, çarpılıp ser-

Bu gözler bir yere bakıyor ama baktığı şeyden çok daha gerileri çok daha derinleri görüyor gibi idiler.

semliyorsunuz!.." dediğini duymuştur.

Her zamanki yakınlarıyla birlikte sınıfa giren Atatürk'ün çekine çekine yüzüne bakar. Gözlemi şöyledir:

"Gerçi projektör, şimşek filan edebiyat ama, şunu söylemeli ki, bu bakış pek öyle herkesin bakışına da benzemiyordu. Bu gözler bir yere bakıyor ama baktığı şeyden çok daha gerileri çok daha derinleri görüyor gibi idiler. Bu

Ata'nın Anıtkabire'e son yolculuğu sırasında Ata'yın kaleminden çıkan satırlar bir gazete yazısı olmaktan çıkarak etkileyici bir edebiyatın örneklerinden biri olmuştur.

lerin doğru çıkmasını idrak etmek demektir."

Aydınlanma devrimi boyunca Atatürk'ün yanından ayrılmayan F. R. Atay, "Çankaya" kitabında büyük devrimcinin çalışmalarına, düşüncelerine, yaşamından önemli kesitlere yer vermişti. 1953'te Ata'nın Etnografya Müzesi'nden Anıtkabir'e son yolculuğu sırasında Atay'ın kaleminden çıkan satırlar bir gazete yazısı olmaktan çıkarak, etkileyici bir edebiyatın son örneklerinden birini oluşturmuştur:

"Sen ölmezsin Atatürk. Senin ölümün bu millette şeref duygusunun, hürriyet sevgisinin, şeref ve hürriyet kahramanları aşkının ölümü demektir. Yeryüzünde halkın ve ordunun ve gençliğin son dakika misafiri kaldığın bu günlerde, bütün canlılardan daha fazla yaşadığın belli idi.

Sen asıl şimdi sensin. Büyüklüğünden de büyüksün. Sensizlik bize seni daha iyi tanıttı. On beş yılda milletin gönlünden öksüzlük acısı gitmedi. Beş gündür önünden geçenlerin göz yaşları, üstünden on beş yıl geçen kara Kasım gününden beri hiç dinmemiş kadar hıçkırıklı ve sıcaktır.

Rahat uyu Atatürk. Bizi kurtaranın sen olduğunu unutmayacağız. Bizi karanlıklar ötesine götüren çerağımız, zaferler ötesine götüren sancığımız, kalplerimizi asilleştiren sevgimizsin. Kurtardığın vatanın bağrında, bütün kurtardıklarının gönüllerinde Yatıyorsun."•

konurertop@butundunya.com.tr

OTOPSİ

Cengiz Özakıncı

Hitler'in Papazları

Rusya'da gerçekleşen 1917 Sosyalist Ekim Devrimi'nden sonra, parabolalarının baş düşmanı Rusya, Sosyalizm ve Komünizm olmuştu. Sosyalist düşüncelerin Avrupa'ya yayılmasını ne pahasına olursa olsun önlenmeliydi. Komünist düşünürler Tanrı'ya inanmıyordu.

Avrupa'yı bu düşüncüden uzak tutmak için yapılacak en önemli çalışma, çoğunluğu Hristiyan olan yığınlara Komünizm'in bir Tanrıtanımazlık olduğunu duyurmaktı. Hitler'in Nazi'leri, komünizme düşmanlığın başını çekiyor; kendilerinin dini bütün kimseler olduklarını gösterip dindar Hristiyanları kendi yanlarına çekmek üzere, parti toplantılarını kilise çevrelerinde gerçekleştirip bunu fotoğraflarla yaymaya özel bir önem veriyorlardı.

Adolf Hitler, 12 Şubat 1938 günlü söylevinde: "Benim tarihi bir misyonum var. Ben bu misyonu gerçekleştireceğim. Çünkü Tanrı bunu yerine getirme görevini bana verdi. Benimle beraber olmayanlar ezilecektir." diyordu. >>

Hitler 1928'lerde kurulan partisinin propaganda faaliyetleri için Nürnberg'deki kilise önünde çekilmiş bu fotoğrafı kullanıyordu.

Hitler başının üzerindeki haç görüntüsüyle kiliseden çıkıyor . Bu fotoğraflar üzerlerine "Gott Mit Uns" (Tanrı Bizimledir!) yazılıp dağıtılıyordu.

Hitler'in kiliseli propaganda görüntüleri, ülkemizde Siyasal İslamcı Parti önderlerinin camili, ibrikli, abdestli, namazlı propaganda görüntülerini çağrıştıracak denli yoğun bir dindarlık vurgusu içeriyordu. Hitler'in Rusya'ya, Tanrısızlığı yayan Komünizm'e karşı Hristiyanlığa sarılmış bir Haçlı savaşçı örgütle ortaya çıkması, Katolik odak Vatikan tarafından destekleniyordu.

Hitler komünizme karşı kendisini destekleyen Vatikan'ın bir Kardinali ile

1930'larda Katolik piskoposlar, İspanya'da komünizme karşı savaş açan Franco'nun ordularını kutsamış; faşist İspanyol basını, sık sık faşist selamı veren baş keşişlerin resimlerini basmıştı. Papa da dinsizliği yayan Komünizm'e karşı Hitler'i ve Mussolini'yi destekliyordu. Piskoposlar, Hristiyan dindarlara Hitler'in buyruğunda birleşme vaazları veriyordu.

8 Kasım 1939'da, Münih'te Hitler'e düzenlenen başarısız suikasttan sonra, Almanya'daki tüm Katolik basın, Hitler'in Tanrı'nın sevgili kulu olduğu içindir ki suikastten kurtulabildiğini yayıyordu.

Avrupa'nın komünistleşmesinden ödü patlayan ve Hitler Almanya'sının Sovyetler Birliği'nin Batıya doğru ilerlemesinin önünde başlıca duvar olacağını uman Papalığın Hitler ve Mussolini destekçiliği, 1944'e dek sürecekti.

Hitler'le Katolik Kilisesi Vatikan arasında sıkı bağlar 1933'te kurulmuş; Hitler, 1 Şubat 1933'te Berlin'de yaptığı Ulusa Sesleniş konuşmasında "Ulusal ahlakımızı biçimlendiren Hristiyanlığı koruyacağız," demişti.

İtalya ile anlaşılan Hitler, 20 Temmuz 1933'te Roma'da Vatikan'la da bir "concordat" imzalayacaktı. Hitler-Vatikan görüşmelerinde Hitler'i (daha sonra Türkiye'de Alman Büyükelçisi olarak görev yapacak olan) Franz von Papen, Vatikan'ı (daha sonra XII. Pius adıyla Papa olacak olan) Kardinal Eugenio Pacelli temsil ediyor ve (daha sonra VI. Paul adıyla Papa olacak olan) Kardinal Giovanni Battista Montini de görüşmelerde hazır bulunuyordu.

Geleceğin Papa XII. Pius'u Kardinal Pacelli Vatikan ile Nazi Almanyası arasındaki antlaşmayı Roma'da imzalıyor (20 Temmuz 1933) (Kardinal Pacelli ortada, Nazi Şansölye Yardımcısı Franz von Papen solda)

Hitler, bir yandan Katolik Kilisesi ile antlaşma imzalarırken, diğer yandan Almanya'daki Protestanları da yanına çekiyor. Nazi partisinin gençleri Protestan kiliselerinin önünde toplanarak kiliseye girip çıkan dindarları kendi partilerinde toplanmaya çağırıyorlardı. Hitler'in partizanları dinleri siyasetin aracı olarak başarıyla kullanıyor; dindar Hristiyanların kendi partilerine katılması için, Nazi simgesi olan gamalı haç ile protestan haçını yanyana getirip kendilerinin de dindar Hristiyanlar olduklarını vurgulayan büyük yaftalar asıyorlardı kilise girişlerine.

Hitler'in partizanları, gamalı ve protestan haçli parkartlarıyla kilise önünde propaganda yaparken. (Haziran 1933)

Hitler'in Yahudi düşmanlığı da tıpkı Komünist düşmanlığı gibi, 1933'te antlaşma imzaladığı Katolik Kilise Devleti Vatikan'ın Yahudi düşmanlığıyla örtüşüyordu. Hitler-Vatikan Antlaşması'yla birlikte Vatikan görevlisi kardinaller, papazlar, Nazi toplantılarına katılıp Nazi selamı vermeye başlayacaklardı.

Katolik papazlar Berlin Neukölln stadyumunda Nazi selamı verirken

Hitler, hangi mezhepten olursa olsun tüm Hristiyanları kendi önderliği altında birleştirerek önce bir "Avrupa Birliği" ve ardında bir "Tek Dünya Devleti" kurmayı amaçladığını söylüyor ve bunu Nazi toplantılarında çeşitli simgeler kullanarak kitlelerin beynine kazıyordu.

Örneğin 8 Eylül 1935 günü spor sarayında düzenlenen "Papaz Konrad Graf'a Hoşgeldin" kutlamasında salona asılan dev Nazi bayrağının sağında, Kutsal Roma İmparatorluğunu ve Konstantin'i simgeleyen Katolik "Chi-Ro Haçı" dalgalanıyordu.

Komünist Tanrıtanımaz Rusya'yı ve Yahudileri düşman olarak tanımlayan Hitler, tüm Hristiyanları bu ortak düşmanlara karşı birleştirmek üzere, Katolik ve Protestan din adamlarını

Nazi toplantılarında buluşturuyor, önderliğini onlara onaylatıyordu.

Hitler, Protestan Papaz Muller (sağda) ve Katolik Başpapaz Abbot Schachleier (ortada)

Nazi Partisi önderleri, üniformalarına ve şapkalarına hem partinin ırkçılığını simgeleyen gamalı haçı hem de Hristiyanlığı simgeleyen Alman "demir haç"ını takıyor ve böylece ari ırkçılıkla Hristiyan dinini Nazi potasında kaynaştırdıklarını vurgulamış oluyorlardı.

Nazi rozetlerinde Hristiyan haçı ve gamalı haç birlikte kullanılıyordu.

28 Mayıs 1933 "Hitler Gençlik Günü" rozetinde tepede devleti simgeleyen bir kartal, Hristiyan haçıyla içiçe geçmiş bir gamalı haç üzerine tünemiş ve gamalı haçın bir katedralle birleş-

tirildiği diğer rozet Hitler'in laikliğe karşı kilise-devlet ayrılmazlığı savını vurguluyordu.

Nazi Kadınlar Örgütü armasında Hristiyan haçının ortasında bir Gamalı Haç bulunuyor ve yine Nazi Hristiyan Hareketi rozetinde bir Gamalı Haç'la Hristiyan haçı kaynaştırılmış olarak gösteriliyordu. (üstte)

Savaşa hazırlanan Hitler'in Alman nüfusunu artırma çabaları da dikkat çekiciydi. Nazi partisi, doğum yapan her Alman kadınına ari ırka bir kişi daha kazandırdığı için madalya veriyor ve bu Nazi madalyası (aşağıdaki resimde görüldüğü gibi) bir Hristiyan haçının göbeğine yerleştirilmiş bir gamalı haçtan oluşuyordu.

Hitler'in bastırıldığı paralarda, parti simgesi olan gamalı haçla birlikte kilise görüntüleri de yer alıyordu. (üstte)

Hitler'in bir Hristiyanlık karşıtı (Anti-Christ) olduğu, bir Tanrıtanımaz

(Ateist) olduğu ya da bir gizli putperest (Pagan) tarikat (Thule) üyesi olduğu v.b. gibi savlar; gerek Nazi partisinin tüzük ve programı, gerek Hitler'in Kavgam gibi kitaplarında Hristiyanlığa ilişkin yazdıkları, gerekse fotoğraflarını aktardığımız Nazi-Hristiyan etkinlikleri karşısında, boşa çıkmaktadır.

Hitler'in başını çektiği Nazi partisi, "dinciliğe karşıt bir ırkçılık" olmadığı gibi "ırkçılığa karşıt dincilik" de değildi; ırkçılıkla dinciliğin bir potada kaynaştırıldığı "ırkçı-dinci" bir hareketi ve Hitler, Hristiyan ülkelerde kilise-devlet ayırımı olarak tanımlanan laikliği ortadan kaldırarak, ari ırktan Hristiyanların egemen olacağı bir "Avrupa Birliği" ve "Tek Dünya Devleti" kurmayı amaç olarak gösteriyordu. Hitler'in Yahudi ve Komünist karşıtı Aryan-Hristiyan söylemi, yalnızca ateşli Yahudi karşıtlığıyla biçimlenen Katolikleri değil Almanya'da o kertede yaygın olan Protestanları da yanına çekecekti. Protestanlığın kurucusu Luther, ölümden üç yıl önce 1543'te "Yahudiler ve Yalanları" adlı bir kitap yayımlamış, böylece Protestanlık da en az Katolik-

Martin Luther ve "Yahudiler ve Yalanlar" adlı kitabının kapağı

lik ölçüsünde Yahudi karşıtı bir Hristiyan mezhebi olarak biçimlenmişti.

Hitlerin ateşli bir Yahudi karşıtı olmasında, Katolik bir ana-babadan doğmuş olmasından başka Almanya'da yaygın olan Protestan mezhebinin de kurucusu Luther'den başlayarak Yahudi karşıtlığıyla biçimlenmiş olmasının etkili olduğu açıktı. Yahudi karşıtlığını Hitler yaratmamıştı; o Hristiyanlarda 1900 yıldır varolan ve bu süre boyunca pek çok kez soykırıma dönüşen Yahudi karşıtlığını, kendi yaşadığı dönemde bir kez daha soykırıma dönüştürecek.

Peki ama bütün bunlar tek başına Hitler'in başının altından çıkmış düşünceler miydi? Hayır.

Hitler, Amerikan Ajanıydı. Amerika'da CIA ve diğer bütün istihbarat örgütlerinin bağlı bulunduğu Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency -NSA) eski ajanlarından Wayne Madsen'in "Christian Mafia" adlı çalışmasında belgeleriyle gözler önüne serildiği üzere, Komünizm'e düşman olan Amerika'lı parabalaları, sanayiciler ve çoğu Hristiyan din adamları (ki *Evangelistlerin başını 1930'ların sonuna doğru Frank Buchman'ın Oxford Topluluğu çekiyordu*) Komünizm'e düşmanlık ilan eden Hitler'in Sovyetler Birliği'ne saldırması için ellerinden geleni yapmış, Amerikalı bankerler borç vererek, silah satarak, Katolikler, Protestanlar ve Evangelistler ise kendi mezhep bağlılarına Hitler yandaşlığı aşılıyarak desteklemişlerdi Nazileri. Hitler'i destekleyen Amerikalı parabalalarının başını Protestan sanayici Hen-

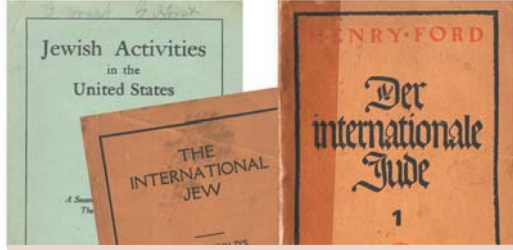
ry Ford, Amerikalı din adamlarının başınıysa Evangelist rahip Frank Buchman çekiyor; Ford'un parası, hem Buchman'ın imanını, hem Hitler'in kılıcını keskinleştiriyordu. Henry Ford, Hitler'in salt destekçisi olmamış, onu ve düşüncelerini var eden kişi olmuştu. Hitler'in 1930'larda bir akım olarak yayacağı "Komünizm'e düşman Yahudi karşıtı" faşist düşünceler, Hitler'den önce Amerika'lı sanayici Henry Ford tarafından 1920'lerde ortaya konmuştu. Hitler Nazizm'i kendisi üretmemiş, Henry Ford'tan alıp benimsemişti. Episcopal St. Martha Protestan Kilisesi'ne bağlı bir Hıristiyan olan Henry

Hitler'in benimseyeceği düşünceleri 1920'lerde yayan Henry Ford

Ford, 1920'lerde Amerika'da Komünizme ve Yahudiliğe karşı öfke tohumları eken dergiler ve kitaplar yayımlıyordu.

Henry Ford, Komünizm'e ve Yahudiliğe karşı yayınlarını çeşitli dillere çevirerek Avrupa'da da yaygınlaştıracak ve onun Almanya'daki en ateşli izleyicisi Adolf Hitler olacaktı. Öyle ki 20 Aralık 1922 günlü New York

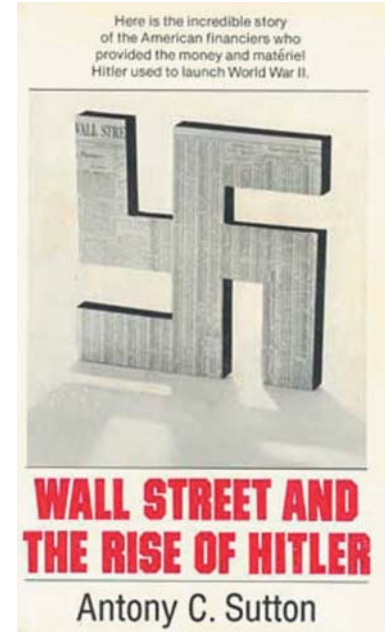

Henry Ford'un yayınladığı Yahudi karşıtı çeşitli kitap ve makaleler

Times gazetesi, Hitler'in Münih'te başlattığı hareketin Henry Ford tarafından para ile beslendiğini haber yapmış; aynı günlerde Almanya'da yayımlanan Berliner Tageblatt gazetesi de Henry Ford'un Almanya'nın içişlerine karıştığını, Hitler'in Amerikalı destekçisinin ona pahalı bürolar tutup karargahını pahalı mobilyalarla donattığını, Hitler'in bürosunun duvarında Henry Ford'un büyük boy bir fotoğrafının asılı olduğunu, ayrıca Hitler'in bürosunda her yerin Henry Ford'un yayınladığı Komünizm ve Yahudi karşıtı kitaplarla dolu olduğunu yazmıştı.

Hitler'in 1000'i aşkın militanının üniforma ve silahlarının Henry Ford'un verdiği paralarla alındığını yazıyordu gazeteler. Henry Ford'un Amerika'da yayınladığı "Dünyanın Baş Belası Uluslararası Yahudi" kitabı doğrudan Hitler'in adamlarınca başta Almanca olmak üzere pek çok dile çevirilerek Avrupa'da yayılıyor ve Hitler, "Kavgam" adlı kitabını, Henry Ford'un düşüncelerini benimsemiş olarak yazıyordu. Dahası, I. Dünya Savaşı'nda yanmış, yıkılmış, çökmüş bir Almanya'nın nasıl olup da 15 yıl gibi kısacık bir sü-

re içerisinde dünyayı titretecek dev bir sanayi ve teknolojiye ulaştığı sorusunun yanıtı bile, Henry Ford-Adolf Hitler ilişkisinde saklıydı. Alman sanayi ve teknolojisi doğrudan doğruya Henry Ford'un Almanya'ya aktığı sermaye ile kurulmuştu. I. Dünya Savaşı sonrası Almanya'da açılan fabrikaların çoğu savaş araç gereçleri üretimine yönelikti ve bunlar da çoğunlukla Henry Ford'un para ve teknoloji aktarımıyla kurulmuştu. Prof. Dr. Antony C. Sutton, bütün bu gerçekleri 1976'da belge ve kanıtlarıyla "Wall Street and the Rise of Hitler" adlı kitabında açıklamıştı. (aşağıda) Faşizm'i Hitler adlı ne idüğü belirsiz bir "deli"nin başının altından çıkmış bir ideoloji olarak görüp gösteren aka-

demisyenler; Sutton'un kitabında yer alan belge ve bilgiler karşısında, Alman

Faşizmi'nin Amerikan sanayicileri tarafından yaratıldığı gerçeğini o güne dek görememiş olmaktan dolayı utanmışlardı. Oysa Hitler, bu gerçeği pek çok kez kendi ağzıyla dile getirmişti.

Örneğin Amerika'da bir Detroit gazetesine, daha başbakan olmadan 2 yıl önce 1931'de verdiği demeçte Hitler: "I Regard Henry Ford as my inspiration" (*Düşüncelerimin esin kaynağı olan Henry Ford'a saygı duyuyorum*) diyordu. Hitler, hem düşüncelerini, hem gereksindiği parasal gücü, Alman yerli malı olarak üretmemiş, tersine Amerika'dan, Henry Ford'tan, Amerikan sanayi devleri Ford Motors ve General Motors'tan almıştı. Amerikan sanayi sermayesinin maşası olan Adolf Hitler, 1938 yılında kendisini düşünsel olarak biçimlendirip parasal ve teknolojik olanaklarla donatan Henry Ford'u "Alman Kartalı'nın Büyük Haçı" madalyasıyla onurlandırmıştı.

Hitler'in, Nazizm'in, Faşizm'in perde gerisindeki gerçek beyni olan Ame-

Hitler'in diplomatları Henry Ford'a Alman Kartalı Büyük Haçı madalyası takıyor. (Temmuz 1938)

rikalı sanayici Henry Ford'u Yahudi ve Komünist düşmanlığına iten pek çok neden vardı.

1-Amerikan işçileri arasında hızla örgütlenen Sovyet yanlısı Komünist Parti, işçileri grevlere sürükleyerek sanayi üretimini baltalıyordu,

2-Sovyetler Birliği kapılarını Batı ticaretine kapatıyor, Batı sanayi ürünlerinin Rusya'da satılmasını yasaklıyor ve böylece Batılı sanayicilerin dünya üzerindeki dış satım alanlarını daraltıyordu,

3-Tefeci bankerlerin çoğu Yahudi idi ve bunlar sanayiciye yüksek faiz uygulayarak üretim maliyetlerini yükseltiyor ve böylece sanayiciler kazançlarının büyük bölümünü Yahudi tefecilerle paylaşmak zorunda kalıyorlardı.

İşte Amerikalı sanayici Henry Ford'u aynı anda hem Yahudi tefecilere hem de Komünist Rusya'ya düşman eden nedenler özetle bunlardı.

Amerika'da 1860'larda kurulan Ku-Klux-Klan adlı ırkçı örgüt, yalnızca karaderililere saldırmakla yetinmiyor, 1900'lerde Yahudi karşıtlığına ve hemen ardından Komünist avcılığına girişiyordu. Bunlar Beyaz Ari Irktan Protestan anlamında kısaca W.A.S.P (W=White, A=Anglo S=Sakson P=Protestan) olarak tanınıyorlardı kendilerini. Tıpkı Nazi'ler gibi onlar da salt bir ırka değil, bir dinsel inanca da bağlıydılar. 1920'lerin başlarında Henry Ford, Hitler'i devşirir ve Almanları Yahudi ve Komünist öldürmeye hazırlarken, kimi Ku-Klux-Klan üyeleri de Hitler'le işbirliğine girmişti. Nazizm, Amerikan sanayi sermayesinin, Sovyet-

çi Komünizm'e ve Yahudi bankerlere karşı örgütlediği bir savaş makinesinden başka bir şey değildi. Naziler savaşta Amerikan malı Ford kamyonlar kullanıyorlardı. Uçakları da Amerikan General Motors'un Almanya'da Opel markası altında ürettiği uçaklardı. Almanya'nın Polonya'ya saldırdığı 1939 yılında, Amerikan General Motors ve Amerikan Ford Motors, Alman taşıt işkolunun yaklaşık %70'ini ellerinde bulunduruyorlardı.

Bu iki Amerikan otomobil devinin Almanya'da kurduğu fabrikalar Hitler yönetimindeki faşist Alman devleti için savaş araç gereci üretmekteydiler. Bu Amerikan şirketleri Almanya'da kurdukları otomobil fabrikalarının aynı zamanda tank ve uçak da üretebilmesi için gerekli dönüşümleri doğrudan Amerika'dan gönderdikleri kendi teknik uzmanları aracılığıyla gerçekleştirmişlerdi.

Amerikan General Motors fabrikası Alman savaş sanayisinin temel direğiydi. Hitler Almanya'yı savaş araç gereci üretir duruma getiren Henry Ford'a verdiği madalyanın bir eşini, aynı çalışmayı yürüten Amerikan General Motors şirketinin üst düzey yöneticisi James Mooney'e de verdi.

Mooney Hitler'in verdiği ödülü alırken yaptığı konuşmada: "Hitler doğru yoldadır, onun onayladığı her şeyi yaparım," diyordu. Amerikan Ford'un Almanya ayağı Nazizm'in silah fabrikasıydı. Bütün dönüştürme işlemleri Amerika'daki Ford Motors şirket merkezinin onayıyla yapılmıştı. Naziler Amerikan Ford'a ve Amerikan General

Motors'a minnettardılar, çünkü silahlı kuvvetlerinin belkemiği olan motorize zırhlı birliklerin en önemli iki üreticisinden biri Amerikan General Motors şirketinin sahibi olduğu Opel, diğeri ise Amerikan Ford Motors'un Almanya'da kurduğu Ford fabrikalarıydı.

Amerikan Ford, Nazilere, ordularının hareket yeteneği için yaşamsal önemi olan yüksek teknoloji ürünü kauçuğu bile sağlamıştı. Amerikan General Motors da Naziler'e yapay yakıt üretiminde gerekli olan teknolojiyi vermişti.

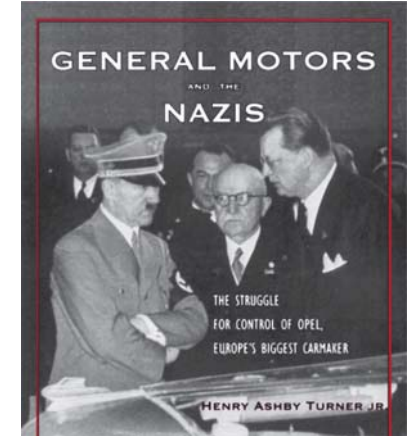
Bu durum Almanya Polonya'yı ve Çekoslovakya'yı işgal ettikten sonra bile sürüyor; Amerikan General Motors'un patronu Alfred P. Sloan, basına verdiği demeçlerde şirketinin Almanya'daki işlerinin çok iyi gittiğinden söz ediyor; işgalden iki hafta sonra Hitler ile yaptıkları görüşmede ona savaş araçgereci üretiminde bir yavaşlama olmayacağı yönünde güvence veriyordu.

Nitekim, Almanya 1941'de Fransa'yı işgal ettikten sonra bile Amerikan Ford fabrikası Nazi orduları için kamyon üretmeyi ara vermeksizin sürdürmüştü; dahası, Alman işgal ordusunun Cezayir'deki gereksinimlerini karşılamak üzere bir ek fabrika dahi kurmuştu. Amerikan Maliye Bakanı Henry Morgenthau, Nisan 1943'te Amerikan Ford firmasının Almanya'daki üretimini her zaman Almanya'nın yararına olması gerektiğini söylemekten çekinmemişti.

Alman Opel'i 1920'lerde satın almış olan Amerikan General Motors, şirketin 1934'te yayımlanan "General

Motors World" adlı dergisinde üst düzey yöneticisi James D. Mooney'in Berlin'de Hitler'le buluştuğunu ve siparişler aldığını müjdeliyordu.

Amerikan Yale Üniversitesi Tarih Bölümü Emeritus Profesörü Henry Ashby Turner Jr., 2005 yılında Yale Üniversitesi'nce yayımlanan Amerikan "General Motors Şirketi ve Naziler: Avrupa'nın en büyük otomobil üreticisi Opel'i denetleme savaşı" adlı kiti-

bını doğrudan bu şirketin arşiv belgelerini inceleyerek yazmıştı. Kitabın kapağına konulan fotoğraf bile tek başına her şeyi anlatmaya yeterliydi. Bulgular şaşırtıcıydı: Amerikan General Motors, Avrupa'nın en büyük otomobil fabrikası olan Alman Opel'i 1920'lerde satın almış; II. Dünya Savaşı'na dek elinde tutmuş Alman ordusunda kullanılacak sayısız uçak ve tank Amerikalıların sahibi oldukları bu fabrikada üretilmişti.

Almanya'nın yeraltı zenginlikleri

arasında petrol yoktu. Yakıt açısından yüzde yüz dışa bağımlı bir ülkeydi. Savaş araçları, kamyonlar, tanklar, uçaklar petROLSÜZ, yakıtsız işlemeyeceğine göre, Almanya'nın Rusya'yı işgal edebilmesi için milyonlarca varil petrole gereksinimi vardı. Faşist Almanya gereksindiği petrolü nereden mi buldu? Demokrat (!) Amerika'dan...

Amerikan Standard Oil petrol şirketi, Almanya'da Deutsche-Amerikanische Petroleum A.G. (DAPAG) şirketini kurmuş, %94'üne sahip olduğu bu şirket üzerinden Almanya'ya petrol sağlıyor; Hitler'in tankları, kamyonları, savaş gemileri, savaş uçakları hep Amerikan Standard Oil'in sağladığı petrole çalışıyordu.

Bütün bunlardan çıkan sonuç şaşırtıcıydı. Hitler, Nazi Partisi ve Alman Faşizmi, on yıllara yayılmış bir Amerikan tasarısının ürünü olarak Amerikalılar tarafından var edilmişlerdi. Amerika tarafından komünist ve yahudi cellatları olarak kullanılmış, İngiliz ve Fransızlar da kendi canları yanına dek Hitler'i Sovyetler Birliği'ne karşı kıskırtmış ve desteklemişlerdi.

Henry Ford, yalnızca Hitler'i Komünistlere ve Yahudilere karşı örgütleyip donatarak Rusya'yla savaşa kıskırtmakla yetinmemiş, Avrupa'da Hitler yandaşlığı yapan bir Amerikalı rahibi de desteklemişti.

İlginç bir rahipti Frank Buchman. 1878 doğumluydu. Evangelik Protestandı, fakat hiç evlenmemişti. 100'ü aşkın ülkede etkinlik gösteren Hristiyan misyoner Genç Hristiyanlar Der-

neği (YMCA; Young Men's Christian Association) yöneticilerindendi.

Yunan Prensesi Sophie'nin bir ile-tisini II. Abdülhamid'e ulaştırmak göreviyle İstanbul'a da gelmiş; Abdülhamid'le kahvaltı bile etmişti.

1908 yılında İngiltere'deyken bir kilisede "İsa bana göründü!" diye ağlayarak epey yandaş toplayan ve yandaşlarını Oxford Topluluğu adı altında örgütleyen Buchman, I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Çin, Hindistan, Kore ve Japonya'yı dolaşarak bu ülkelerde Hristiyanlığı yaymaya ve benimsetmeye çalışmıştı. Rusya'da 1917 Ekim Devrimi gerçekleşikten ve Komünist düşünceler dünyaya hızla yayılmaya başladıktan sonra tüm Hristiyanları Komünizme karşı birleştirmeye adanan Buchman, 1930'larda bu amaçla Hitler'i desteklemeye başlamış ve tam o günlerde, 4 Haziran 1932'de, 54. yaş gününü kutlarken, Hitler'in düşün ba-

Evangelist Oxford Grubu lideri Frank Buchman Ford fabrikaları sahibi Henry Ford ve eşiyile birlikte.

bası ve parasal kaynağı olan Henry Ford ve eşiyile tanışmıştı.

Buchman toplantılarını yapabileceği iyi bir yer arayışında olduğunu söyleyince Henry Ford ve eşi ona yılda 1 dolar karşılığında Mackinac Adası'nda dev bir otel bağışlayacaklardı.

Henry Ford'un sağladığı olanaklarla Hitler yandaşı çalışmalarını hızlandıran Rahip Buchman Avrupa ve Amerika arasında mekik dokuyacak ve 1934 yazında Oxford Topluluğu'nun bir toplantısında; "Tanrı'ya şükürler olsun ki Hitler gibi bir adamı yarattı. Hitler'in Nazi ideolojisi Komünizm'e karşı bir duvar çekiyor," diyecekti. Eylül 1934 ve Ağustos 1935'te Himmler tarafından Nazi Partisi toplantılarına çağırılan Henry Ford'un adamı Buchman, Nazi kasabı Himmler'i "yiğit, mert adam" olarak niteliyordu.

Ağustos 1936'da Himmler tarafından Berlin Olimpiyatları'na da çağırılan Buchman, bir yandan: "Yönetim biçiminin ne olduğu önemli değildir. Kapitalizm olabilir, Faşizm olabilir, Komünizm olabilir. En iyi düzen Tanrı'nın denetlediği düzendir." derken bir yandan da sürekli komünizmi düşman olarak niteliyor ve Roosevelt Arşivi'nde bulunan bir mektupta; Hitler-Buchman buluşmasından söz ediliyordu.

Buchman'ın İsveç başkenti Stockholm'de gerçekleştirdiği toplantıda Nazi bayrağı dalgalanırken, toplantıda konuşan bir üye: "Faşizm'i Komünizm'e yeğ tutarız," diyordu.

Evangelist Rahip Buchman, 26 Ağustos 1936 günlü New York Daily Telegram'da yayımlanan bir söyleşi-

sinde: "Komünizmin din düşmanlığına karşı Adolf Hitler gibi bir adamı yarattığı için Tanrıya şükürler olsun!" diyordu. Gazete bu söyleşiyi "Buchman: Tanrı denetimindeki Hitler ya da Tanrı denetimindeki herhangi bir faşist diktatör dünyanın hastalıklarını iyileştirebilir!" başlığıyla okuyucularına duyurmuştu. "Londra'daki berberim Hitler'in Avrupa'yı Komünizm'den koruduğunu söyledi," diyordu.

Buchman bu söyleşide; "Eğer Hitler, Mussolini ya da herhangi bir diktatör, Tanrı denetiminden bir çıkacak olsa dünyanın ne duruma geleceğini bir düşünün. Tanrı, böyle önderler aracılığıyla toplumları kendi denetimi altında tutuyor. Dünyada Tanrı'nın ruhunun diktatörlüğüne gerek var. Tanrı'nın her birey ve her toplum için bir tasarısı vardır. İnsanlığın sorunu ekonomik değil inançsaldır ve bu sorunlar da yalnızca Tanrı'nın denetlediği demokrasiler ya da (*bir tanrıbilimci olarak söylemem gerekirse*) Tanrı'nın denetlediği faşist diktatörlüklerle çözülebilir."

Reinhard Niebuhr, "Hitler ve Buchmanizm" adlı kitabında "Faşist toplum felsefesi başlarda tüm Oxford Grubunu sarmıştı," diyor; Buchman'ın Amerikalı iş adamları "Henry Ford ve Harvey Firestone ile birlikte Nazizm'e yöneldiğini," belirtiyordu.

George Orwell de Buchman'ın başını çektiği Oxford Topluluğu'nu iyi tanıyor ve "Hitler Tanrı'nın diktatörlüğü altında yeni bir toplumsal düzen kurmayı amaçlıyor" diyen Buchman'ı

“Evangelist Buchman’ın Hitlerci Oxford Grubu, Savaşa Gider Gibi” (Life-1938)

faşist olarak niteliyordu. Hitlerci Rahip Buchman örgütlediği binlerce Evangelist genci tıpkı Hitler Gençliği gibi uygun adım yürütüyor ve Hitleri destekleyen demeçler veriyordu.

Başını çektiği Evangelist Oxford Topluluğu’nun adı Hitlerci Faşist’e çıkması üzerine Buchman, 1938’de örgütün adını değiştirip “Manevi Silahlanma” (Moral Re-Armament)’a dönüştürmüştü. Gelgelelim bu yalnızca bir ad değişikliği değildi. Henry Ford’un başını çektiği Amerikan sermayesi Hitler’i “Tek Dünya Devleti” diye bağırıyordu. Bu doğrultuda tüm insanlığın bağlanacağı bir “Tek Dünya Dini” de oluşturulmalıydı.

İlk adımda Kömünizm’in yaydığı Tanrıtanımazlığa karşı bütün Tanrıtanırlar bir cephede birleştirilmeli, bütün dinler Komünist dinsizliğe karşı tek cephede birleştirildikten sonra, bütün dinleri bir potada eriten yeni bir din

üretilecek insanlık bu tek dine bağlanmalıydı.

Henry Ford’un desteklediği Hitlerci Rahip Buchman, örgütün adını Moral Re-Armament yaptıktan sonra, (ki bu Dinler arası Diyalog Örgütü, 1945’ten sonra Türkiye’de Manevi Silahlanma, Manevi Seferberlik, Manevi Cihazlanma gibi adlarla etkinlik gösterecektir) yalnızca Hristiyanlara seslenen bir örgüt olmaktan yavaş yavaş çıkarak; Müslüman, Budist, Hindu din adamlarını da çatısı altında toplamaya yönelecekti.

Hitlerin Müslümanlara yönelik çalışmalarını dergimizin Haziran 2010 sayısında “Hitlerin İmamları” başlıklı yazımda ayrıntılarıyla belgelemiştim. Bu yazıda Hitlerin Papalarını, papalarını, rahiplerini ve onu perde gerisinden piyon gibi kullanan Amerikan sanayicilerini göstermeye çalıştım. Türkiye’nin Siyasi İntiharı, Yeni-Osmanlı Tuzakı (Otopsi y., 21. basım, Mayıs 2010) kitabımda ayrıntılarıyla gösterdiğim gibi; egemenliğini dünya ölçeğinde yaymayı amaçlayan her güç, işe önce hangi dinden olursa olsun bütün dindarları kendi askerlerine dönüştürmekle başlıyor.

Atatürk, tarih bilinci dorukta bir önder olarak; dine karşı değil, tersine dine ve dindarlara duyduğu saygıdan dolayı, dinin ve dindarlığın siyasette kullanılmasına karşı çıkmıştır.

Dinlerine içtenlikle bağlı dindarların, Napolyon’dan Kayzer II. Wilhelm’e, Hitler’den Obama’ya, geçmişten günümüze çıkaracağı dersler var. •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

EVRENSEL
BAKİŞ AÇISI

Gürbüz Evren

BAŞKANLIK SİSTEMİ TÜRKİYE’YE UYAR MI?

Başkanlık sistemi Türkiye’de yıllardır tartışılan bir konudur. Geçtiğimiz Nisan ayında Başbakan Erdoğan’ın, “Başkanlık sistemi iyidir” demesi üzerine konu yeniden gündeme taşındı.

Aslına bakarsanız hal-
kın büyük bir bölümü bu konuya duyarlıdır. Çünkü toplumun gündeminde günlük yaşamı yakından ilgilendiren işsizlik, yoksulluk ve pahalılık gibi önemli konular vardır. Başkanlık sistemiyle ilgili tartışmalar genellikle siyasiler, uzmanlar ve akademisyenlerin katılımıyla, ağır hukuki ve siyasi tanımlamalar kullanılarak sürdürü-

lüyor. Konuya ilgi duyanlar ise bu tartışmaları izleyerek neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorlar.

Konu Türkiye’nin geleceğini yakından ilgilendiriyor, ama çok teknik olduğu ve anlaşılabilir konuşmalar yapılmadığı içindir ki kamuoyu sağlıklı bir sonuca varamıyor. Bu yazıda başkanlık sisteminin belirgin özelliklerini özetleyerek ve uygulamada olduğu ülkeler-

den bahsederek konunun daha kolay anlaşılmasına katkı sağlamaya çalışacağım.

Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren geliştirilmeye çalışılan parlamenter sistemle yönetilen ülkemizde kuvvetler ayrılığı olarak bilinen yasama (Meclis), yürütme (Hükümet) ve yargının ayrı ayrı bağımsızlığından söz edebileceğimiz bir düzen

Bu sisteme göre Başkan, hükümeti istediği gibi kurabilir. Yapacağı atamalar kendi dünya görüşüne, siyasal eğilimine ve kişisel tercihlerine bağlıdır.

var. Her ne kadar son dönemde yapılan anayasa değişikliği ile bu denge bozulmak ve yargı yürütmenin kontrolü altına alınmak isteniyor görüntüsü sergilenen de, Batılı ülkelerdeki örnekleri gibi geliştirilerek uygulandığı takdirde parlamenter sistemin olumlu ve yararlı olduğunu konunun uzmanları da sık sık vurgulamaktadır.

Parlamenter sistemle yönetilen ülkelerde devletin en üst noktasındaki yönetici cumhurbaşkanıdır. Sistem, cumhurbaşkanının yetkilerini sınırlandırmıştır.

Halk tarafından seçilmediği ve bir takım vaatlerde bulunarak göreve gel-

mediği için cumhurbaşkanı sadece anayasanın kendisine verdiği görevleri yapmakla yükümlüdür, ayrıca hiçbir siyasi partinin, düşünce, görüş ve ideolojinin temsilcisi ya da taraftarı değildir. Daha resmi bir söylemle, cumhurbaşkanı statüsü gereği, siyaset ve partilerüstüdür, öyle olmak zorundadır.

Yeri gelmişken medyada çok sık yapılan bir yanlış hatırlatmakta yarar var. Birçok yazılı ve görsel medya kuruluşu cumhurbaşkanı ve devlet başkanı arasındaki farka dikkat etmeyerek, bu iki makam aynı yetki ve işleve sahipmiş gibi haber yapmaktadır. Örneğin, Venezüella, devlet başkanlığı sistemiyle yönetilmesine rağmen medyadaki haber metinlerinde Venezüella Cumhurbaşkanı tanımlaması kullanılmaktadır. Oysa cumhurbaşkanı ile devlet başkanı arasında görev ve yetkileri bakımından dağlar kadar fark vardır. İşte bu yanlış birçok ülkeden bahsederken de yapılmaktadır.

Şimdi gelelim başkanlık sisteminin önemli özelliklerine. Bu sisteme göre Başkan, hükümeti istediği gibi kurabilir. Yapacağı atamalar, kendi dünya görüşüne, siyasal eğilimine ve kişisel ter-

Venezuela Devlet Başkanı Hugo Chavez medyada yanlış tanımlamayla Cumhurbaşkanı olarak anılabilmektedir.

cihlerine bağlıdır. İşte öncelikle bu nedendir ki Başkanlık sistemi kapsayıcı olmaktan çok dışlayıcıdır. Hatta kimi ülkelerde görüldüğü üzere çok ciddi kamplaşmalara yol açarak, düşmanlığa varan ayrışmalara neden olmaktadır. Başkanlık sisteminde muhalefetin pek önemi yoktur. Demokrasinin yerleşip gelişemediği ülkelerde halk başkanlık sisteminin de etkisiyle sürekli bir çatışma ve gerginlik ortamında yaşamak zorunda bırakılmaktadır.

Başkanlık sisteminde yasama ve yürütme organları birbirlerinin varlığına son verecek araçlara sahip olmadığından, güçler daha katı ve kesin olarak birbirinden ayrılmıştır.

Başkanlık sisteminde yürütmenin başı ve devletin başı sıfatları başkanda birleşir. Bu nedenle de başkanlar, anayasanın yürütmenin başı ve devletin başına tanıdığı yetkilerin tamamını kullanırlar.

Başkanlık sisteminde başkanın yürütme görevini tek başına elinde tutması, demokrasi geleneği olmayan ülkelerde baskıcı rejime doğru gidişin önünü açabilir. Daha açık bir deyimle başkanlık sistemi diktatörlüğe uygun bir ortam hazırlamakta, demokrasiye değil de kişiye körü körüne bağlı insan gruplarının oluşmasına neden olmakta, böylelikle demokrasi kültürünün yerleşmesini engellemektedir.

Başkanlık sisteminde kurallar esneklikten yoksundur. Sistem demokrasinin yerleşip gelişmesine engeller çıkaran özelliklere sahip olması yüzünden uzlaşmaya açık değildir. Çünkü "kazan her şeyi kazanır, kaybeden her şeyi kay-

beder" türünden bir ilke sisteme egemendir.

Başkanlık sisteminde görev süresi sabit olduğu için, görev başındaki bir başkan meşruiyetini kaybetse bile değiştirilemez.

Başkanlık sisteminin en önemli açmazlarından biri de, yasama ve yürütmenin uzlaşmadıkları durumlarda kriz çözücü mekanizmaların bulunmamasıdır.

Demokrasinin yerleşmediği ülkelerde halk başkanlık sisteminin de etkisiyle sürekli bir çatışma ve gerginlik ortamında yaşamak zorunda bırakılmaktadır.

Başkanlık sisteminde başkan, yasama sürecine yasaları onaylanma aşamasında katılır. Yasaları veto etme yetkisi vardır.

Başkanlık sisteminde, işlerin iyi yönde ilerleyebilmesi için toplumsal yapının uzlaşmacı ve kutuplara bölünmemiş olması gerekmektedir. Demokrasinin yerleşmediği ülkelerde bu değerlerin bir anlamı yoktur. Çünkü sistem çatışmaları körüklemektedir.

Başkanlık sistemi farklı görüşlerdeki siyasal oluşumlara izin verecek yapıda olmadığını yukarıda farklı ifadelerle anlattım. Başkanlık sisteminin iyi bir yönetim olduğunu söyleyenler bu tezlerini desteklemek için Amerika

ABD'de her milletvekili ayrı bir parti gibi davranabilmekte; bu nedenle başkan da yasaları istediği gibi çıkarabilmektedir.

Birleşik Devletleri örneğini gösterirler. Kimi çevrelerin öve öve bitiremediği Amerikan başkanlık sisteminden de kısaca bahsetmek gerekiyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nde siyasi sistem çift partili düzen üzerine kurulmuştur. Cumhuriyetçiler ve Demokratlar olarak tanınan bu partiler arasında herhangi bir ideolojik farklılık yoktur. Üstelik bu partilerde Batılı ülkelerde olduğu gibi bir parti disiplini de bulunmamaktadır. Öyle ki partiler bir karar alıp milletvekillerini de buna uygun davranmaya zorlayamazlar. A-bartılı bulunabilir, ama her milletvekili kimi zaman ayrı bir parti gibi davranabilmektedir. İşte bu nedenle başkan da istediği yasaları kolaylıkla çıkarabilmektedir. Amerikan Başkanı'nun yasa organı olan Kongre ile çok fazla sorun ya da çatışma yaşanmaması da buradan kaynaklanmaktadır. Bunların dışında Amerikan Başkanı'nı rahatlatan bir başka özellik ise ülkenin federatif yapısıdır. Her Amerikan eyaleti kimi zaman ayrı bir devlet gibidir. Bu da ülkedeki başkanlık sisteminin işle-

yişini kolaylaştıran bir unsurdur.

Ülkemizde başkanlık sistemini eleştirenlere yanıt verenler Amerika Birleşik Devletleri örneğini gösterirken, her iki ülke arasındaki farkı dikkate almamaktadır. Orada sorun olmayan bizde neden sıkıntı yaratsın ki diyenlere Türkiye'nin federal bir cumhuriyet olmadığını hatırlatmak gerekir. Başkanlık sistemini savunanlar aynı zamanda federatif yapıyı da istiyorlarsa o zaman tartışma tamamen farklı bir alana kayacaktır.

Türkiye'deki iktidar-muhalefet ilişkilerinin, cumhuriyet döneminin özelliği haline gelen parlamenter düzen geleneğinin ortaya çıkardığı siyasi kültüre, çok partili yapılanmaya, kısacası siyasi sistemin özelliklerine bakıldığında, başkanlık yönetiminin ülkemize uygun olmadığını söyleyebiliriz.

Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkeler listesine baktığımızda Bolivya, Guatemala, Kolombiya, Kostarika, Dominik Cumhuriyeti, Ekvator, El Salvador, Haiti, Panama, Şili, Honduras, Nikaragua, Peru, Uruguay, Meksika, Arjantin, Brezilya, Surinam gibi Latin Amerika ülkelerinin çoğunlukta olduğunu görürüz.

Başkanlık sistemiyle yönetilen Afrika ve Asya ülkeleri ise Kenya, Liberya, Sudan, Tanzanya, Uganda, Sierra Leone, Zambia, Endonezya, İran, Filipinler, Nijerya, Sri Lanka, Afganistan, Güney Kore, Seyşel Adaları ve Ermenistan'dır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri dışında Kıbrıs Rum Kesimi ve Beyaz Rusya da başkanlık sistemiy-

le yönetilmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri ve Kıbrıs Rum Kesimi'ni ayrı tutarak yukarıda sıraladığım Latin Amerika, Afrika ve Asya ülkelerine baktığımızda askeri darbelerin, iç çatışma ve savaşların, etnik ve dinsel ayrılıkların neden olduğu katliam ve soykırımların, çok ciddi insan hakları ihlallerinin, ekonomik karmaşanın ve de geri kalmışlığın egemen olduğunu görürüz. Türkiye için önerilen bir başka yönetim ise yarı başkanlık sistemidir. Ayrı bir yazıda ele alacağım yarı başkanlık sistemi ile yönetilen ülkelere örnek olarak da Fransa, Rusya, Portekiz, Mısır, Finlandiya, Namibya'yı verebiliriz.

Türkiye'de dönem dönem tek parti iktidarları ülke yönetiminde söz sahibi olmaktadır. İşte bu dönemlerde kendini çok güçlü hisseden başba-

Mustafa Kemal, Türkiye için başkanlık sistemini önermemiş şartlar uygun olmasına rağmen bunu kendisi için bile istememiştir.

kanlar başkanlık sistemini tartışmaya açarak kamuoyunun nabzını tutmaya çalışmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk parlamenter sisteme geçiş için denemelerde bulunmuş, ülkemizde demokrasinin yerleşmesi için elinden geleni

yapmıştır. Mustafa Kemal hiçbir konuşmasında Türkiye için başkanlık sistemi önermemiş, kendisi de şartlar uygun olmasına rağmen bunu kendisi için bile istememiştir.

Bunca ülkeye demokrasiyi ve özgürlükleri getirememiş bir sistemin tam demokrasiye geçişin sıkıntılarını yaşayan Türkiye'ye uygun olup olmayacağını takdirlerinize bırakıyorum. •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

Kaynaklar

- 1) Murat Yanık, Başkanlık sistemi ve Türkiye'de uygulanabilirliği, Alfa yayınevi, 1997
- 2) Serap Yazıcı, Başkanlık ve Yarı Başkanlık sistemleri, İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, 2002
- 3) İhsan Kamalak, Başkanlık sistemi ve Türkiye, ülkeler, deneyimler ve karşılaştırmalı analiz, Kalkedon Yayıncılık, 2007
- 4) Faruk Örgün, Başkanlık sistemi dar gelen gömlek, Bilge yayınları, 2007
- 5) Mehmet Turgut, Başkanlık Sistemi, Ordu ve Demokrasi, Boğaziçi Yay.
- 6) Michel Winock, La Mêlée présidentielle, Flammarion, 2007
- 7) Maurice Duverger, Les Régimes semi-présidentiels, P.U.F., Paris, 1986
- 8) A. Lijphart, Parliamentary Versus Presidential Government, Oxford University Press, Oxford, 1992
- 9) J Linz, A Valenzuela, The Failure of Presidential Democracy, The Johns Hopkins University Press, Londres-Baltimore, 1994
- 10) B Gilson, La Découverte du régime présidentiel, L.G.D.J., Paris, 1968, 2e éd. 1982

KÖŞEDEN
BUCAKTAN

Mehmet Muhsinoğlu

Adaletsiz Adaletle

Amerikalı gazeteci Margareth Lurke,
Mahatma Gandhi'ye şu soruyu sordu:

“İngiltere’de okudunuz, İngiltere’de bir süre çalıştınız, sonra Hindistan’a döndünüz ve... İngiltere’ye baş kaldıran ilk Hintli siz oldunuz. Bunu nasıl açıklarsınız?”

Bu soruya Gandhi’nin yanıtı şöyle oldu:

“Çünkü İngiltere’de, bir İngiliz gibi düşünmeyi öğrendim.”

Gandi, başka bir konuşmasında ise bu konudaki görüşünü şöyle özetledi:

“Hindistan’a hizmet edebilmek için, Hindistan’a ihanet ettim. Hint felsesine göre bir lokmayla

Rejimi Yıkın

doyulur, bir hırkayla örtünülür.

Aç bir kişi bir Hintli’den, önündeki lokmasını isterse, Hintli duraksamadan lokmasını ona verir; çıplak bir kişi sırtındaki hırkasını isterse, Hintli yine duraksamadan hırkasını çıkarır, o çıplak kişinin sırtına giydirir. Ben işte bu felsefeye ihanet ettim. ‘Vermeyin lokmanızı, vermeyin hırkanızı’ dedim. ‘Ayrıca, bir lokmayla da, bir hırkayla da yetinmeyin, daha fazlasına sahip olmayı isteyin ve çalışın...’ >>

Mustafa Kemal'in bir Türk için "Ata" olduğu yücelikte, Gandhi de bir Hintli için o düzeyde bir "Bapu" dur!.

Bapu, Hintliler'in dilinde Baba demektir... Bu yüce ünvan Gandhi'ye yasayla verilmişti. O, resmen "Ulusun Babası"ydı artık...

Tüm dünyanın bildiği ve benimsediği "Mahatma" adı ise "Yüce ruh" anlamında ve Gandhi'ye, Hindistan'ın büyük şairi ve düşünürü Tagore tarafından verilmiş ve yalnızca tüm Hintlilerce değil, tüm dünya halklarınınca benimsenmişti.

Hintçe bir sözcük daha öğrenelim: "Satyagraha". Bu sözcük ise, "Kötülüğe karşı etkin, fakat şiddet içermeyen direniş eylemi" felsefesinin adı...

Gandhi'nin "Adaletsiz rejimi, adalette yıkınız. Alkışların karşısına kansız ellerinizle çıkınız!..." sözleriyle özetlediği bu felsefe, İngiliz akademik kaynaklarında da belirttiği gibi, "Hindistan'ı bağımsızlığına kavuşturmuş ve dünya üzerinde vatandaşlık hakları ve özgürlük savunucularına ilham kaynağı" olmuştu!.

Gandhi, 2 Ekim 1869 tarihinde, Büyük Britanya İmparatorluğu'nun sö-

mürgesi Hindistan'ın Porbandar kentinde gözlerini dünya açtı.

13 yaşındayken, ailesinin isteğiyle yine 13 yaşındaki Kasturba Makhanji ile evlendi. İlk bebekken ölen beş çocukları dünyaya geldi.

Gandhi 18 yaşında, avukat olmak için hukuk okumak üzere University College London'a girdi. İngiltere'de öğrencilik yıllarında ve avukatlık mesleğinin henüz başında olduğu dönemde, politikaya büyük ilgi duyuyordu.

Gandhi ve 13 yaşındayken evlendiği ve kendisine 5 çocuk veren karısı Kasturba Makhanji

Bombay'a dönüp avukatlık yaptığında çok başarılı olamadı. Bunun üzerine lise öğretmeni olarak göreve başladı. Bu işi de yürütemeyince Rajkot'a döndü ve arzuhalcilik yapmaya başladı. Bir Britanya subayı ile düştüğü anlaşmazlık sonucu, arzuhalciliği de bitirmek zorunda kaldı.

Bir Hindistan firmasının önerdiği 12 aylık işi kabul ederek, Britanya İmparatorluğu'nun parçası olan Güney Afrika'daki Natal eyaletine gitti. (1893)

Afrika, Gandhi'ye umut ettiğiinden

çok daha fazla fırsatlar sundu.

Gandhi, Güney Afrika'da Hintlilere uygulanan ayrımcılığa bizzat yaşayarak tanık oluyordu. Durban'da bir mahkemede, Avrupalı sulh yargıci başındaki örtüyü çıkarmasını istemiş, bunu kabul etmeyen Gandhi duruşma salonunu terk etmişti.

Bir gün elinde birinci mevki bileti olduğu halde, üçüncü mevkiye geçmediği için trenden atılıyor; başka bir gün, Avrupalı bir yolcuya yer açmak için arabanın dışında, basamak üzerinde yolculuk etmesi önerisini reddediyor, bu yüzden sürücü tarafından dövülüyordu...

Güney Afrika'da yaşayan Hintli topluluğu ortak bir siyasi gücün çevresinde toplamayı başaran Gandhi'nin ilk önemli eylemi, Güney Afrika'daki Hint topluluğunun vatandaşlık hakları için düzenlediği barışçı bir başkaldırıydı.

Afrika'dan Hindistan'a döndükten sonra, yoksul çiftçi ve emekçileri, basıkıcı vergilendirme politikasına ve yaygın ayrımcılığa karşı protesto etmeleri için örgütledi.

Hindistan Ulusal Kongresi'nin liderliğini üstlenerek, ülke çapında yoksulluğun azaltılması, kadınların serbestisi, farklı din ve etnik gruplar arasında kardeşlik, kast ve dokunulmazlık ayrımcılığına son verilmesi, ülkenin ekonomik durumunun düzelmesi, Hindistan'ın yabancı boyunduruğundan kurtulması konularında etkili kampanyalar yürüttü.

Hindistan'da alınan tuz vergisine karşı 1930'da yaptığı 400 kilometrelik

"Gandhi Tuz Yürüyüşü" ile ülkesinin Britanya'ya karşı başkaldırmasına öncülük etti. Britanyalılar buna 60.000'in üzerinde kişiyi hapse atarak karşılık verdi.

Gandhi her durumda "pasifizm ve gerçeği" savunarak görüşlerini uygulamaya koydu.

Gandhi, ülkesinin Britanya'ya başkaldırmasına öncülük ettiği ünlü "Tuz Yürüyüşü'nün sonunda.

Aralık 1928'de Kalküta kongresinde İngiliz hükümetinden "Hindistan'a İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı yönetim hakkı verilmesini", ya da "amacı tam bağımsızlık olan yeni bir işbirliği

Gandi yaşamı boyunca gösterişten uzak, sade ve basit bir yaşam sürdü.

yapmama kampanyasına başlayacaklarını” açıklayan bir kararın kabul edilmesini sağladı.

26 Ocak 1930, Lahore’da toplanan Hindistan Ulusal Kongresi tarafından Hindistan’ın “Bağımsızlık Günü” olarak kutlandı.

Lord Edward Irwin tarafından temsil edilen hükümet, Gandhi ile görüşmeye karar verdi. Mart 1931’de Gandhi-Irwin Paketi imzalandı. Britanya hükümeti sivil başkaldırı hareketinin durdurulmasına karşılık tüm siyasi tutukluları serbest bırakmaya razı oldu.

Ayrıca Hindistan Ulusal Kongresi’nin tek temsilcisi olarak Gandhi, Londra’da yapılacak olan yuvarlak masa konferansına davet edildi.

1942’de Britanyalılara açık çağrıda bulunarak Hindistan’ı terketmelerini istedi. Güney Afrika ve Hindistan’da bir çok kez hapsedildi.

II. Dünya Savaşı çıktığında, Hindistan’daki ulusalcı mücadele en kritik aşamasına girmişti. Gandhi faşizmden

olduğu kadar, savaştan da nefret ediyordu.

Britanya’nın Hindistan’ı terketmesi, İmparatorluğun Asya ve Afrika’da dağılmasının ilk adımı olacaktır. Britanyalılar, savaş sonunda yönetimin Hintlilere verileceği konusunda net açıklamalar yaptılar. Bunun üzerine Gandhi mücadeleyi durdurdu.

1946 ile 1948 yılları arasında beş binden fazla insan şiddet eylemlerinde ölmüştü.

Gandi 30 Ocak 1948’de, Bağımsız Hindistan’ın Yeni Delhi kentinde yapılan bir suikastla hayata gözlerini kapadı.

En yakın arkadaşı Brutus tarafından sırtından hançerlenerek öldürülen Sezar gibi, Gandhi de, başka bir ulusun köleliğinden kurtardığı Hint ulusunun bir bireyi tarafından tabancayla öldürülmüştür.

Gandi’nin öldürüldüğü günü anımsamak istemeyen Hintliler onun doğum günü 2 Ekim’i ulusal Gandhi Bayramı olarak kabul ettiler.

Hindistan Bağımsızlık Hareketi’nin siyasi ve ruhani lideri Gandhi’nin öldürüldüğü günü anımsamak istemeyen Hintliler, onun doğum günü 2 Ekim’i, ulusal Gandhi Bayramı olarak kabul ettiler.

Birleşmiş Milletler ise, 15 Haziran 2007 tarihinde oybirliğiyle aldığı bir

kararla, 2 Ekim’i "Dünya Şiddete Hayır Günü" olarak ilan etti.

Hindistan’ın ilk Başbakanı Nehru, Gandhi’nin ölümünü açıkladığı radyo konuşmasında, yurttaşlarına şöyle sesleniyordu:

“Dostlar, yoldaşlar, ışık bizi terketti ve her yerde yalnızca karanlık var. Size ne söyleyeceğimi ya da nasıl söyleyeceğimi hâlâ bilmiyorum. Sevgili liderimiz, Babu, ülkenin babası artık yok. Belki de bunu söylememeliyim ama, yine de bunca yıldır gördüğümüz gibi artık onu göremeyeceğiz, öğüt almak için ya da teselli etmesi için ona koşamayacağız.

Bu yalnızca benim için değil, bu ülkedeki milyonlar için de çok kötü bir darbe!..”

Gandi idealleriyle bir çok lidere esin kaynağı olmuş büyük bir bağımsızlık savaşçısıydı.

Son yıllarda Gandhi’nin adı birçok örgütün organize ettiği sayısız gösteri ve eylemlere esin kaynağı olmuş, Hindistan’da Vinoba Bhave’nin toprak reformu ve ABD’de Martin Luther King’in, “Siyah Sivil Haklar” savaşımı, Gandhi’nin ideallerinden güç almıştı. • mehmetmuhsinoglu@butundunya.com.tr

Gandi’den seçmeler

- Basit yaşa ki, başkaları da varolabilsin.
- Bir insan yaptıklarının toplamıdır.
- Bizi yokedecekler şunlardır: İlkesiz siyaset; vicdanı sollayan eğlence; çalışmadan zenginlik; bilgili ama karaktersiz insanlar; ahlaktan yoksun bir iş dünyası; insan sevgisini alt plana itmiş bilim; özveriden yoksun bir din anlayışı.
- Dinler aynı noktada birleşen farklı yollardır. Aynı amaca ulaşacak olduktan sonra ayrı yollar seçmemizin ne önemi olabilir?
- Dünyada görmek istediğiniz değişikliğin kendisi siz olun..
- Göze göz, dişe diş düşüncesi bütün dünyayı kör edecek.
- Güç fiziki kapasiteden değil, boyun eğmeyen iradeden gelir.
- “Batı uygarlığı hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdiği yanıt: Önce önemsemeyenler, sonra gülerler, sonra kıskanırlar, en sonunda ise yenilirler...
- Sevgi dünyadaki en incelikli güçtür.

YAŞAMDAN GÖZLEMLER

Ali Naili Erdem

Uygarlık Savaşı

Cumhuriyeti kuranlar çağdaş bir devlet, modern bir millet modelinde anlaştılar. Atatürk “Ne Avrupalılaştacağız, ne Amerikalılaştacağız, kendi özümüzde çağdaşlaşacağız.”

Bilinmelidir ki kuracağımız devlet, kendi tarihimiz ve kendi kültürümüzün üzerinde yükselecektir” açıklamasını yapmasına karşı olup, modernleşmeyi kendine yabancı olarak yorumlayanlar husumet cephesi oluştururlar. Zaman zaman toprak altına, zaman zaman da toprak üstüne çıkma cesaretini kendilerinde bulduklarında dışlerini göstermektedirler.

Oysa ne taklitçiliğe, ne de kopyacılığa düşmemek için Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu kurularak kendi köklerimizden kopmadan modern bir devlet olmamız benimsenmiştir.

Esasında 200 yüz yıldır batılılaşmanın yollarındaydık. Görülen o ki, kendimizi ne batıya, ne doğuya anlatamamıyız. Nitekim saygıdeğer Diyanet İşleri Başkanımız, 7 Haziran tarihli gazetesinde, “Bazen batı ülkelerine gittiğimizde Türkiye'nin çağdaş ortak değerlerine

uyumunu, demokrasiye, din ve devlet işlerinin ayrı olmasına, çağdaş dünyanın ortak değerlerine yatkınlığını anlatmakta zorluk çektiğimiz gibi, İslam ülkelerine de insanımızın din, diyanet, Kur'an ve Allah ve peygamber sevgisi konusunda tarihinden taşıdığı misyonun nasıl hızlı ve güzel bir şekilde geliştirildiğini anlatmakta zorlanıyoruz. Özetle, batıya çağdaşlığımızı, doğuya dindarlığımızı anlatamıyoruz” demişler.

Üzülmemek işten değil. Ancak anlaşılan o ki, “Ne doğudan kopabildik, ne batılı olabildik. Bir beşiğin içinde sallanıp duruyor ve kah burada, kah öbür tarafta oluyoruz.”

Tarihi bir gerçektir ki, batı ile gerçek anlamda II. Mahmut döneminde tanışmışızdır.

Batılı tarzında giyimimizin tarihi 1814 yılıdır. Yani Cumhuriyet'ten 109

Deniz Feneri'ni unutturmak demokrasi ise tüm soygunlara, yolsuzluklara şapka çıkarmak gerekir.

yıl öncedir. Şimdilerde sokakta, çarşı-pazarda 1814'den önceki dönemlerin giysileriyle dolaşanlar var. Bizim giyim kuşamla bir alıp vereceğimiz yoktur. Ancak eskinin özlemini ihya etmeye çalışmanın anlamı ne olabilir ki?

Demokrasi diyorlar. İyi de, bir hukuk ve ahlak rejimi olan demokrasiyi giyimle mi yaşatacağız? Tüm ahlaksızlıkları selamla, hukukun guguk haline gelmesine göz yum, giyime gelince demokrasi var diye efelen...

Şalvar, çakşır ve potur, yerlerini 1853 yılında setre pantolona bırakmış olmasına karşın, Ankara'nın Kızılay'ında şalvarla dolaşmak da mı demokrasi?

Deniz Feneri'ni unutturmak da demokrasi ise tüm soygunlara, yolsuzluklara şapka çıkarmak gerekir.

Batılılaşmanın bir devlet politikası olma tarihi 1908 iken, Atatürk'e düşmanlık beslemenin sebebi ne?

Esasında ne demokrasinin, ne cumhuriyetimizin islama ters düşen bir yönü de yoktur. Modern toplum mücadelemizi batıya, islam terbiyemizi islam ülkelerine anlatamıyoruz. Sıkıntı bu...

Fikir perişanlığından kurtulamayanlar da pişmiş aşa su katınca, sıkıntımızın sonu gelmemiştir.

Siyasetimizin yönü Cumhuriyet'le belirlenmiş olmasına karşın batı kulva-

rında yürüten partiler olduğu gibi, doğu kulvarında olanlar da var. Bir o kulvara, bir bu kulvara girip çıkanlar ise eksilmiyor.

Kültürümüzün batıdan doğuya çevrilmesi

mücadelesini verenler, kafaları karıştırmakta devam ediyorlar. Oysa, Türkiye'nin hem tarihi, hem coğrafi kaderi, batı uygarlığının dışında kalmaya uygun değildir. Bu gerçekten yola çıkanlar, batı uygarlığını toptan benimseme yerine, kendi uygarlığı ile ahenkli kılmayı seçmiştir. Bu, doğrudur. Kendi dini ve milli gelenekleriyle batı uygarlığını ahenkli kılmak becerisini başarıyla uygulamışlardır. Ancak geçen zaman dilimi içinde ters yönde koşma kararlığında olanlar, her başarının önüne bir taş koymaktan vazgeçmemişlerdir.

Batılılaşma adına yapılan yüzeysel değişiklikler, Tanzimat'ın özelliğidir. Cumhuriyet batıyı, aklın, bilimin ve teknolojinin egemenliği olarak algılamıştır.

Kelime artıklarıyla dolu kafalar, bu gerçeği anlayamadılar. Hikmet denizlerinin aşınmaları ise susmayı tercih ettiler. Aldanmak ve aldatmak kelimelerinden kurtulamayanlar, batıyı tanımakla, tanımamak arasında kendini tutsaklıktan kurtaramayınca, batılılaşmaya karşı olanlar dışlerini gösterdiler.

Düşünce adamları batının sistemlerine sahip olmadan çağdaşlaşmanın olamayacağını görünce, devrimlerin

Atatürk'ün önderliğinde gerçekleşmesine omuz verdiler.

“Kökü geçmişte olan gelenek” Cumhuriyet'i hedefi oldu. Kendi kafasıyla, kendi akıyla düşünenler, uygarlık savaşını erce, erkekçe yaptılar.

Yokluktan varlığa yönelirken kendi mukaddeslerine sahiplendiler ve sonuçta, yozlaşmadan çağdaşlaşma yaşam biçimi kılındı. Ot kafalarla, et gibi yaşamak isteyenler ya geçmişin harabelerinde, ya da batı taklitçiliğinin zeminlerinde kaldı. Dudaklarındaki rezil şikayetlerle aydınlığa koşanları karala-

manın şehvetine kapıldılar. Felce uğramış şuur sahipleriyle döküntü düşüncenin mimarlarına karşı aklın, bilimin iz'an ve idrakin mücahitleri hem milli ve hem manevi değerlerimizi ülke insanlarımızın yararına uygarlığa taşıdılar.

Batı da, İslam devletleri de bugün anlamasalar da, yarınlar içinde anlayacaklardır.

Ne batılılaşmaktan vazgeçeriz, ne de İslam'dan. Tende can gibi olan bu anlayış, demokratik, laik Cumhuriyetimizin kimliğidir. •

alinanilierdem@butundunya.com.tr

DÜNYADAKİ İLKLER:

- İlk yerleşim birimi, Çatalhöyük;
- İlk destan, Gılgamış destanı;
- İlk aşk şiiri, İstanbul Arkeoloji Müzesinde sergilenen, 1889'da Bağdat'ın 150 km uzağındaki Sümer kenti Nippur'da bulunmuş 4 bin yıllık bir tablet üzerindeki şiirdir.
- İlk yazıyı Sümer'ler kullanmışlardır.
- İlk yazılı anlaşma Kadeş'tir.
- İlk toplu iş sözleşmesi (Fincancılar Esnafı Anlaşması-1766) Kütahya'da imzalanmıştır.
- İlk bağımsız çini müzesi Kütahya'dadır.
- İlk fotoğraf, Fransız ordusundan emekli eski bir subay olan Joseph Nicephore Niepce tarafından 1827 yılının bir yaz günü çekildi.
- Olaylar ilk kez MÖ 4241 yılında Mısırlıların takvimi yapımlarıyla tarihlenebildi
- Dünyanın ilk haritası ünlü Türk denizci

Derleyen: NURAY BARTOSCHEK

Piri Reis Haritası

Piri Reis tarafından çizilmiştir.

- İlk yürüyen merdiven, 1848 yılında New York'ta turist çekmek için kuruldu.
- İlk roman(1007): Tale of Genji Bin yıldan fazla süre önce, 1007'de, Japon meclisi üyesi bir bayan dünyanın ilk romanı sayılan esere imza attı. Romantik şiirlerle dolu olan, 75 yıllık bir zaman dilimi ve 350'den fazla karakter içeren "Tale of Genji", bir imparatorun oğlunun aşk arayışını konu ediyordu.

				5		8	6	
6	8						9	
7			1		6			
		5	4			3		
2				3				4
		3			7	9		
			2					5
	4						1	2
	7			4				

Sudoku Yapamayanlar İçin

					9	4		
		9	7					
1			8	3			6	
5						2	8	
		4		5		9		
	8	1						4
	7			6	1			5
					4	6		
		2	9					

Sudukusuz Yapamayanlar İçin

SAKLI TARİH

Sinan Meydan

Vahdettin

Dosyası

İngilizlere yalvaran bir Osmanlı Padişahı: Vahdettin

"Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri" adlı kitabın yazarı Gotthard Jaeschke, VI. Sultan Mehmet Vahdettin'in İngiliz dostluğunu kazanmak için "İngilizlere yalvarıp yakardığını" belirtmiştir.[1] Sina Akşin de, "İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele" adlı kitabında Vahdettin'in İngilizlerle ilişkilerini anlatırken, "Yalvaran Bir Padişah" başlığını kullanmıştır.

Belgeler, G. Jaeschke'nin ve S. Akşin'in bu değerlendirmelerini doğrulamaktadır.

Akşin, Vahdettin'in aşırı İngilizciliğini, "Sarayı, kurtuluşu İngiliz İmpa-

radorluğu ile bütünleşmekte görüyordu; çünkü halife sıfatı ancak bir Müslüman imparatorluk camiası içinde anlam ve değer taşıyabilir, dolayısıyla saygı görülebilirdi" diye açıklamıştır.[2]

Vahdettin'in İngiliz Muhipler Cemiyeti ile İlişkileri

Padişah Vahdettin, İngilizlere yaklaşmak için öncelikle iki aracından yararlanmıştı. Bunlardan biri, beş defa sadrazamlığa getirdiği İngilizci Damat Ferit, diğeri de İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucusu İngilizci Sait Molla'dır. [3]

Vahdettin'in sıkı ilişki içinde olduğu Sait Molla, İngiliz casusu Rahip Frew'le birlikte Milli hareketi yok etmek için türlü entrikalar çevirmiştir.[4] Rahip Frew, İngiliz Haber Alma Servisi'nin önemli bir üyesidir.[5] Frew, ayrıca, İngiltere'deki "British Red Crescent"ın (Britanya Kızılay Derneği'nin) İstanbul'daki temsilcisidir. [6] Bu demek, Türkiye'deki İngiliz Muhipler Cemiyeti'yle sıkı ilişki içindedir.

Rahip Frew, Anadolu'daki Milli hareketi bitirmek için Sait Molla aracılığıyla İngiliz Muhipler Cemiyeti'ne -para yardımı dahil- her türlü yardımı yapmıştır. [7]

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da çıkarılan 21 ayaklanmanın arkasında Rahip Frew, Sait Molla işbirliği ve İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin çalışmaları olduğu anlaşılmıştır.[8]

Sait Molla ve Rahip Frew arasın-

daki yazışmalar ele geçirilmiştir.

Atatürk Nutuk'ta Sait Molla'nın Rahip Frew'e gönderdiği 12 mektubu yayınlamıştır. Bu 12 mektup incelendiğinde "molla" ve "papazın" işgalci İngilizlere nasıl uşaklık ettikleri çok açık bir şekilde görülmektedir.

İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin üye kimlik kartı

Bu 12 mektup incelendiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır:

1. Anadolu halkını Atatürk'e karşı ayaklandırmak için paralı ajanlar kiralanmış ve bu ajanların propagandaları sonunda Anadolu'da çok sayıda isyan çıkmıştır.

2. Sadrazam Damat Ferit, Şeyhülislam Mustafa Sabri ve Zeynel Abidin efendiler ile İçişleri Bakanı Ali Kemal, Polis Müdürü Nurettin Bey ve Padişah Vahdettin'in İngiliz Muhipleri Cemiyeti'yle ilişkileri vardır.

3. Kürt Teali Cemiyeti ile yakın ilişkiler içindedir.

4. Mebuslar Meclisi için yapılacak seçimleri önlemeye yönelik gizli girişimlerde bulunmuştur. [9]

Padişah Vahdettin, özellikle Hazine-i Hassa Müdürü Refik Bey, aracılı-

Vahdettin, rahatsızlığı nedeniyle, arzu etmediği ziyaretçileri kabul etmiyor; fakat harem kapısından geceleri Papaz Frewleri, Hoca Sabrileri, Ali Kemalleri kabul ediyordu.

ğıyla randevu alan yabancı gizli servis elemanlarıyla, özellikle de İngiliz Muhipler Cemiyeti temsilcileriyle sıkça görüşmüştür. Meclis Başkanı Halil Mentеше'nin anıları bu gerçeği doğrulamaktadır: “O günlerde Vahdettin, rahatsızlığı nedeniyle Hareme çekilmiş, arzu etmediği ziyaretçileri kabul etmiyordu; fakat harem kapısından geceleri Papaz Frewleri hoca Sabrileri, Ali Kemalleri kabul ediyordu. [10]

Yusuf Hikmet Bayur, Vahdettin'i, Rahip Frew gibi İngiliz ajanlarının kışkırttığı ileri sürmüştür: “Papaz Frew gibi İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin habis ruhu durumunda olan İngiliz casuslarıyla gizlice ve sık sık görüşen Vahdettin'in... onlarca kışkırtıldığı da güvenle düşünülebilir.” [11]

Neşit Hakkı Uluğ, Padişah Vahdettin'in, İngiliz casusu Rahip Frew'le nasıl ilişki kurduğunu şöyle anlatmıştır:

“Saray ile İngiltere arasında bir haberleşme aracı olacak... bu alçaklığı yapacak, üstlenecekler vardı. Bunlar, bir 'Sultanzade' ile Rahip Frew denilen kimseler olsa gerekir. Çünkü, Sultan-

zade Sami, Vahdettin'in kız kardeşinin oğlu olup, kendisi gençliğinde bir İngiliz mürebbiyesinin eline verilmiş, veya bir İngiliz öğretmen tarafından yetiştirilmiş, olmasından dolayı daima işine İngilizleri karıştırırdı. Rahip Frew denilen şahsı saraya dolandırmak da bu Sultanzade'nin ilgisi vardır. Bazı kişilerin telkinleri, Sultanzade ile Rahip Frew'in teşvikleri Vahdettin'e pusulayı şaşırtmıştır...” [12]

Fethi Tevetoğlu, “Milli Mücadele Yıllarındaki Kuruluşlar” adlı kitabında, İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucularından birinin doğrudan Sultan Vahdettin olduğunu belirtmiştir:

“Türkiye İngiliz Muhipler Cemiyeti, başta Padişah VI. Mehmet Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit Paşa, Dahiliye Nazırı Ali Kemal, Adil, Mehmet Ali ve Saadettin Beylerle, Ayan'dan Hoca Vasfi efendi olmak üzere, İngilizlerin idareye biran önce el koymasını isteyen ve İngiliz himayesi projesini hazırlayan, milli güç ve güvenden yoksun, umudunu yitirmiş gafiller, korkaklarla, bir takım satılmışlar tarafından, İngilizlere muhabbet ve taraftarlık, kendilerine çıkar sağlamak için, Milli Mücadele'ye karşı kurulmuş bir ihanet şebekesidir.” [13]

Gotthard Jaeschke, “İngiliz belgelerine” dayanarak, Padişah Vahdettin'in, İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucusu Sait Molla ile çok sıkı bir ilişki içinde olduğunu, “Sultanın İngiliz dostluğuna kur yapmak için kullandığı baş şahıs Sait Molla idi.” diyerek ifade etmiştir. [14]

Ruslar bile Padişah Vahdettin'in

İngiliz Muhipler Cemiyeti'yle ilişkide olduğunu anlamışlardır. Bolşeviklerin Ankara Büyükelçisi Aralov, İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin kurucularından birinin Padişah Vahdettin olduğunu belirtmiştir:

“İngiliz Muhipler Cemiyeti, İstanbul'da, İngiliz Intelligence Service teşkilatının temsilcisi Rahip Frew'in para desteği ile Padişah Vahdettin ve Sadrazam Damat Ferit Paşa tarafından kurulan gerici bir teşkilattir. Bu derneğin başında o zamanlar çıkmakta olan gerici (Yeni İstanbul) gazetesinin sahibi Sait Molla bulunmaktaydı.” [15]

Atatürk, daha Kurtuluş Savaşı sırasında kendisine ulaşan haberlerden Padişah Vahdettin'in İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin iki ajanı, Rahip Frew ve Sait Molla ile sıkı ilişki içinde olduğunu anlamıştır. Mazhar Müfit Kansu anılarına göre Atatürk, bir gece İngiliz Muhipler Cemiyeti'yle Padişah Vahdettin arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamıştır:

“Bir gece Mustafa Kemal Paşa'nın yatak odasında birkaç arkadaşla görüşmekte ve durumu Paşa bize anlatmakta iken, birdenbire Paşa ayağa kalktı: ‘Siz Rahip Frew'e yalnız devlet mi para veriyor da bu teşkilatı yapıyor zannediyorsunuz? Ben Padişah'ın da buna yardımda bulunduğunu zannediyorum. Siz ne fikirdesiniz?’ dedi. Biz de ‘ihtimaldir’ dedik ve sonra Paşa, ‘Dahası var, bu Rahip Frew, benim aldığım özel bilgiye göre hükümetin de en sevgilisi. Görüyorsunuz ya, bir papaz hayatımızla, istiklalimizle nasıl oynuyor. O papaz, memleketinin Türkiye üzerinde nüfuz ve hakimiyetine çalışıyor.

Ulemadan Sait Molla da Türkiye'nin hakimiyetini kaybederek İngiliz hakimiyeti altına girmesi için çalışıyor’ diye çok öfkelenildi. Hüseyin Sami de bu sıra, ‘Ya Padişah?’ dedi.

Mustafa Kemal Paşa, ‘Evet o da Sait Molla-yı evvel (Sait Molla'nın öncüsü). Fakat arkadaşlar, bu millet hiçbir zaman, bir hain Padişahın, bir Rahip Frew'in, bir Sait Molla'nın esiri, eğlencesi olamaz. Cihanı başlarına toplasınlar da gelsinler, iş kalabalıkta değil, hak ve hakikattedir. Hak ve hakikat ve millet rehberimizdir. Mutlaka biz muvaffak olacağız. Şimdiye kadar olduğu gibi bütün engelleri aşacağız. Vakit yaklaştı. Pek yakında tam istiklal ve hakimiyetimize kavuşacağız’ diyerek, bizim de yeniden manevi kuvvetimizi arttırdı.” [16]

Mustafa Kemal:
”Arkadaşlar bu millet hiçbir zaman, bir hain padişahın, bir Rahip Frew'in, bir Sait Molla'nın esiri, eğlencesi olamaz. Cihanı başlarına toplasınlar da gelsinler. İş kalabalıkta değil, hak ve hakikattedir.”

Vahdettin, İngilizlere yaklaşmak için, Türkiye'yi İngiliz emperyalizmi yararına bölüp parçalamaya çalışan İngiliz Muhipler Cemiyeti'yle ilişki kur-

Vahdettin'e "Büyük vatan dostu" diyen Necip Fazıl.

mak istemiştir. Padişah bu amaçla Rahip Frew ve Sait Molla gibi İngiliz casuslarıyla "sıkı fıkı" olmuştur. Bu zararlı cemiyetin içinde bizzat padişahı temsil eden Sadrazam Damat Ferit, İçişleri Bakanı Ali Kemal ve Adil Bey, Şeyhülislam Mustafa Sabri, Zeynel Abidin ve Hoca Vasfi gibi kişiler yer almıştır.

Özetle, Necip Fazıl'ın, "Büyük vatan dostu" dediği Padişah Vahdettin, vatani parçalamaya çalışan İngiliz Muhipler Cemiyeti'nin faal bir üyesi gibidir.

Vahdettin: İngiliz Milletine kuvvetli sevgi ve hayranlık duygularım vardır.

Vahdettin, kelimenin tam anlamıyla bir "İngilizsever"dir. Bu gerçeği birçok kere bizzat kendisi ifade etmiştir. Jaeschke'nin dediğine göre, "Pa-

dişahın İngiltere'ye karşı sevgi tezahürlerinin uzun serisi, The Daily Mail muhabiri G. Ward Price ile 24 Kasım 1918'de yaptığı mülakat ile başlar." [17] Vahdettin bu mülakatta İngiliz gazeteciye şunları söylemiştir:

"Eğer ben tahtta olsaydım, bu esef verici olay olmazdı. İngiltere'de öteden beri Türklere karşı mevcut dostluk duyguları savaş başladığı zaman hemen yok olmuş değildi. Fakat Ermenilerin öldürülmeleri, İngilizlerin Türkiye'ye karşı duygularında derin bir değişiklik yaratmıştır. Bu kötülükler... kalbimi yaralamıştır... Adalet çok geçmeden yerini bulacaktır. İngiliz milletine, kuvvetli sevgi ve hayranlık duygularımı Kırım Savaşı'nda İngilizlerin müttefiki olan babam Sultan Abdülmecit'ten miras aldım. Şimdi...bu sebepten, memleketim ile Büyük Britanya arasında öteden beri mevcut dostane ilişkileri yenileyip kuvvetlendirmek için elimden geleni yapacağım..." [18]

Görüldüğü gibi Padişah Vahdettin İngiltere'ye "şirin" görünmek için laf arasında "Ermenilerin öldürülmeleri, İngilizlerin Türkiye'ye karşı duygularında derin bir değişiklik yaratmıştır. Bu kötülükler... kalbimi yaralamıştır... Adalet çok geçmeden yerini bulacaktır" diyerek Ermeni soykırım iddialarını da kabul etmiştir.

Vahdettin'in sürekli İngilizlerden yardım dilenmesi.

Padişah Vahdettin, güvendiği

adamlarını İngiliz yetkililere göndererek bıkıp usanmadan "İngiliz yardımı" dilenmiştir.

Bu amaçla yapılan ilk girişim, 1918 Kasımının sonlarında olmuştur. Sadrazam, İngiltere'yi ve Osmanlı'yı çok yakından ilgilendiren bir sorunu görüşmek üzere, Padişahın isteği doğrultusunda, Londra'ya gizli bir temsilci göndermek istediğini bir haberciyile İngiltere Yüksek Komiseri'ne bildirmiştir. Padişah ve sadrazam İngiliz Hükümeti'yle "siyasi ve ekonomik konuları" görüşmek istemiştir. [19]

General Milne, 16 Aralık 1918'de İngiltere'ye gönderdiği raporda, "Padişahın Sami Bey'i Ordu Genel Karargahı'na gönderdiğini, Türkiye'nin idaresini mümkün olduğu kadar çabuk ele alması için Britanya Hükümeti'nden istiharda bulunduğunu, barışın beklenilmesi halinde geç kalınmış olacağını söylediğini, Britanya memurlarının kontrol maksadıyla memleket içine gönderilmesini ve bu takdirde Britanya subaylarının idareye yardımda bulunmalarını rica ettiğini" bildirmiştir. [20]

Görüldüğü gibi Padişah, Sami Bey'i, İngiltere'nin, Türkiye yönetimine el koyması için yalvarmakla görevlendirmişti. [21]

Padişah Vahdettin, İngilizlere üçüncü kez yalvarmak için, uzun yıllardır Türkiye'de oturan bir "İngiliz centilmeninden" yararlanmak istemiştir. Söz konusu İngiliz, Padişah Vahdettin'in anlattıklarını Calthorpe'a iletti. Vahdettin Calrhorpe'a gönderdiği mesajda, her zaman İngilizci olduğunu, bunu zor koşulların baskısı altında söy-

Vahdettin Calthorpe'a gönderdiği mesajda, her zaman İngilizci olduğunu, bunu zor koşullar altında söylemediğini, çevresinin İttihat ve Terakki casuslarıyla çevrildiğini, bu yüzden çok acı çektiğini belirtmiştir.

lemediğini, bunun gerçek olduğunu bu nedenle 1908'den beri hep İttihat ve Terakki casuslarıyla çevrildiğini ve bu yüzden de çok çektiğini belirtmiştir. Vahdettin ayrıca, şimdi bütün ümidinin İngilizlerde olduğunu, 11 Ocak'tan önce kabineyi değiştirmek istediğini, Türkiye'nin o sıradaki acılardan sorumlu bildiği İttihat ve Terakki'ye karşı elinden gelen her şeyi yapacağını ve İngilizlerin, kırımları yapınlar (Ermenilere yapılanlardan söz ediyor) kadar İngiliz esirlerine kötü davrananları da cezalandırmasını ve dahası İngilizlerin istedikleri her bir kişinin tutuklanıp cezalandırılmasını sağlamaya hazır olduğunu bildirmiştir.

Ancak bir de korkusu vardır: Çok sert davranırsa kendisine karşı bir ayaklanma, ihtilal çıkabileceğini bu nedenle tahtan indirilip öldürülebileceğini düşünmüştür. Muhaliflere karşı şiddetle harekete geçtiğinde İtilaf devletlerine, özellikle de İngiltere'ye güvenip güvenemeyeceğini öğrenmek istemiş, ayrı-

ca doğrudan İngiliz Yüksek Komiserliği'yle ilişki kurmak istemiştir. Oradan gelecek herhangi bir işarete göre hareket etmeye hazır olduğunu bildirmiştir. Vahdettin daha sonra da sözü Hilafet konusuna getirmiştir. Sina Akşin'in dediği gibi, "Onun iki silahı, İngiltere'nin yardımı ve Hilafettir". İngiltere'nin, kendisini Halife olarak desteklemeyeceğini öğrenmek istemiştir. [22]

Nitekim, 10 Ocak 1919'da İstanbul'daki İngiliz temsilciliğinden, Balfour'a gönderilen özel mektupta, Padişahın iyi bir İngiliz dostu olduğu ve İngiliz Yüksek Komiserliği ile ilişki kurmak için herhangi bir yol olup olmadığını merak ettiği ve İngiltere'nin kendisine halifelik makamında destek olup olamayacağını sorduğu belirtilmiştir. [23]

İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Arthur Calthorpe, 22 Ocak 1919'da İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği gizli bir telgrafta, Vahdettin'in,

İşte Vahdettin, çok aşağılık bir şekilde, "Türklerin bir domuz ahırını bile yönetecek yetenekte olmadıklarını" düşünenen bu İngilizlerin hoşgörüsünü kazanacağını düşünmüştür. Ne yaman bir düşünce!

Sadrazam Damat Ferit'i Tom Hohler'e göndererek Ermenilere kötü davranan savaş esirlerini cezalandırmak arzusunda olduğunu ve yeterince enerjik davranmayan kabine üyelerinin yerine daha aktif üyelerden oluşacak bir kabine kurmayı düşündüğünü bildirdiğini belirtmiştir. Padişah, kendisine karşı olay çıkmasından kaygılandığını ve bir olay çıkarsa İngiltere'nin tutumunun ne olacağını sormuştur. Calthorpe, Hohler'in, Padişaha herhangi bir yardım sözü vermediğini belirterek, kendi görüşünü, "Padişaha planını gerçekleştirmede yardımcı olacağımıza güvence veremeliyiz" biçiminde açıklamıştır. [24]

Vahdettin, her fırsatta İngilizlerden yardım dilenmektedir. Ne yapacağını şaşırılmış bir halde, İngilizlerin hoşuna gidecek bir şeyler yaparak, onlardan güvence almaya çalışmaktadır. Bu sefer de Ermenilere ve İngiliz esirlere kötü davrananları cezalandırarak İngilizlerin kendisini korumalarını istemiştir.

Sina Akşin, Padişah Vahdettin'in İngilizlerden bu isteklerini şöyle yorumlamıştır:

"İngilizciliği şaşılacak bir şey olmakla birlikte, bu derece de İngilizlerin emrine hazır olduğunu bildirmesi şaşırtıcı olabilir. İngilizlere, istediği her bir kişiyi tutuklatıp cezalandırma taahhüdü, Yüksek Komiserliğin herhangi bir 'işaretine' baktığını söylemesi, bir Osmanlı Padişahı için 'pek yüz karası' bir 'ajanlık' önerisidir ve aynı zamanda harp divanlarının nasıl buyruğuna baktığını gösterir." [25]

İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiseri Yardımcısı Richard Webb, 19 Ocak 1919'da İngiltere Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcılarından Sir Ronald Graham'a gönderdiği özel mektupta Türkiye'nin içinde bulunduğu durumu şöyle anlatmıştır:

"Görünürde ülkeyi işgal etmediğimiz halde, şimdi valilerini atıyor veya görevlerinden uzaklaştırıyoruz. Polislerini yönetiyor, basınlarını denetliyor, zindanlarına girerek Rum ve Ermeni tutukluları işlemiş oldukları suçlara aldırmadan serbest bırakıyoruz... Demiryollarını sıkıca denetimimizde tutuyor ve istediğimiz her şeye el koyuyoruz... Politikamız süngünün keskin ucuna dayanıyor... Halife elimizin altında buldukça İslam dünyası üzerinde ek bir denetim aracına sahibiz... Bildiğiniz gibi Padişah bizi buraya yerleştirmeyi diliyor..." [26]

Görüldüğü gibi Padişah Vahdettin, İngilizlerin elinde değerli bir oyuncak haline gelmiştir. Ülkenin yönetimini tamamen İngilizler ele geçirmiştir. Richard Webb'in mektubundaki son cümle her şeyi açık seçik ortaya koyacak niteliktedir: "Bildiğiniz gibi Padişah bizi buraya yerleştirmeyi diliyor..."

21 Mart'ta İngiliz Yüksek Komiseri Amiral Calthorpe, İngiltere Dışişleri Bakanı Yardımcısı Lorda Curzon'a gönderdiği özel ve gizli telgrafta, Padişahın sadrazam aracılığıyla gönderdiği çağrıda İngiliz yetkililerinden Tom Hohler'i özel bir görüşmeye davet ettiği, ancak İngiltere'nin müttefiklerinin bu davetten rahatsız olacaklarını düşünerek Hohler'e, Curzon'dan talimat almadan Padişahın bu çağrısına olumlu

yanıt vermemesini söylemiştir. [27]

Çanakkale Olayı adlı kitabın yazarı David Walder bu durumu, "Yenik Türkler o derece işbirlikçi idiler ki, bundan dolayı işgal güçleri güç durumda kalıyordu" diyerek açıklamıştır.

Padişah Vahdettin'in "basiretsizlik" ve "çaresizlik" içinde İngilizlere yalvarıp yakarması, İstanbul'daki İngiliz Yüksek Komiserliği'nden Tom Hohler'in dikkatini çekmiştir. Hohler, 5 Aralık'ta, İngiltere Dışişleri Bakanlığı Doğu Masası Şefi George Kidston'a yazdığı bir mektupta bu durumdan yararlanılmasını istemiştir:

"Burasının (İstanbul'un) Türkler tarafından yönetilmesine son vermek için şimdiki koşullardan yararlanılmazsa çok yazık olacaktır. Bu kenti, sözünü edebileceğimiz herhangi bir yönetim altında görmeye hazırım; yeter ki bu Türk yönetimi olmasın; çünkü bir domuz ahırını bile yönetecek yetenekte değillerdir. Türkler büsbütün yenilmiş olduklarını iyi biliyorlar... Örgütleri parçalanmış, bozguna uğramıştır; kendileri ise sefalet içindedir... İstanbul, işgal günleri yaşıyor. Buradaki yönetim, her İngilizi tiksindirecek kadar aşağıdır." [28]

İşte Vahdettin, çok aşağılık bir şekilde, "Türklerin bir domuz ahırını bile yönetecek yetenekte olmadıklarını" düşünen bu İngilizlerin "hoşgörüsünü" kazanacağını düşünmüştür. Ne yaman düşünce!

sinanmaydan@butundunya.com.tr

Vahdettin'in Türkiye'yi İngilizlere bırakma önerisi ve şaşırtıcı ilişkilerine gelecek sayımızda devam edeceğiz. • Kaynakça bilgilerine dergimizin internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

87 yıl önce bu ay imzalanmıştı

TÜRKİYE'NİN GÖĞSÜNDEKİ ZAFER MADALYASI: LOZAN ANTLAŞMASI

Yazan: GÜLÇİN ORKUT

Edirne'nin, Lozan Barış Antlaşması'yla Yunanistan'dan savaş tazminatı olarak aldığımız Karağaç yöresinde yükselen "Lozan Barış Anıtı", üç kilometre ötedeki Yunanistan'a barış işaretleri gönderiyor.

Bir elinde, sınırlar üzerinden uçmaya her an hazır bir barış güvercini, öteki elinde "Türkiye'nin tapusu" değerindeki Lozan Barış Antlaşması'yla bu anıt, yalnızca komşumuza değil, ona açılan pencereden tüm dünyaya, Atatürk'ün "Yurtta Barış, Dünyada Barış" görüşünü ulusal bir karar olarak duyuruyor.

İsviçre'nin Lozan kentinde 87 yıl önce, 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması'yla Türkiye, önce bugünkü sınırlarını tüm dünya ülkelerine kabul ettirmiş, sonra da üç ay geçmeden, bu sınırlar içindeki Türk vatanında Cumhuriyet'i kabul etmişti.

Cumhuriyet'in 75'inci yıldönümü nedeniyle, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü ve Edirne Belediyesi tarafından yapımı kararlaştırılan anıt, üç aylık yoğun

bir çalışma sonunda, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörü tanınmış sanatçı Prof. Dr. Tamer Başoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir.

Anıt, bir elinde barış güvencini, öteki elinde Lozan Barış Antlaşması'nı tutan barış simgesi bir kadın ve çevresinde Türkiye'yi simgeleyen değişik yükseklikteki üç sütunda oluşmaktadır. Bu sütunların 36 metre yükseklikte olanı Anadolu'yu, 32 metre olanı Trak-

ya'yı ve 17 metre yükseklikte olanı Karağaç'ı simgelemektedir.

Tarihe "en soylu savaş" olarak geçen Kurtuluş Savaşı'mızdaki haklılığımızın dünyaca onaylanan belgesi ve savaş sonrası ulusal bir yemin olarak kabul ettiğimiz "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkemize saygımızın kanıtı olan Lozan Anıtı, Türkiye'nin Batı'ya dönük göğsünde bir zafer madalyası olarak da ayrı bir anlam taşımaktadır.

***

Lozan Anıtı, tanım plakasında şu bilgiler yer almaktadır:

"Trakya Üniversitesi Senatosu, 27.11.1996 tarihli toplantısında, Türkiye Cumhuriyeti'nin nüfus cüzdanı olan Lozan Barış Antlaşması'nın taçlandırılması düşüncesinden hareketle, Cumhuriyetimizin 75. yılında Türk halkına armağan olarak, Karağaç Yerleşke-

si'nde Lozan Anıtı yapılması, Lozan Müzesi kurulması, Lozan Meydanı ve Lozan Fidanlığı düzenlenmesi kararını oybirliği ile almıştır.

Esere halkımızın katılımını sağlamak için açılan kampanya coşku ile karşılanmış ve Cumhuriyetimizin 75. Yılında, halkımızın Türkiye Cumhuriyeti'ni ve ilkelerini sonsuza kadar sahiplenmesi kararlılığı kanıtlanmıştır. Prof. Dr. Tamer Başoğlu'nun tasarımı olan anıt, betonarme radye temele birbirinden bağımsız 45 derece açı ile saplanan üç sütundan meydana gelmiştir. Her sütun, su ile ayrılan üç vatan toprağını simgelemektedir. Bunlardan 36.45 metre yüksekliğindeki büyük sütun Anadolu'yu, 31.95 metre yüksekliğindeki orta sütun Trakya'yı, 17.45 metre yüksekliğindeki küçük sütun ise Karağaç'ı sembolize etmektedir. Sütunları birbirine bağlayan 7.20 m. çapındaki betonarme çember, birlik ve beraberliği, çemberin ön yüzüne yerleştirilmiş 4.20 metre boyundaki genç kız figürü ise estetiği, zerafeti ve adaleti simgelemektedir. Genç kızın bir elindeki güvercin demokrasiyi ve barışı, diğer elindeki belge de, Lozan Antlaşması'nı temsil etmektedir. Anıtın ayaklarının yerleştiği yarım daire şeklindeki 15 metre yarı çaplı havuz ise, ülkemizin üç tarafını çevreleyen denizleri tanımlamaktadır.

Olağanüstü bir çalışmayla yapımı 110 günde tamamlanan anıt, 19 Temmuz 1998 tarihinde, dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'in yüksek huzurlarıyla açılmıştır." •

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

“Cami”ler...

Ankara'nın Çayyolu yöresinde trafiğin en yoğun olduğu 8. Cadde (ana cadde) ile yine büyük caddelerden biri “Banggabandhu Şeyh Mucibürrahman Caddesi” nin kesiştiği döryolun bir köşesinde yapılan kazı (hafriyat) çalışmasıyla ilgili bilgi levhasında şöyle yazıyor:

İŞİN ADI : Camii ve Sosyal Tesis İnşaatı
İŞİN SAHİBİ : Diyanet İşleri Başkanlığı...
İLGİLİ BELEDİYE : Camii (!!..)

.....

Camii inşaatı için Hesap Numarası: Ziraat Bankası...”

Diyaret İşleri Başkanlığında Arapçayı, dolayısıyla “cami” sözcüğünün yazılış ve söyleniş biçimlerini çok iyi bilen görevlilerin varlığı keskin. Yalın (eksiz) ad olarak “cami” sözcüğünün Türkçede nasıl yazılıp söylenmesi gerektiğini de bildikleri inancındayım.

Bu levha Diyanet İşleri Başkanlığı'nın bilgisi dışında yazılmış olabilir mi?

Son yıllarda gazetelerde de yalın

“cami” sözcüğünü “camii” biçiminde yazanlar çoğaldı. Türkçe “cami” sözcüğünün doğru yazılışını Arapça “camii” olarak benimserseniz “Ulu Camii” yerine “Ulu camii” mi denilecek? Ya da “camiye gidiyorum”, “camiiden geliyorum”, “camiinin bahçesi” vb. mı yazacağız? Çoğul eki aldığında “camileri” yerine “camiileri” mi denecek?

Geçmişte cami sözcüğünü (cami) biçiminde yazan yayın organları da vardı. Yalın ad halindeki cami' sözcüğünü

ek aldığı cami'e- cami'si- cami'sinde - cami'de - cami'inde vb. yazanlar olurdu.

Bu sözcükleri (camii) ya da (cami') biçiminde yazanların pek de bilinçli olduklarına sanmıyorum: Haber başlığında (camii) ya da (cami') yazanlar, metne geçtiklerinde sözcüklerin durum eklerini Türkçe kurallarına göre yazıyorlar: camisi, caminin, camiye... Hepsini, biliyorlarsa Arapça, bilmiyorlarsa Türkçe yazmaları gerekmez mi?

***

Bu konuda, Türk Dili ve Edebiyatı alanındaki yetkisi (otoritesi) tartışılmaz Sayın Prof. Dr. Talat Tekin'in konuyla ilgili görüşlerine bakalım:

“Bu sorun, bilindiği gibi, eski dilden, Osmanlıcadan kaynaklanan bir sorun, başka bir deyişle, “cami, bayi, mevki, terfi, sanayi, irtica” gibi sonu ayın'lı Arapça kökenli sözcüklerin Türkçede eklenme durumunda nasıl söylenmeleri gerektiği sorundur. Ayın, Arapçadan bir ünsüz olduğu için bununla biten sözcükler, Türkçede bu ses söylenmediği halde, ünsüz ile biten sözcükler gibi işlem görürdü. Medrese öğrenimi görmüş olan azınlık, yalnız yazıda görülen bu ayın'ın hakkını vererek camii, camie, caminin der ve bu söyleyişleri doğru sayar, öğrenim görmemiş geniş halk yığınları ise bunları ünlü ile biten Türkçe sözcükler gibi çekime sokar, yani camisi, camiye, caminin diye söylerdi.

“Yazı devriminden sonra bu sözcüklerdeki ayın'lar, doğal olarak yazıda da görünmez olduğu için camisi, ca-

miyi, camiye, caminin söyleyişleri aydınlar arasında da yaygınlaştı ve işte ondan sonra Osmanlıca yanlısı aydınlar ile Türkçe yanlısı aydınlar bu konuyu tartışmaya başladılar.

“Aslında bu tartışmalar hiç de yeni değildir. Bunlar en azından Dil Devrimi yıllarına kadar gider. Öz Türkçe'ci Ataç, 1940'lı yıllarda camisi, camiye, camiye, caminin söyleyişlerini, haklı olarak, doğru sayar ve bunları savunurdu...” (Prof. Dr. Talat Tekin, “Camii Değil, Camisi...” Cumhuriyet 16 Nisan 1997).

**Öz Türkçeci Ataç,
1940'lı yıllarda camisi,
camiyi, camiye,
caminin söyleyişlerini
haklı olarak doğru
sayar ve bunları
savunurdu.**

Sayın Prof. Dr. Talat Tekin'in aynı konuda bir başka yazısından:

“Yeni Binyıl gazetesinin pazar ilavesinde Ali Bulaç imzasıyla yayımlanan bir yazıda (2 Temmuz 2000) (...) ‘Cami-Kışla İkilemi’ üzerinde duruluyordu. Bu yazıda ‘cami’ sözcüğü birkaç kez böyle, ama daha çok ‘camii’ biçiminde iki ‘i’ ile yazılmış; ‘camii-kışla ikilemi’ (iki kez), ‘Camii elbette Müslümanların ibadet hayatlarında merkezi bir öneme sahiptir’, ‘Camiinde’, ‘Camii ile Kilise arasında’, ‘Her caminin bir imamı...var’ vb.

“Bu yazım (imla) yanlısı ‘Sultan

Ahmet Camii', 'Fatih Camii', 'Beyazıt Camii' vb. gibi isim tamlaması şeklindeki cami adlarından kaynaklanıyor olmalı. Başka bir deyişle, isim tamlaması biçiminde cami adlarındaki üçüncü kişi iyelik (mülkiyet) ekli Osmanlıca 'camii' biçimi, kelimenin yalın (eksiz) biçimi sanılmış! (...)

(Prof.Dr. Talat Tekin, "Camii-Kışla İkilemi" Cumhuriyet, 13 Eylül 2000)

Ahmet Ateş, Tahsin Yazıcı, Nihat M. Çetin üçlüsünün İst. Ün. Ed. Fak. Şarkiyat Enstitüsü'nce yayımlanan "Arapça Dilbilgisi" (1964) adlı yapıtında ayın harfi şöyle tanımlanır: "Ayn harfi, nefes baskılı ve devamlı olarak verilirken hançerenin orta kısmının altından çıkartılan bir sesi gösterir."

Prof. Dr. Muharrem Ergin de "Osmanlıca Dersleri" adlı yapıtında: "Ayn harfi Arapçaya mahsustur, yalnız Arapça kelimelerde bulunur. (...) Ayn, hançerenin sonunda kapalı ve sıkışık ses tellerinin birden açılması neticesinde bir çatlama ile telaffuz edi-len konsonanttır (sessiz harf). Türkler (...) ayın'ı kelime başında daima atarlar, kelime sonunda atmaya temayül ederler ve bazen atarlar." (...)

"Ayn ve hemze konsonantı (...) kelime sonunda bazen kesme gibi söylenmiş, çok defa düşmüştür: (tab'-tabı, câmi'-câmi) gibi."

(Prof. Dr. Muharrem Ergin, "Osmanlıca Dersleri" İst. Ün. Ed. Fak. yay. İstanbul 1962 [Birinci bası: 1958] s. 8 ve 28)

Yazarlarımızı yanılgıya düşüren "cami" sözcüğünün Arapça yazılışında

sonda bulunan bu "ayn / ayın" harfini, Sayın Ergin'in de vurguladığı gibi, bizim abecemizde bulunmaması bir yana, gırtlak yapımızın da çatlatarak sesletmeye elverişli olmamasına karşın yazı dilinde kullanma gayret ve ısrarını anlamak zor. Türkçede, ünlü harfle biten bir sözcüğe getirilecek iyelik eki "-sı, -si, -su, -sü" ile biter: vedası, camisi, mevzusu... gibi.

***

Arap harfleriyle yazılı sözcüklerin Türk harfleriyle nasıl yazılacağını göstermek için 1928'de yayımlanan ilk İmlâ Lûgati'ne göre cim, elif, mim ve ayın harfleriyle yazılan sözcük, Türk harfleriyle "cami" olarak yazılır ve söylenir.

Bu yazım kılavuzundan sonra gerek eski / yeni Türk Dil Kurumlarının, gerek Dil Derneğinin sözlük ve yazım kılavuzlarında sözcük, yalın durumunda daima "cami" dir.

***

Yukarıda alıntılıdığım açıklamalardan sonra ben de "Hâlâ mı bu ikilem!" demekten kendimi alamıyorum...

Gerçekte, Türkçenin bu konuda bir sorunu yok! Sorunu yaratan "Yaşayan Türkçe" yandaşları.

"Yaşayan Türkçe"çiler, dilimizde hâlâ varlığını sürdüren beş-altı bin kadar Arapça, iki bine yakın Farsça sözcüğe Türkçe karşılık aranmasına karşı olup onların -Türkçe karşılıkları olsa bile- yaşatılmasından, kullanılmalarının sürdürülmesinden yanadırlar. Oysa, Yahya Kemal'in 1922 yılında Dergah dergisindeki bir yazısında "İmlamız, lisanımız düzelince; lisanımız da kafa yapımız düzelince düzene girecektir.

Çünkü kafamız da imlamız kadar bozuktur" deyişi, Arap harfleriyle, Arapça imlasına göre yazılan Arapça/Farsça sözcükler içindi. Mustafa Kemal'in "Harf Devrimi" ile Türkçenin yazım sorunu büyük ölçüde çözümlenmiştir.

Yahya Kemal, 1922 yılındaki bu saptamasıyla, tam da günümüzün "cami" sözcüğünü cami' ya da camii yazmakta direnen "Yaşayan Türkçe"çileri tanımlıyor sanki.

Özellikle de şu "cami / camii" ikilemi ne kadar çarpıcı bir örnek...

Resmi Türk Dil Kurumunun "Güncel Türkçe Sözlük" ünde "cami" sözcüğünün yazılışıyla ilgili verilen örnekleri taradığımda da ilginç bir sonuçla karşılaştım (yazarlarının doğum tarihlerini ben ekledim):

Y.Ziya Ortaç (1895) sözcüğü "Sarımusa camii'nin (bir yerde de "Şehzade Camisinin), Atilla İlhan (1925) "Emirgan camiinden" biçiminde kullanırken; Halide Edip Adivar (1882), A. Şinasi Hisar (1883), Ömer Seyfettin (1884), Yahya Kemal Beyatlı (1884), Ahmet Haşim (1885), R. Nuri Güntekin (1889), Y. Kadri Karaosmanoğlu (1889), O. Seyfi Orhon (1890), A. Hamdi Tanpınar (1901), Sait Faik Abasıyanık (1906), Necati Cumalı (1921), Aydın Boysan (1921), Oğuz Atay (1934) bu sözcüğü "cami, cami meydanı, Eski cami, Yeşil cami, Yeşil caminin avlusu, camiye, selatin camiler, İstanbul camileri, camilerin, camiydi vb. biçimlerde kullandıklarını saptadım.

H. Rahmi Gürpınar (1864) sözcüğü bir yazısında "Mahalle camiinin", bir başka yazısında da "câmi kapısına asmak..." biçiminde yazar.

Refi Cevat Ulunay (1890) da "câmi" yazarlardadı: "İpini sürüyordu, câmi duvarına siydi."

Bilmem, günümüz yazarlarına örnek olur mu?

***

"İmlamız , lisanımız düzelince; lisanımız da kafa yapımız düzelince düzene girecektir. Çünkü kafamız da imlamız kadar bozuktur."

İkinci Dünya Savaşı nedeniyle İngiltere'de büyük yoklukların yaşandığı günlerde kabine toplantısına katılan bir bakanın, cebinden çıkardığı portakalı göstererek, "Biz ne kadar yasakla-sak da karaborsayı önleyemiyoruz; işte şu gördüğünüz portakalı ben karaborsadan aldım" demesi üzerine Başbakan Churchill'in yanıtı tarihe geçmiştir:

"Hükümetimizin bir üyesi karaborsadan portakal alıyorsa eğer, bu ülkede karaborsa önlenemez!.."

Bugün bazı basın organlarımız bu cami/camii sorununu alabildiğine germekten geri kalmamaktadır. Eski yeni bir çok gazetede, başlıklarda veya metin içinde "cami / camisi / caminin / camiye" sözcükleri, "camii / camiisi / caminin / camiye" biçiminde yazılabiliyorsa -Churchill'in önleyemediği karaborsa gibi- bu ülkede de "cami / camii ikilemi" önlenemez! •

orhanvelidedeoglu@butundunya.com.tr

1-Vanuatu Cumhuriyeti'nin başkenti neresidir?
a-Monte Video b-Karakas
c-Vila d-Da Nang

2-Eski Yunan filozofu Eflatun'un en önemli eseri hangisidir?
a-Düşünceler
b-Devlet
c-Sosyal Sözleşme
d-Nesnelerin Düzeni

3-"İdeal Bir Koca" oyununun İrlandalı yazarı kimdir?
a-Billy Wilder
b-Tennessee William
c-Ludwig Wittgenstein
d-Oscar Wilde

4-Ünlü besteci Joseph Haydn'ın ülkesi hangisidir?
a-Avusturya b-Almanya
c-Polonya d-Çekoslovakya

5-Fransa ve İngiltere arasında 1337'de hangi savaş başlamıştı?
a-Otuz Yıl Savaşı
b-Peloponnes Savaşı
c-Yüz Yıl Savaşları
d-Yedi Yıl Savaşları

6-En büyük Arap ozanı kabul edilen ve 53 yaşında ölen Abu Nuwas hangi dönemde yaşadı?
a-762-815
b-815-868
c-868-921
d-921-974

Hazırlayan: ÖZÜM LARÇIN

7-Dede Efendi'nin gerçek adı nedir?
a-Hamamizade Abdullah
b-Hamamizade Nusret
c-Hamamizade Rüstem
d-Hamamizade İsmail

8-Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) kaç ülke tarafından kuruldu?
a-24
b-25
c-26
d-27

9-Uzak çekimden yakın çekime hızlı geçişe olanak veren mercek nedir?
a-Zoetrop
b-Pozometre
c-Zoom mercek
d-Polaroid

10-Charles Taze Russell tarafından ABD'de oluşturulan dini örgütün adı nedir?
a-Zerdüştlük
b-Taoizm
c-Yehuva'nın Şahitleri
d-Hinduizm

11-Balenin senaryosuna ne denir?
a-Kontralto
b-Minüet
c-Noktürn
d-Libretto

12-Hindistan'ın ilk büyük Moğolu ve Timurlenk'in torunu kimdir?
a-Cengiz
b-Babür
c-Alparslan
d-Barbaros

13-Beril mineralinin yeşil renkli türüne ne ad verilir?
a-Yakut
b-Zümrüt
c-Safir
d-Topaz

14-Deneyime başvurmaksızın doğruluğu veya yanlışlığı bilinen önerme nedir?
a-Artısal
b-Kıyaslama
c-Akılçılık
d-Önsel

15-Yunan mitolojisindeki su perisinden adını alan müzik türü hangisidir?
a-Marş
b-Senfoni
c-Calypto
d-Konçerto

16-Günümüzde bile siyaseti etkileyen Machiavelli (Makyevel)'in ilk adı nedir?
a-Jule
b-Girolamo
c-Philip
d-Niccola

17-Akıl dışı diyaloglara izin veren oyun türü nedir?
a-Absürd tiyatro
b-Burlesk
c-Commedia dell'arte
d-Acımazsızlık tiyatrosu

18-Yunan-Roma uygarlıklarından kalan ve bugün elektronik hesaplayıcılarda kullanılan yöntem nedir?
a-Analiz
b-Abaküs
c-Binomial
d-Cebir

SPORUN
DÜNYASI

Metin Gören

Sporun önemli gücü:

Altyapı

Fidel Castro'nun, "Yeni bir Küba, yeni bir devlet yapısı" şeklinde sloganlaşan söyleminin kapsamı içinde yer alan sporda alt yapı oluşumu, bu ada devletinin dirilişi oldu. Irk yapısını, kendine uyabilecek branşlara bilimsel çalışma sonunda yükleyen Küba, yetiştirdiği uluslararası üne sahip sporcuların keyfiyle gülümsüyor.

Küba artık sporun dev ülkelerinden biri olarak karşımızda duruyor. Duruşa değin katedilen yol kuşkusuz çok uzundu. Öncelikle, alt yapıda görev alacak kişilerin eğitilmesi gerekliydi. Castro'nun ülkesi yeni devlet yapısı içinde, siyasi ilişkiler kurduğu o dönemin Sovyetler Birliği dirsek temasını, öğrenme, yararlanma ve uygulama gibi verimi yüksek bir ortama yükseltince

1972, 1976 ve 1980 Olimpiyat Oyunları'nı kazanan ünlü ağır siklet boksör Stevenson, aktif sporculuk yaşamını noktalarken ilginç bir açıklama ile gündem yaratmıştı: "Küba'nın son 20 yılda topladığı enerji gücü, genç nesillerine spor yaptırdığını sanan en az 20 ülkeden daha fazladır..."

1972 Olimpiyat Oyunları'nın altın kızı Avustralyalı Shane Gould'un, 100

Avustralya, ülkeyi bir ağ gibi saran altyapısını yeniden şekillendirdi. Başta okullar olmak üzere tüm uzman kadrolarını değiştirdi.

çözüme ulaşıldı. Yetişenlerin, yetiştirme hevesi yoğun bir tempo ile ve inatla sürünce Küba gerçeği yadsınamaz bo-yutlara ulaştı.

Kimilerine göre; Küba'nın sporsal dirilişi rejim gereği idi. Bir anlamda zorunlu bir uğraştı. Castro'nun yeni Küba, yeni bir devlet yapısının en büyük silahıydı. Ya da uluslararası alanlarla yeni oluşumun merasim alayı sporcular olmalıydı. Okyanus'un ölçümü zor derinliklerinin üzerinde duran Küba'nın spordaki devrimi ülkenin tanıtılmasında en büyük etken oldu.

metreden başlayarak bin 500 metreye dek tüm dünya rekorlarını kırmış bir şampiyon olarak Münih'e gelmesi ülkesi için en büyük tanıtımdı. Sekiz günde 12 kez havuza giren ve 5 altın madalya kazanan Gould'un başarısı yıllarca konuşuldu.

Ve sonra Avustralya'da başlayan rekortmen yüzücü yetişmeme krizi ülkeyi yeni önlemlere yönlendirdi. Avustralya uzun süren bir araştırma sonucunda bu önemli krizi çözdü. Ülkeyi bir ağ gibi çevreleyen alt yapı oluşumunu yeniden şekillendirdi, başta okullar

olmak üzere tüm uzman kadrolarını değiştirdi. Uzak kıta alt yapının yeniden yapılanmasıyla şimdi kürsülere sporcu pompalıyor.

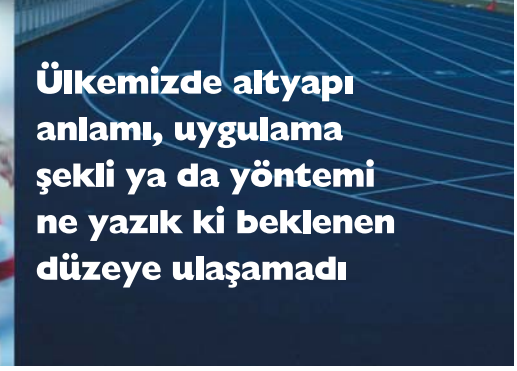
Alt yapı organizasyonlarını, ilkel toplumlar şeklinde bir takım kişilerce insafsızca aşığılanan Afrika ülkeleri de yıllar önce başlatmıştı... Bunun en sıcak örneği olarak, şu sıralar yapılmakta olan en büyük futbol organizasyonu Dünya Kupası'na ev sahipliği yapan Güney Afrika Cumhuriyeti'ni gösterebiliriz. Afrika Cumhuriyeti'ndeki alt yapı için bütünleşme, hükümet düzeyinde başlatıldı, en ücra alanlara dek gitti. Güney Afrika'nın kendine öz-gü sporlarda dirilişi başlarsa şaşırılmayacağız.

Ülkemizde ise alt yapı anlamı, kavramı, uygulama şekli ya da yöntemi ne yazık ki beklenen düzeye ulaşamadı. Anayasa'nın 59. maddesinde yazılı, "Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek önlemleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder." tümcesinin altı çizilerek irdelecek bir yanının olmadığını düşünüyorum. Madde daha içerikli olmalı, sporun daha geniş kitlelere yayılmasının ne tür uygulamalarla yayılabileceği satır aralarında belirtilmeliydi.

Ayrıca tüm bunlar, Anayasa ilkeleri doğrultusunda, uygulama için spor alanlarına, tesislerine dek uzanmalıydı.

Bunu da başaramadık. Türk insanının beden ve ruh sağlığını geliştirmenin, çocuk yaşlarda başlatılması gereği bilinirken, beden ve ruh sağlığına büyük katkı sağlayacak beden eğitimini içeren derslerin programlardan çıkarılması bir başka komiklik olarak karşımızda durmaktadır. Ayrıca; alt yapıların çılgınlığa değin uzanan birer para makinası olduğunu üzüntüyle görüyor, izliyoruz. Futbolun egemen olduğu ülkemizin yapısında, spor malzemelerinin bir rekabet ortamı için tarifi zor fahiş

Ülkemizde altyapı anlamı, uygulama şekli ya da yöntemi ne yazık ki beklenen düzeye ulaşamadı

fiyatlarla satıldığı, zengin toplumun para gücüyle fakir ancak yetenekli gençlerin sonu gelmeyecek bir kavganın içinde olduğunu dikkatle takip ediyoruz.

Sporların anası atletizmi tesis yetersizliği nedeniyle bir yaz sporu gibi değerlendiren bir alt yapı organizasyonu, dört olimpiyat gören ve yarışan bir başka yüzücü Derya Büyükuncu yetiştiremiyorsa ağıt yakmalıdır. Alt yapının uzun sürecek ve sporumuzu esenliğe çıkaracak oluşumu, sürekli olarak güncel başarılarla imza atan ve

madalya kazanma hırsı ile oluşan bir düşünce gücü karşısında ne direnebilir ne de direnmek için düello teklifinde bulunabilir. Bizim ülkemizde, amatör ruhunu teslim etmemiş, ekonomik güçlerle sürekli savaş içinde olan yönetici, teknik direktör, antrenör, bilim adamı kadroları ile alt yapıların oluşması, büyümesi ve ülke sporuna katkılarının artması çabası içinde olanlar, anlamlı

”Alt yapıya önem vermeyen bilim yuvaları spor kulüpleri, ülke yetkilileri ve toplumlar, günün birinde acı gerçekle mutlaka yüzleşecektir.”

uğraşlarını dünden daha bilinçli bir şekilde sürdürüyorlar. Onların ilk hedefi, alt yapı kavramını mental oluşumlarından silen ve yerine devşirme sporcuları koyarak, kısa ancak çıkmaz yollarda seyredenlere gerçeği bir kez daha ve gerekirse binlerce kez anlatabilmek içindir. Toronto Üniversitesi Spor Bilimleri Akademisi öğretim görevlisi William Randovski'nin yıllar önce yayımlanan televizyon söyleşisinden bir tümce alıntı yapmak istiyorum:

”Alt yapıya önem vermeyen bilim yuvaları, spor kulüpleri, ülke yetkilileri ve toplumlar, günün birinde acı gerçeklerle mutlaka yüzleşecektir... • metingoren@butundunya.com.tr”

Gönderi: ZÜLAL ÖZBAL

- Tuğlaları birbirlerine atıyorlarsa **operasyonlar** bölümüne
- Uyuyorlarsa **güvenlik** bölümüne
- Tuğlaları parçalara ayırmışlarsa **bilgi teknolojileri** bölümüne
- Boş boş oturuyorlarsa, **insan kaynakları** bölümüne
- Değişik düzenlere koymayı denediklerini söylüyorlar, ama bir tuğlayı bile yerinden kırırdatmamışlarsa **satış** bölümüne
- Odada değilse **pazarlama** bölümüne
- Camdan boş boş dışarı bakıyorlarsa **stratejik planlama** bölümüne
- Ve son olarak... Birbirlerine bir şeyler anlatıyorlarsa ve tek tuğla bile yerinden oynamamışsa, onları tebrik edin ve **üst yönetime** yerleştirin...

İŞE ALMA TEKNİKLERİ

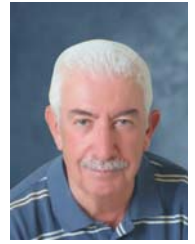

Bir odaya yüz kadar tuğlayı belli bir şekilde dizili olarak bırakın. Daha sonra odaya iki ya da üç aday gönderin ve kapıyı kapatın. İki saat sonra odaya gidip durumu analiz edin. Eğer ...

- Tuğlaları sayıyorlarsa **muhasebe** bölümüne
- Tuğlaları saymışlar ama yeniden sayıyorlarsa **denetçiler** bölümüne
- Tuğlaları odanın her yanına saçmışlarsa **mühendislik** bölümüne
- Tuğlaları ilginç bir düzende sıralamışlarsa **planlama** bölümüne

ANADOLU'NUN DÜNYASI

Bekir Özgen

Göz deyip de geçmeyin

Yeni yetmeliğe

adım atalı çok olmamıştı.

Efe, o yıllarda, çevresindeki kimi

eylemlere anlam vermekte zorlanıyordu.

Mahallede üç beş güzel kız vardı ama onlara kendi varlığını kanıtlamanın yollarını bilmiyordu henüz.

Bir gün, birlikte gezmekte olduğu okul arkadaşı Cemal, birden durdu. Gözlerini onun gözlerine çevirdi.

“Bak hele Efe!” dedi, “Karşıda, annesinin yanında yürümekte olan Mine’yi görüyorsun, değil mi?”

“Evet,” dedi Efe. “Ne olmuş ona?”

“Ne mi olmuş? Biraz sonra dönüp bana bakacak. Gülümseyecek hem de.”

Efe, “Bekle hele de avucunu yala,” demeye kalmadı, Mine döndü, gözlerini Cemal’e dikti. Ona anlamlı bir bakış gönderdi.

Şaşırdı Efe. Bu iletişimi nasıl sağlamıştı arkadaşı? Cemal’in gözleri çok mu güzeldi? Kızların gözünü kamaştıracak bir tılsım mı taşıyordu? Yoksa içinde manyetik bir alan mı vardı? Günlere bunu düşündü durdu.

Bir ara Cemal'e bu işi nasıl başardığını sormak istedi, kendine yedi-remedi.

Zamanla, gözlerin yaşamda ne denli önemli olduğunu öğrenmeye başladı. Çocukların para istemek için yaşlıların gözlerinin içine baktıklarını; suç işleyenlerin gözlerini yere yıktıklarını gözledi. Hediye bekleyenlerin, beklemediklerini bulamadıklarında, gözlerini yana çevirdiklerine tanıklık etti. Ve sonunda karar verdi ki göz, engellenmesi güç,

Çocukların para istemek için yaşlıların gözlerinin içine baktıklarını; suç işleyenlerin gözlerini yere yıktıklarını gözledi. Hediyeye bekleyenlerin, beklemediklerini bulamadıklarında, gözlerini yana çevirdiklerine tanıklık etti.

güçlü bir iletişim aracı. Ve ona engel olunamıyor, yasak konamıyor. Kendisi dışında, görmek istediğini görmeyi başarıyor, merakını anlatıyor. Anlatıyor anlatmasına da, ya bozuxsa o gözler? Ya özürlüyse?..

Öyle ya, Efe, ta çocukluğundan beri, güneşe bakmadığının ayırımındaydı ama bunun bir kusur, bir eksiklik olabileceğini nice zamandır usunun ucundan bile geçirmemişti.

Dahası, okumaya tutkulu bir öğrenciydi Efe. Hani kitap kurdu cinsinden. İlkokulu, ortaokulu, liseyi ve de üniversiteyi elinden, yanından kitap eksik

etmeden bitirmişti. Sıra yedek subaylığa geldiğinde, şans bu ya, altı ay sürececek olan askeri okul, talimgaha dönüşüvermişti. Dersleri, soğuk sıcak demeden arazide yapıyorlardı. Bu koşullara dayanamayan hemen her öğrenci, kurtuluşu viziteye çıkmakta buluyordu. Bir hastalık bahanesiyle talimden kaçış yolu arıyordu. Bu yola başvurmayan bir o kalmıştı. Yalan söylemeyi göze alamasa da, arkadaşlarının gözüne batığının ayırımındaydı. Herkesin yan gözle kendisine baktığını, aşağılamak için fırsat kolladığını görür gibi oluyordu. Sonunda dayanamadı. O da aynı yolun yolcusu olmaktan gecikmedi. Dışarıda havanın buza kestiği bir sabah, sağlık sorunu olduğunu, başvuru defterine yazıp imzaladı. Nöbetçi doktorun önüne çıktığında heyecandan yüzü sapsarı kesilmişti. Doktor yüzbaşının, "Nerenizden rahatsızsınız?" sorusuna bir anda yanıt bulmakta zorlandı. Hastalığı için bir yalan uydurması gerekiyordu. Usuna ilk gelen gözü oldu.

"Gözümden efendim," dedi. Oradaki tetkiklerde, bir gözünde ileri derecede hem göz tembelliği hem de hipermetrop astigmat olduğunu şaşkınlıkla öğrendi. Doktor, "Bunca yıl, neredeyse tek gözle idare etmişsin, haberin bile olmamış kardeşim. Aymazlığın bu kadarına da pes doğrusu!" diye yakındı.

Efe'yi hastaneye sevk ettiler. Utandı Efe. Aradan dört beş yıl ya geçmiş ya

geçmemişti... Yurtsal görevi bitmiş, öğretmenliğe başlamıştı. Durmadan çalışıyor, elinden kitapları düşürmüyordu. Bunun semeresini görmesi de gecikmedi. Girdiği sınavlarda başarılı olunca burslu olarak yurtdışına gönderildi. Üniversite üstü çalışmaya yapacaktı.

Bir gün, ABD'de, bir arkadaşının evine ziyafete çağırıldı. Orada yediler içtiler, söyleşiye daldılar. Yanına duruşundan, mimiklerinden ve de özellikle bakışlarından Türk olduğunu sandığı bir genç konuk yaklaştı. "Siz Amerikalı mısınız?" diye sordu Efe'ye.

"Hayır," dedi, "Türk'üm." Sonra da, "Ya siz?" diye o sordu. "Miko!" dedi, "Miko Aleks. Adımdan anlayacağın gibi Yunanımdır." Bir süre havadan sudan konuştuktan sonra, merakla seslendi Miko: "Buradaki kız-erkek yakınlaşması hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Ben, henüz çok yeniyim. Dün bir, bugün iki. O nedenle de hiçbir fikrim yok," diye yanıt verdi Efe.

Miko, kedere batıp çıkar gibi oldu birden. Kafasını yere yıktı. Gözleri derinlere daldı gitti. Uzun bir "Ah!" çekti. Sonra da, "Akdeniz'in gözünü seveyim," diye dertlendi. "Kızın gözüne baktın mı, beklediğin iletiyi alırsın. Oysa burada, duygularını anlatmak için en az bir iki ay dil dökmen gerekir."

Efe de işi şakaya vurup, "Daha ne istiyorsun, önüne gelen her güzeli gö-

zünle kesiyorsun ya! Yetmez mi?" diye takıldı.

"Doğru!" dedi Yunan. "Sen bakınca karşıdaki her güzeli kesmeye çalışıyorsun çalışmasına da onun bir şey anladığı yok ki... Bakışın, onun yüreğinin yolunu bulmuyor, gururunu okşamıyor, yüreği güp güp oynatmıyor. Elin kızı, senin gözünün, kendi ruhuna açılan pencere olduğunu nereden bilirsin?"

Biraz soluklandı. Ardından da, "Biliyor musun dost?" diye sesledi. "Bakışlarda kuşku, acı, hüznün, tutku, hınc ve sevi gezdiğini, biz Akdenizlilerden başkaları bilmez. Buralarda bir kızın gözüne beğeniyle, tutkuyla bakacak olsan, seni anlamadıkları gibi, 'Delirmiş bu, çılgınlaşmış!' diye suçlamaya kalkışır." "Ne demeye getiriyorsun sözü?" diye üsteledi Efe. "Yani birine ürkek, yalın, hilesiz bakmakla; çılgın, hırçın,

derin ve ateşli bakmak arasında bir fark yok mu?”

“Aynen öyle,” diye yanıtladı Miko. İşte tam da bu nedendir ki, bir gözü ağlayan, öteki gözü gülen bir dünya şaheseri olan Mona Lisa’yı Akdenizli bir sanatçı yaratabilmiştir. Gözlere böylesine anlam yüklü bir bakışı ancak bizim o tarafların ressamları yükleyebilirdi.

Hem sana başka bir sır daha vereyim mi? Varsay ki bir batılı kıza yanıp tutuştun. Ceylan gözlerinin tutsağı oldun. Sonunda da onu yanına çağırıp ‘Sevgilim,’ dedin, ‘Senden başkasına görmeyen şu gözlerimin içine bak hele, ne görüyorsun?’ diye sordun. Alacağın yanıt ne olacak biliyor musun? Ya, ‘Hiçbir şey görmüyorum,’ ya da, ‘Çapak!’ olacaktır.”

Efe, duyduklarıyla çarpılmış, bir hoş olmuştu.

Aradan iki üç aya yakın bir zaman ya geçmiş ya geçmemişti. Efe, Yunan

arkadaşını unutmuş, başka bir dostunu ziyarete gitmişti. Onun evinde, Tanrı-bilim çalışması yapan evli bir bayanla tanıştı. Söyleşilerinin iyiden sargınlaştığı bir anda, sade giyimli bu bayan, kara tüzüm tanesi gibi gözlerini Efe’ye dikip “Siz hiç ipnotizma çalışması yaptınız mı?” diye sordu.

“Hayır!” dedi Efe. “Yalnızca adımdıydum. Hepsi bu.”

“Olamaz!” diye direndi Amerikalı. “Sizin öylesine etkili bakışlarınız var ki, başkalarinkine hiç mi hiç benzemiyor.”

“Bir yanlısınız olmalı,” diye uyararak istedi onu. “Benim gözüm özür. Anadan doğma tembel. Üstelik bugüne dek hiç sağaltım da görmedi.”

O gün eve dönerken usu kendisine söylenenlere takılmıştı Efe’nin. Gerçekten bakışları söylendiği gibi etkili olabilir miydi?

Biraz düşününce, gözlerin çok şey anlatabildiğini, yalana dolana bulamadığını ve yeri geldiğinde taşıdığı ışıkla, güneşten daha çok aydınlık saçabildiği kanısına vardı. Kendisini bakışlarıyla kuşatıp saran, yüreğini ateşe veren, dününü ele geçiren, gelmiş geçmiş tüm gözleri düşündü. Hem doğanda hem batıda güneşe dönen ilk aşkının yakıcı gözleri geldi yanaştı usuna. Sonra da, gözünde canlılığını hiç yitirmeyen, lise yıllarının kraliçesi yazın öğretmeninini sevdiği adam için, “Hiçbir erkek bana böyle bakmadı. Hiçbiri beni gözleriyle böylesine okşayıp içine almadı,” dediğini anımsar gibi oldu.

Ülkesine döndüğünde, tüm bu olan bitenleri güvendiği toplum ve ruhbi-

limci bir dostuna açtı. Gözlere ilişkin duygularını aktardı.

“Gözlerin işlevi ve konuştuğu dil her yerde aynı değildir,” diye girdi söze dostu. Kapalı kültürlerde iletişimin bütün yükünü gözler çeker. Dilin, yazının hatta eylemin yapamadığını o üstlenir. Yeri gelir karşısındakini hipnotize eder, yeri gelir en acımasız uyarıyı yapar. Yeri gelir en etkili yalvarmayı, yeri gelir en derin aşkı o betimler. Yüğü ağırdır anlayacağın. Bu nedenle de, işleyen demir olur ışıldar. Dönen çark olur enerji üretir. Sürekli çalıştığı ve iş gördüğü için de keskinleşir. Etkileme gücü arttıkça artar. Büyülü olur, sihirli olur, çarpıcı olur çıkar.”

“Doğru söylüyorsun,” dedi Efe arkadaşına. “Yasaların katı, yasakların yaygın, hoşgörünün kıt olduğu toplumlarda, temel görev gözlere düşüyor demek ki. Geçenlerde, yargılanmakta olan bir politikacının eşi, önündeki büyük kalabalığa dönmüş, ‘Şu anda ve bu koşullarda sizlere ne söyleyebilirim ki?.. Gözüme bakın, ne demek istediğimi anlarsınız,’ demişti. Demek ki göze yüklenen bunca görev boşa değilmiş.”

“Evet!” diye seslendi dostu. “Göz deyip de geçme! Öyle anlar olur ki, bir odanın bütün duvarları göz olur sana bakar. Sen de ayakta yürür, dilde söyler, kulakta duyarsın ama bakmayı ve görmeyi bilmedin mi, işin yokuşa ve açmaza sarmış demektir. Neden dersin, insan ruhunun giriş kapısı gözler-

dir. Ruh, yalnızca gözlerin içindeki anlamda kendini bulur. Ruhun etkilendiği göz, bakınca yürek yakan gözdür. Hem biliyor musun, herkesin gözü yürek yakmaz, yakamaz.”

“Hey gözünü sevdiğimin dünyası hey!” dedi Efe. “Yaşadıkça bu gözler

Kapalı kültürlerde iletişimin bütün yükünü gözler çeker. Dilin, yazının hatta eylemin yapamadığını o üstlenir. Yeri gelir karşısındakini hipnotize eder, yeri gelir en acımasız uyarıyı yapar. Yeri gelir en etkili yalvarmayı, yeri gelir en derin aşkı o betimler.

daha neleri görecektir? Seven, beğenen, sevişen; küsen, barışan; kovan, bağırın, çağırın nice gözleri. Ve de ‘Ben sana gösteririm, gözüme görünme!’, ‘Bu yaptığından utanmıyor musun?’ bakışlarını.

Demem o ki, gözlerin, birer vurucu silah, bakışların yakıcı birer kurşun olduğunu; kimi zaman da her birinin birer umut kaynağı yerine geçtiğini kim yadsıyabilir? Yeter ki gözler, göze gelmesinler; göz göze gelmekten geri kalmasınlar. Göz göre göre, gözden düşmesinler. Masal olmasınlar.”

Atalarımız, “Gözler, hep gözler durur,” diye boşa mı demişler!.. •

bekirozgen@butundunya.com.tr

Gazi Eski Mezunlar Diploma Töreni

30 Yıl Sonra Kep Fırlattılar

Yazan: SEMRA ATAY

Doğduğumuz şehirlerden, kasabalardan çıkıp da gördüğümüz ilk büyük şehir oldu Ankara. Kimimiz yurtlardan, kimimiz öğrenci evlerinden üniversiteye gide gele tanıdık Başkent'i. Kömür kokan havasını solumamak için uzun atkılar örüp yollardı annelelerimiz. Siyah beyazdı yıllar. Sokakların sahibi vardı. İnsanlar sahipsiz... Giremezdin istediğin sokağa. Gece oldu mu kimsesiz kalırdı kaldırımlar. Daha 18'indeydik, 20'sindeydik. Tepeden tırnağa heyecandık. "Bütün renkler hızla kirleniyordu... Birinciliği beyaza verdiler..."

Bütün ise, sise, pusuya rağmen yürüklerimizde güneşi doğururduk.

Baharda çağlalar çıkınca, paraya

kayıp, yüz gram alır, o kekremsi tadıyla umutlarımızı çoğaltırdık. Postanede uzun kuyruklar sonunda 'ödemeli' telefonlarımız bağlanırdı memlekete. Bir ses verirdik yüreği ağzında ailelerimize: 'Merak etme, iyiyim.'

Kıvrım kıvrım uzun kuyruklar sokaklara taşardı; bir paket yağ alabilmek için. Akıllara durgunluktu yaşananlar ve Türkiye'nin tarihinin değişeceği yıla varıyorduk; 1980'e. Okula gidip gelmenin bile cana kastedeceği/ettiği yıllardı.

Talihsiz yıllardı. Çocuktuk, cesurduk, hakikiydik, samimiydik. AİTİA'lıydık.

Gün geldi; sessiz sedasız bitirdik

okulumuzu. Sevincini yaşamadan... Ağzımızda bal gibi bir tat olmadı. Kimimiz almaya bile gelmedik diplomamızı.

Şimdi gelin 30 yıl sonra, okulumuzun bize yapacağı temsili diploma törenine katılalım, hafıza bahçemize tazecik çiçekler ekelim. Anılarımızı gülümsetelim. Ellili yaşlarımızda okulumuzun bahçesinde, sırtımızda hüznülü gençliğimizi yere indirelim. 30 yıl sonra bu buluşmamız, bize gençlik versin, umut versin, enerji versin.

Ne yapıp edip 18 Mayıs'ta okulda buluşalım!"

Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (AİTİA) günümüzdeki adıyla Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi- 1980 Mezunları Girişimi'nin düzenlediği "30 Yıl Sonra Diploma Töreni" çağrısında böyle yazıyordu.

Ve ne yapıp edip, gelebilenler okullarında buluştular! "30 Yıl Sonra Diploma Töreni" ve "Tava Günü" etkinlikleri sırasında kucaklaştı eski anfi arkadaşları... 30 yıl sonra kepler havaya fırlatıldı ilk kez...

Gazi Üniversitesi Mezunlar Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Ferhan Öz-kara, yaşadıkları coşkuyu şöyle özetliyor: "18 Mayıs'ta Ankara'da, 30 yıl sonra okulumuzda, bir ilke imza attık hep birlikte... Yaşadığımız bu güzel zamanlar için başta Sayın rektörümüz Prof. Dr. Rıza Ayhan olmak üzere, Sayın fakülte dekanımız Prof. Dr. Kadir Arıcı'ya, Sayın dekanlık sekreterimiz Salih Kara'ya ve tabii ki, Sayın Müdire

Demirtaş hanıma, bizleri mahçup eden emeklerinden ve ilgilerinden dolayı çok teşekkür ederiz.

30 yıl sonra yine gençtik, coşkuluyduk, çocuklar gibi şendik, anfilerde yaramaz talebeler gibi heyecanla hocalarımızın talimatlarını bekledik, yine içimizden geldiği gibi hareketliydik, hocamızın ifade ettiği gibi, 'sınıfı susturmak çok zor oldu.'

Bu sefer koltuklarda oturup bizi gururla seyreden çocuklarımız, torunlarımız ve eşlerimizdi. 'Kep at!' talimatıyla başlayan 10. yıl marşı, hepimizin duygusal anlar yaşamasına neden oldu..

Daha dün sınav sonuçlarımızı bekliyorduk ama, bugün biz Akademililer, biz Gazililer 30 yıl sonra, 175 mezun birarada olmayı başardık.

Bir üniversitenin başarısı, mezunlarının başarısı ile ölçülür...

18 Mayıs'ta bizler Gazi'li olma ortak paydası ile birbirimizi arayıp bulabileceğimizi, birbirimize destek olabileceğimizi gördük, yaşadık ve başardık. Çünkü biz Akademi'liler, çünkü biz Gazi'liler bunu hakediyoruz." •

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

Şeker ve diyet

Şeker içermeyen gıdaların kilo kaybına neden olması yalnızca kalori düşüklüğünden değil şekerin çok su çekmesindedir. Şekerden bağımsız besinlerin beden için gerekli vitamin ve mineraller açısından daha zengin olduğunu da unutmamak gerekir

Günlük 500 mg. C vitamini almak safra kesesi taşlarını azaltır. Ayrıca bağışıklık sistemini destekler diyeti sağlığı ve yaraların iyileşmesinde yararlıdır.

Biberiye, kekik yağı ve enfeksiyon

Biberiye otu ve kekik yağı mantar dahil diğer enfeksiyonları ve tümör gelişimini önler.

TV'de Şiddet

TV ortamında şiddeti izleyen çocuklar kaba kuvvetin çelişki ve anlaşmazlıkları çözdüğünü düşünürler. Bu durum çocukların gerçek hayatta şiddete olan duyarlılığını artırarak insanlara güvenini azaltır ve şiddetten ancak şiddetle korunabileceği algısını oluşturabilir.

Genç yaşta fazla kilo

18-20 yaşlarında görülen şişmanlık yaşlılıkta kemik hastalıklarına neden olabilmektedir

Hamilelik ve alerji

Hamile iken hijyen konusunda aşırı titiz olmayan annelerin çocuklarında alerjiye daha az rastlanmaktadır.

Altın Bilezik

Büyüklerimizin bir sözüyle yazıma başlamak istiyorum: "Herkesin bileğinde bir altın bilezik olmalı."

Onlar bu sözü söylerken aslında, gelecek kuşakların bir meslek edinmesi gereğinin önemini anlatmak isterler...

Yazan: SİBEL CİLLİ

O nların dilinde "Altın bilezik", sahibini kimselere muhtaç etmeyecek bir servettir, çünkü.

Büyüklerimizin, lise yıllarımda kulağımdan girip, beynimin kıvrımları arasına yerleşen bu sözü, üniversite öğrenciliği yıllarımda, yalnızca beynimden değil, ulaşmam gereken bir hedef tahtası örneği, gözlerimin önünden de gitmedi. Her sınava hazırlanırken, alacağım daha yüksek notun, beni bu hedefime daha çok yaklaştıracağını hesaplı-

yordum. Bileğime bir "altın bilezik" geçirmek, sanki verdiğim bir şeref sözü idi. Bu sözü yerine getirebilmek için sözcüğün tam anlamıyla gecemi gündüzüme katarak derslerime çalıştım ve...

Üniversite mezuniyet sınavımı üstün bir başarıyla vererek, Biyoloji Bölümü'nün eşliğinden meslek yaşamı merdiveninin ilk basamağına adımımı attım. Kolumda artık bir "altın bileziğim" vardı ve... Yaşamımın yeni bölümüne bu ilk adımımı, işte o servetim-

den kaynaklanan kuvvet, aldığım cesaret ve güvenceyle atabildim.

Zamanını da söyleyeyim mi?

Tam 15 yıl önce. Bu bileziğin tüm kapalı kapıların anahtarı olduğunu sanıyordum. Fakat çok geçmeden, öyle olmadığını anladım. Eksik birşey vardı bu bilezikte. Onun yanına başka birşeyler daha eklemem gerekiyordu.

Neler mi? Sınıf öğretmenliği formasyonundan İngilizce'ye, bilgisayardan direksiyon öğreticiliğine, ilkyardım eğitimciliğinden, halkla ilişkilere değin, herbirinin başlı başına birer altın bilezik olduğunu sandığım "aksesuarlar"...

Tüm bu "eksiklerimi" tamamladıktan sonra, bu kez eksikim kalmadı artık diye rahat bir nefes aldım. Kolumda şimdi tam 7 altın bileziğim var. Bunlarla iş başvuruları yapmama bile gerek yoktur artık. İş önerileri yağmur damlları gibi birbiri peşisıra yağar şimdi...

Yağdı mı başıma "iş önerisi" yağmur damlları? Hayır.

Kolumda 7 altın bileziğimle başvurmadığım yer kalmadı. Kimse bana "Aman gel, hemen başla işine" demedi. Daha ne denli çok işyerine başvurmam ve ne denli çok "Hayır" yanıtı duymam gerektiğini de bilemiyorum.

Bu yıl LYS_YGS(ÖSS) ye girdim. Onun nedenini de söyleyeyim:

Yeniden üniversiteye girip, başka bir bölümde okuyup, yeni bir altın bilezik alabilmek için...

Kimbilir, kolumdaki 7 altın bileziğin sayısını yeterli görmüyor olabilir işverenler.

Büyüklerimizin, "Herkesin bileğinde bir altın bilezik olmalı" sözünü anımsadıkça, kara kara düşünmekten kendimi alamıyorum. Ya son yıllarda altının değeri çok düştü ve bileğimizdeki altın bilezik ve bilezikler iş piyasasında para etmiyor... Ya da son yıllarda üniversitelerimizden mezun olan gençlerin bileklerine devletimiz, altın bilezik yerine bakır bilezik takıyor...

Bunca diplomalı işsiz gördükçe, başka bir neden gelmiyor aklımıza. •

Bir bilgeye sormuşlar...

"Nasıl insan oluruz?"

"Üç adım atlama gibi."

"Yani?"

"Önce sana kötülük yapanlara kötülük düşünmemen gelir. İnsanlığa attığın ilk adım budur... Sana kötülük yapanlara iyilik yapabildiğin an ise ikinci büyük adımı atar ve hakiki insan olmaya başlarsın. Nihayet, sana iyilik yapanla kötülük yapan arasında bir fark hissetmeyecek hale geldiğin zaman insan olursun..."

HER YAŞTAKI ÇOCUKLAR İÇİN

Ali Murat Erkorkmaz

KAPTAN KRAŞ'TAN OKYANUS DOLUSU SEVGİLER

Eğitim denilince ne anlarız?

Okul, sıralar, aynı renk giysilerde irili ufaklı çocuklar, bir kısmı korkulan, bir kısmı sevilen öğretmenler falan filan. Biraz daha detaya girdiğimizde kitaplar, defterler, kalemler ve ödevler.

Daha da devam edelim ince ince takılmaya..

Matematik, Türkçe, Fen, Sosyal gibi dallar, ezberlenecek bir ton malzeme, kafa çalıştırmak gereken alıştırmalar, alıştıramamalılar, formüller, halaları, dayıları, büyükbabaları, sınavlar, gece kabusları, gündüz travmaları, heyecan meyecan.

Bu söylediklerimi yaşamamış çok az çocuk vardır.

Çocukluk, gençliğin ilk dönemidir, hareket, enerji, merak ve heyecan doludur. Kıpır kıpır bir duruşu, ümit yüklü depoları vardır. Dünya çocuklar için koskocamandır ama onların oyuncaklarından farksızdır. Onu ceplerine koyup ip atlarlar, bisiklete binerler, gök-

kuşaklarından kayarlar. Büyümüş akilların sınırlı gözlüklerinin baskısını taşımazlar.

Ama gelin görün ki biz bu ufak insanların ellerini, kollarını, dillerini, tüm algılama duyularını ve hayalgüçlerini sıkı sıkıya bağlayıp, bantlayıp bir köşeye oturtuyoruz ve eğitim denilen “şey”in baskısına emanet ediyoruz.

Oysa eğitim çok eğlenceli olabilir.

Aslında çok eğlenceli olabilecek “eğitim” sisteminin içinden “eğlence” ögesi itinayla alındığı için geriye kalan kabuk, değil çocukları, eğitimleri bi-

menler gelirdi. Hava güzel oldu mu, ders bahçede yapılırdı.

Hiç unutmam, yeni bir matematik öğretmeni gelmişti. Lise birdeyiz. Adam ilk derste ceketi çıkartmadan içindeki yelek nasıl çıkartılabilir onu göstermişti. Alıştığımız terim ve kavramlardan çok farklıydı. Artılar ve eksiler yerine bir nevi hokkabazlık vardı. Hem adamı, hem dersini çok sevmiştik. Doğal olarak ilerleyen günlerde o ceketle cebirin arasındaki uyumu öyle bir çaktı ki, hala en iyi bildiğim şeylerden birisidir.

Çünkü adam eğitimi eğlenceli hale getirmişti.

Zaman içinde ben de yaşamın eği-

Ama gelin görün ki biz bu ufak insanların ellerini, kollarını, dillerini, tüm algılama duyularını ve hayalgüçlerini sıkı sıkıya bağlayıp, bantlayıp bir köşeye oturtuyoruz ve eğitim denilen “şey”in baskısına emanet ediyoruz.

le sindirmeye yetiyor. Anneler ve babalar “aman okulda ne yaparsa yapsın, bana sormasın da” diyerek başlarından attıkları çocuklarının başına gelebilecek iyiyi ve kötüyü okula yıkararak rahat ve sorumsuz bölgeye geçiveriyorlar. Çocuk da okul mecburiyeti gerekçesi nedeniyle çocukça büyümeyi unutup başlıyor paso ezberlemeye. Ee, kolay mı, dönem sonunda gelecek karneler babanın önüne kadar gidecek. Ne olur ne olmaz.

Oysa eğitim çok eğlenceli olabilir.

Orta okulda ve lisede yatılı okudum. Kadıköy Maarif Koleji idi okulunun adı. Birçok derse Amerikalı öğret-

tim tarafında olmaya karar verdiğimde bu iş eğlenceli olarak nasıl uygulanabilir sorusunu çerçeveletip boynuma astım. Ondan beridir de asla çıkartmadım. Çocuk dergileri, günlük çocuk gazetesi, kitaplar çıkardım. Hepsini eğlenceyle karışık eğitim kremasıyla kapladım. Bilimi kuru kuru vermemeğe özen gösterdim.

49 televizyon dizisi ürettim.

Hemen hemen tümünde zeka, bilgi ve beceri drajelerini eğlence şurubuna batırıp ikram ettim. Hepsini severek yuttu ço-cuklar.

Ve şimdi 50. televizyon dizim olan

Kaptan Kraş'ı tanıştırıyorum çocuklarla. D-Smart'ın D-Çocuk kanalında hafta içi her gün bir saat canlı yayında Kaptan Kraş çocuklarla konuşuyor, yarışıyor, onlarla dostluklar kuruyor.

Kaptan Kraş, denizlerin 7 kat dibinde yaşayan ülkesi, ulusu bilinmeyen, tek gözü bantlı, tek bacağı tahta olan tipik bir denizci. Korsan demiyorum, çünkü değil. O, isimleri İlkbahar, Yaz, Sonbahar ve Kış olan denizkızları, köpekbalığı dostları, yunuslar ve Ahtapot Ahmet ile denizlerin güzelliklerini kendine mekan seçmiş bir bilge denizci. 3 boyutlu çizgi görüntüsüne aldanmayın, Kaptan Kraş canlı yayında ne

yapıyorsa, telefon açan çocuklarla gerçek zamanda konuşabiliyor.

Program şöyle gelişiyor:

Kaptan Kraş denizlerin dibindeki definelerin bulunduğu kurukafa mağarasının önünde açılış konuşmasını yaptıktan sonra çocukların arayabilmesi için telefon numaralarını veriyor. Yunuslar “Kaptan, baksana, telefon var, açsana” diyerek kaptanı uyarıyorlar.

Kaptan, arayan çocukla ev, okul, ailesi ve arkadaşları üzerine, özellikle o günün farklı bir anlamı varsa o konuda küçük bir sohbet ediyor. Daha sonra soruyor:

- Yarışmaya hazır mısınız?
- Hazırım Kaptan.
- O halde haritamıza bakalım, ve bir oyun seçelim. K1, K2, K3, K4 ve K5. Seç birini.
- K4.
- Bakalım define sandığımızda, K4'te hangi yarışmamız var.

Define sandığı yavaşça açılır ve içinden Matenga çıkar.

- Vaay, senin şansına Matenga çıktı.

- Çok seviyorum.
- Hazır mısın başlamaya?
- Hazırım.

Matenga bir matematik yarışmasıdır. Çocuk 60 saniye içinde kaç işlem yapabilirse o kadar puan alır. Taksi balık gelip durur. İçinden bir işlem çıkar. Çocuk yanıtlayınca o gider, diğer taksi balık gelir. Bir dakika boyunca böylece sürüp gider.

- Dört çarpı yedi?
- Yirmisekiz.
- Doğru. Yirmisekiz bölü iki?

- Ondört.
- Aferin o da doğru. Ondört artı altı?
- Yirmi.
- Harika gidiyorsun. Yirmi eksi onbir?

Yarışma bu şekilde sürer. Çocuk duraksadığı zaman köpekbalıkları kopya verebilirler. Bittiğinde Kaptan Kraş sorar:

- Çok güzel yarıştın ve 340 puan topladın. Bu puanlarını arttırmak ister misin?

* İsterim.

* Pekala, biliyor musun bunun için ne yapman gerekir?

- Bir şiir, bir şarkı veya bir atasözü.
- Tamam. Hangisini istiyorsun?
- Önce bir atasözü söyleyeceğim, sonra da kendi yazdığım bir şiiri okumak istiyorum.

• Pekala. Söyle bakalım atasözünü. Amam unutma, “Damlaya damlala göl olur” için puan kalmadı. Başka bir söz söylemelisin.

• Tamam. Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

• Çok güzel bir atasözü. Puanın çıktı 420’ye. Şimdi bir de anlamını paylaş bizimle, puanın daha da yükselsin.

• Bir kişinin tek başına yapamadığı şeyler bir kaç kişi biraraya gelirse yapılabilir.

• Aferin Emreca. Bizden tam 520 puan kazandın. Sana bir de soru sorayım. Süper güçleri olabilen bir süper kahraman olsaydın, nasıl bir gücün olmasını isterdin?

• İnsanları açlıktan kurtaracak bir gücüm olsun iserdim.

• Bu çok güzel bir güç Emreca. Seni kutlarım Buradan sevdiklerine selam yollamak ister misin?

• Evet. Anneme, babama, ağabeyime, öğretmenime ve bütün arkadaşlarıma selam yolluyorum.

• Bak denizkızlarımız da selamını ilettiler.

Kaptan Kraş böyle bir program.

İçinde bir çok oyun var. Oyunlar ya sanat, ya edebiyata, ya matematiğe ya da zeka becerilerine endeksli. Ama en önemlisi, çocuğun bir şeyler söyle-

mesine, yayına canlı, “gerçek zamanda” katılıp kendini gösterebilmesine olanak vermesi.

Artık adam asmacanın adı Parola. Büyük balığın oltanın ucundaki kurtçuğuyemesini önleyebilmek için harfleri, dolayısıyla kelimeyi bilmemiz gerekiyor.

Atmaca, bir görsel zeka bulmacası. İkizleme, bir bellek oyunu.

Son Harf ise kelime türetmece. Daha niceleri...

Arada Bekir, Tekir ve Kuyruklar da şarkı söylüyorlar:

”Herkes yapmalı, herkes uçmalı / Motorlardan kaçıp egzostan kurtulmalı / Arkamda sırt çantam, mavi kepimle / Bindim ve uçtum gittim bisikletimle.” Veya;

”Aslan, kaplan tutsak olmuş demir ardında / Kartalların rüzgar esmez kanatlarında / Tel kafese sıkıştırmışlar hep kuşları / Sormak gerek nedir hayvanların suçları.” diyorlar.

Çocuğa onları ilgilendirecek bir içerikle yaklaşıyorlar.

Telefonlar kitleniyor.

Yüzlerce çocuğu yayına bağlayamadan geri çevirmek zorunda kalıyorlar. Onlar sadece Kaptan Kraş ile konuşup oyun oynamak istemiyorlar, seslerini duyurup var olduklarını haykırmak istiyorlar. Başarmak istiyorlar.

Kaptan Kraş, yıllardır savunduğum “Şiddet, porno ve ırkçılık içermeyen” çocuk programlarının diğerlerinden çok daha başarılı olabileceğinin somut bir örneği. Belki bu örnek diğer kanallara ve çocuk programları üreten yapımcılara da örnek olur.

Bu ülke daha yüz milyonlarca çocuk üretecek. İş ciddiye almanın zamanı gelmedi mi? •

alimuraterkorkmaz@butundunya.com.tr

-Nasıl bu kadar doğru kararlar alabiliyorsunuz?

-Deneyim.

-O deneyimi nasıl kazandınız?

-Hatalarımla...

...

-Bir insanın zekâsını nereden anlarsınız?

-Konuşmasından.

-Ya hiç konuşmazsa?

-O kadar akıllı insan yoktur ki!

Elsıkışma

İlkel çağlardan kalma bir ritüel olduğu düşünülmektedir. O dönemlerde insanlar silahsız olduklarını göstermek amacıyla avuçları açık olarak kollarını havada tutarlardı. Silahların giysi kolu içine gizlendiği dönemlerde bilek sıkma şekline dönüşen bu davranış, yüzyıllar süresince değişime uğrayarak iki insan arasında içten bir güven ve eşitlik göstergesi olmuştur.

Civada çözünen metal: Altın

Tarih boyunca yeryüzünde bulunan altının 200 kat fazlası okyanuslarda bulunmaktadır.

En hızlı büyüyen bitki: Bambu

Bambu, bir günde 40-90 cm kadar uzar. 1000 kadar türü olan bambunun en uzun türü 40 metre yüksekliğe ulaşabilir.

Dünyada her insan başına düşen karınca sayısı bir milyondur.

Dişi ve erkek sembolleri

Bu semboller ortaçağ Roma mitolojisine dayanır. Mars gezegeni eski Roma'da erkek karakterli savaş tanrısı, Venüs gezegeni ise aşk tanrısıydı. Bu işaretler astrolojide de aynı gezegenlerin simgesi olarak kullanılmaktadır.

En fazla 7 kez

Kalınlığı ve büyüklüğü ne olursa olsun hiçbir kağıt parçası 7 kezden fazla katlanamaz.

"Hükmedilemez" karbon: Elmas

Elmasların oluşumu en az 100 milyon yıl öncesine dayanır. Dünyada elde edilmesi en zor ve en sert mineraldir. İngilizce "diamond" sözcüğü Yunanca'da "hükmedilemez, gerçek hakim" anlamlarına gelen "adamao" sözcüğünden türemiştir. Diğer değerli taşlar birkaç mineralin birleşmesiyle oluşur. Elmas ise sadece karbondan oluşmuştur.

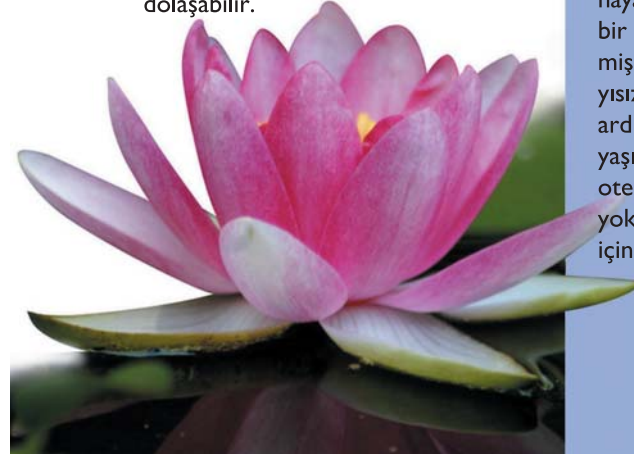
Yalnızlığı da dostlukları da paylaştığımız içecek

Kahve

Dünyada yılda 400 milyar fincandan fazla tüketilen kahvenin anavatanı Etiyopya'dır. 14. YY'da kahveyi Yemen'e taşıyan Araplar, onu sıcak olarak ilk içenler olmuşlardır. Avrupalıların kahveyi tanımaları ancak 17. YY'da olmuştur. Yetiştirilen türler arasında "arabica" en önemlisidir ve dünya kahve ticaretinin % 70'ini bu tür oluşturur.

Bilgelğin simgesi Lotus

Eski Mısır, Hint ve Çin mitolojisinde çok önemli bir yeri vardır. Bereket, yeniden doğum, cinsellik ve saflığın simgesidir. Lotus (beyaz nilüfer) çamurlu ortamlarda yetişmesine rağmen sürekli temizdir. Üzerine düşen toz taneciklerini belli noktalara yönlendirerek yağmur damlalarının tozları süpürmesini sağlar. Metrelerce uzunlukta, bir yere bağlı olmayan kökleri nedeniyle özgürce dolaşabilir.

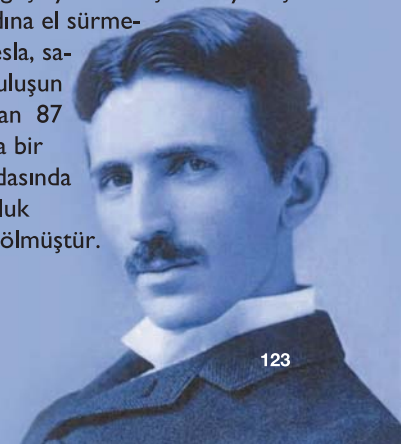

Temmuz doğumlu büyük dahi

Nikola Tesla

Sırp asıllı büyük dahi Tesla 10 Temmuz 1856'da Yugoslavya'da (şimdiki Hırvatistan) doğdu. Elektriğin tanrısı olarak anılan Tesla bugün her yerde kullandığımız alternatif akımı bularak doğru akımı savunan Edison'un önüne geçmiştir. Elektriği atmosferde iletebilmiş, 40 km uzaklıktan 200 akkor lambayı bu yöntemle yakmayı başarmıştı. Bu deney insanlık için bedava enerji üretme düşüncesinin bir parçasıydı. Sonunda düşüğü yoksulluğa elektrik endüstrisindeki yatırımlarını korumak isteyen, para kazandırmayacağı için buluşundan desteğini çeken finansörlerin neden olduğu söylenir.

Bugün kullandığımız herşeyde (bilgisayar, telsiz, radyo, internet, radar, vb.) doğrudan payı vardır. Tasarladığı sistemlerin 3 boyutlu modellerini kafasında canlandırabiliyor, zihninde test edip kusursuz çalışır duruma getirdikten sonra hayata geçiriyordu. Yaşamı boyu hiç bir kadına el sürmemiş Tesla, sayısız buluşun ardından 87 yaşında bir otel odasında yoksulluk içinde ölmüştür.

YAZAR DEDE VE TORUNLARI

Muzaffer İzgü

Nasıl bağırdım?

“Annemin sesi, anneciğimin sesi!”

Bağırdım:

“Abla... annemin sesi!”

Babaannem uyardı:

“Konuşsana annenle Kerem.”

Konuşayım mı? Nasıl konuşayım? Annem, canım annem. Dört gündür annemin sesini duymıyordum. Ama annemin sesi hep kulağımdaydı. Annem sanki mutfaktaydı, az sonra beni çağıracaktı: “Kereem, gel bak sana ne yaptım...”

Anneciğim, senden hiçbir şey istemiyorum, sütlaç istemiyorum, un hel-

vası istemiyorum, kısır istemiyorum, seni istiyorum. Gözlerini istiyorum bana sevgiyle bakan, ellerini istiyorum saçlarımda dolaşan, soluğunu istiyorum sıcakık sevgi kokan.

Annemin sesi telefondan çok az geliyordu.

“Anneciğim nasılsın?”

“İyiyim Kerem, iyi olacağım...”

“Canım anneciğim...”

Babaannem hemen uyardı, fısıltıyla konuştu:

“Sakin ağlama Kerem, annen ameliyat olalı üç gün oldu...”

Ağlayacağım... Dudadığımı büz-

düm, ağıtımı yuttum.

“Anneciğim seni çok özledim...”

“Ben de sizi oğlum, ablamı, seni çok özledim.”

Ablam elini uzatıyordu, telefonu elimden almak istiyordu.

Babaannem yine uyardı:

“Annen ameliyatlı, daha fazla yorma. Telefonu ablana ver...”

Telefonu ablama uzattım. Ağlasam

Nasıl öptüydü bizi anneciğim, hastaneye giderken. Bir bana sarılıyordu, bir ablama. Anneme sarılıyordum ama sanki karanlıklar içindeydim. Hiç ışık yoktu. Salt annemin gözleri vardı.

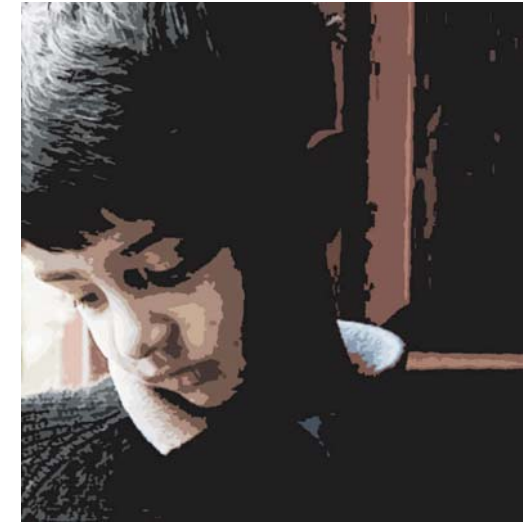
mı? Yooo, sonra ablam da ağlar, annem üzülür. O konuşsun ondan sonra.

Çocukları hastaneye almıyorlar-mış. Hem de ziyaret saati bir saatmiş. Bir saat olsun, bana bir dakika bile yeter. Yo-yoo, annemin yanına bile yaklaştırmasınlar. Onu şöyle bir kapıdan göreyim, elimi kaldırayım, fısıltıyla, “Anneciğim, anneciğim, seni çok özledim” diyeyim, yeter.

Nasıl öptüydü bizi anneciğim, hastaneye giderken. Bir bana sarılıyordu,

bir ablama. Anneme sarılıyordum ama sanki karanlıklar içindeydim. Hiç ışık yoktu. Salt annemin gözleri vardı. O gözler her yanıma sarıyor, beni içine alıyordu. Kaç gün kalacaktı annem hastanede? Niçin ameliyat olacaktı? Bütün çocukların anneleri ameliyat oluyor muydu? Hem, ameliyat neydi?

Uf, uf, uuff!.. Biraz sonra annem minibüse binecek, arabanın kapısı ka-

panacak. Acaba anneme “Güle güle” diyebilmek için elimi kaldırabileceğim miyim?

Arabanın sesini duydum, kapı güm diye kapandı. Annem gidiyordu. O minibüsün içinde annem vardı, canım annem vardı.

Babaannem saçlarımı okşuyordu: “Üzülme o denli Kerem, bakmışsın bir gün bu minibüs yine bizim kapının önünde ve annen minibüsten iniyor...” Ne zaman? Bilin yok. Babam hiç konuşmuyor ki. Hep yere bakıyor. Kaç

gün sonraydı, unuttum, babam ilk kez başını kaldırdı, benimle ablamın ellerinden tuttu. Gözleri bulanık değildi, hatta dudacağının ucunda minicik bir gülümseme vardı.

“Anneniz ameliyat oldu çocuklar” dedi. Gözlerim parladı, yüreğim küt küt attı.

“Ne zaman annem eve gelir babaçığım?”

İki elini iki yana açtı, ağzını küçülttü, yere baktı.

“Bilmiyorum çocuklar” dedi.

Babaannem tabaklarımıza yemeğimizi koyuyordu.

“Gelir, gelir çocuklar. Ameliyat iyi geçmiş. Bir de ameliyatın yeri iyileştimiydi, bir bakmışsınız minibüs kapımızda...”

Ah o gün bir gelse... Öğretmenin hiç kızmıyordu. İlçenin en ucundaki okulda okuyordum. Evimize çok yakındı. Zil sesini hep duyardım. “Çocuklar, Kerem’in annesi ameliyat oldu. Onun için unutuyor. Yoksa Kerem çok akıllı ve çok çalışkan bir çocuk. Hele

bir annesi iyi olsun, gelsin.”

Canım anneciğim gelsin... Bilmiyorum ki annem kentin hangi hastanesinde, hangi katında, hangi odasında? Ona kuşlarla selam gönderiyorum. Bizim köyde üveyik çok. Öyle de neşeliler ki. Bizim dut ağacının üzerinde toplanıyorlar, güllüşüyorlar, şarkılar söylüyorlar. Onlara sesleniyordum, “İçinizden biri kente uçsun üveyikler, ne olur benim için annemin penceresine konsun... Sana oğlunun selamını getirdim desin... Sorsun ona ne zaman evimize geliyor?”

Ne zaman geliyorsun anne? Aydedeye bakıyordum. Annem de aydedeye bakıyor muydu? Buradan aydedeye el etsem, o da oradan anneme el eder miydi? Düşlerimde hep annem vardı. Onunla bahçedeyiz, kiraz ağaçlarının altındayız, elimden tutmuş, bana kiraz çiçeklerini gösteriyordu. “Gelinliklerini giydiler, Kerem” diyordu.

Çimenlere oturuyorduk annemle yanyana. Karşı dağlara bakıyorduk.

“Babana söyleyelim de Kerem, birgün o dağlara gidelim, çiğdemler çiçek açmıştır şimdi” diyordu.

Söz anneciğim, hastaneden gel, babam, ablam ve ben o dağlara gideceğiz. Sana nevrüz getireceğiz, dağ dağ koka, çiğdemler getireceğiz insana gülen, yeter ki sen gel anneciğim...

Babaannem ne güzel yemekler yapıyordu. Ama annemin kokusu yoktu yemeklerde. Ablamla kaşıklarımızı zor kaldırıp indiriyorduk. Babaannem biliyordu.

“Annenizinki gibi güzel olmuyor

ama çocuklar, biraz daha bekleyin, anneniz iyi olacak, gelecek, size yine yemeklere yapacak...” Sofradaki turşu tasını gösteriyordu.

“Bakın işte bu turşuyu anneniz kurdu...” Ablamla turşuya saldırıyorduk... Babaannem bize sarma da sarıyordu. Sarmayı tabaklarımıza koyarken, “Uf, uf, elime sağlık, annelerinin salamura yaptığı yaprak sarması ne güzel olmuş.”

Evet olmuş, çünkü annemin kokusu var bu sarmalarda...

Durmadan babaanneme soruyorduk:

“Ne zaman gelir babaanne?”

“Kaç gün sonra gelir babaanne?”

“Sizinle konuştum ya, demek ki yoğun bakımdan çıkmış...”

Yoğun bakım ne, babaanne?

“Şey, ameliyat sonrası hastanın yatığı yer... Dört gün oldu sizle konuşalı... Bakmışsınız yarın doktorlar anneniz için taburcu deyiverir...”

Ablamla soruyorduk:

“Taburcu ne, babaanne?”

“Yani evine gitsin demek...”

Ablamla birbirimize sarılıyorduk, güllüyorduk, alkışlıyorduk, babaannemi kollarından tutup, havaya kaldırmak istiyorduk. Hele o anda evimizin yakınında bir korna sesi duymuşsak, ablamla hemen pencereye koşuyorduk.

Öğretmenim de soruyordu:

“Nasıl oldu annen, Kerem?”

“İyi öğretmenim, teşekkür ederim.”

“Ben sana dememişmiydim.”

Babamın gözlerine bakıyordum. Babamın, babaannemin telefonları çalınca hemen yanlarına koşuyordum.

Bütün salılar, cumartesiler, bizim için umuttu. O günler ziyaretçi günüymüş. Akşama dek gözlerimiz yolda, babamı bekliyorduk. Bazen iyice düşlere dalıyor, babamın annemi getirdiğini görüyorduk.

Annem yine babaannemle telefonda konuştu. Babaannem telefonu bana uzattı.

“Canım anneciğim...”

Akşama dek gözlerimiz yolda, babamı bekliyorduk. Bazen iyice düşlere dalıyor, babamın annemi getirdiğini görüyorduk.

“Oğlum, Kerem'im...”

Uf, annemin sesi eski sesi gibiydi, güçlüydü, cınlıyordu...

“Ne zaman çıkıyorsun anneciğim hastaneden?”

“Yakında oğlum...”

Ablam benden kapıyordu telefonu, ben ondan kapıyordum telefonu. Sanki bir telefon kapma oyunu oynuyorduk.

Babaannem uyarıyordu.

“Çocuklar yormayın annenizi...”

Ah bir de geleceği günü bilsek... Cumartesi günü babam sevinçle geldi. O anneme bakan doktor demiş ki, “Serap hanıma Pazartesi sorayım, tamam, hastanıza çıkarın derse, salı günü hastanınızı taburcu edelim.”

Ablamla oynamaya başladık. Hopladık, zıpladık, babaanneme sarıldık. Serap hanım, o doktorların büyüğü imiş. O karar verecekmiş. Kerem’le Sevgican’ın annesi gitsin, çocuklarına kavuşsun, çocukları ona kavuşsun... Bu kavuşma törenli olur... Evet, evet...

“Ablacığım, nasıl karşılayalım annemizi?”

“Bahçelerde, komşulardan çiçekler toplayalım Kerem. Annemi kucak dolusu çiçeklerle karşılayalım. Kapımızda da kocaman bir yazı yazalım: “Anneciğim hoşgeldin.”

Babaannem de bize yardım etti, kocaman bir bez buldu. Ablam fırçayla kara sulu boyayla yazdı. Annemin geleceği gün kapıya asacağız.

Çiçekler mi? Ay canım arkadaşlarım, salı günü demet demet çiçeklerle geldiler okula. Sıramın üzeri çiçeklerle doldu. Kırmızı, sarı, pembe, mor...

Öğretmenim, “Hadi bakalım Kerem, bugün izinlisin. Sana İlhan ve Çağdaş yardım etsinler, bu çiçekleri evinize götürün.”

Çok mutluyum. Ya o büyük doktor izin vermez, “Cık, olmaz, Oya hanım biraz daha burada kalsın” derse?

Deme büyük doktor teyze, deme...

“Demez değil mi arkadaşlar?”

“Kim?”

“Hiç, hiç...”

Arkadaşlarıma baktım, güldüm. İşte minibüs. Nasıl çıkıyoruz ablamla dışarıya, nasıl koşuyoruz. Sanki bir çiçek koşusundayız. Minibüs dosdoğru ilçenin garajına gider, niçin bu sokaktan geçsin ki?

“Annem geliyor, anneeem...”

Annem çiçek, gökyüzü çiçek, güneş çiçek, dünya çiçek... Hoşgeldin çiçek annem...” •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

SÖZLÜ

Bütün sınıf çok heyecanlıydı; çünkü öğretmen içlerinden birini sözlüye kaldıracaktı. Önündeki listeye uzun uzun baktıktan sonra:

“137! Sezer, tahtaya!” dedi.

Sezer heyecandan soğuk terler dökerek tahtaya geldi. Öğretmeni sordu:

“Seni çok heyecanlı görüyorum Sezer. Yoksa soracağım sorulardan mı korkuyorsun?”

Sezer titreyerek cevap verdi:

“Sorularınızdan değil öğretmenim, vereceğim cevaplardan korkuyorum!”

İNSANLAR YAŞADIKÇA

Mehmet Ünver

CEVİZCI MADAM'IN EVİ

Muhitimizin Boğaziçi'ne bakan tepelerinde geçmişte birbirinden zarif mimarilerle inşa edilmiş olan eski İstanbul evlerinin çoğu zamanla yerlerini apartmanlara, beton binalara bıraktılar.

Bu hüznü verici süreci Boğaz'a bakan bir başka tepedeki küçük evimizden içimiz burkularak izledik.

Nadir rastlanan güzellikle-riyle İstanbul'u dünyanın en göz alıcı kentlerinden biri yapan köşkler, cumbalarından sarmaşık gülleri sarkan o güzelim ahşap evler birer birer yok olurken bizler de eski dostlarımızı, ahbablarımızı, komşularımızı kaybediyor olmanın acısını yaşadık. Yine de şanslıymışız ki, o eski anıları taşıyan evlerden bazıları hızlı betonlaşma faciasından kurtularak bu güne kadar gelebildiler.

Cevizci Madam'ın evi bunlardan biriydi. İçinde çok

uzun zamandır kimseler yaşamamasına karşın ayakta kalmak için direniyor, artık bel vermeye başlamış ahşap iskeleti, yerçekimine yenik düşmek üzere olan cumbalarıyla zamana ve doğaya karşı amansız bir mücadele veriyordu.

Evimiz hala zevkli mimarisinin çizgilerini taşıyan bu zarif yapının tam karşısındaki tepedeydi. Bir dantel örtü gibi tasarlanmış beyaz boyalı ferforje veranda parmaklıkları, güllurusu rengini az da olsa koruyabilmiş panjurları, uzun tuğla bacaları, üzerinde bin bir

oyma bulunan devasa ahşap kapısıyla günün her saati karşımızda duran bu yalnız ev kardeşimle benim fazlasıyla merakımızı celbelendi.

Annem Cevizci Madam'ı gayet net anımsıyordu. Biz doğmadan bir yıl önce, Altı, yedi Eylül olayları patlak verdiğinde, pek çok diğer İstanbul Rum'u gibi evini bırakıp, alabildiği birkaç parça eşyayla birlikte Yunanistan'a göç etmek zorunda kalmıştı. Gittiği yerde mutlu olmuş muydu? Yoksa oralara hiç alışamayıp hep Boğaziçi'ne bakan eski evini mi özlemişti? Bunu bilemeyiz. Onu tanıyanlar yazları uçu-

Muhitimizin en eski sakinlerinden biri olan annemi sürekli olarak merakımızı cezbeden bu terk edilmiş ev hakkında sorguya çeker, orada bir zamanlar neler yaşandığını, şimdilerde yıkılmaya yüz tutmuş bu zarif yapının geçmişte kimlerin sıcak yuvası olduğunu sorardık.

şan incecik pastel renkli kumaşlardan elbiseler giyen Madam'ın, hangi mevsimde olursa olsun kıyafetini muhakkak şık bir şapkayla tamamladığını anlatırlardı. Annem isminin Anjel olduğunu söylese de herkesin onu Cevizci Madam olarak tanınmasının nedeni; zamanı geldiğinde geniş arka bahçesinde yetişen cevizleri silkeletip konuya, komşuya dağıtmasıydı. Kardeşimle yaz,

kış penceresizden ya da bahçedeki çardağımızdan baktığımızda olanca yalnızlığıyla karşımızda dikilen bu evde bir zamanlar yaşamış olan Madam Anjel'i ve ailesini gözümüzde canlandırmaya çalışırdık. Üç katlı evin en az altı odası olduğunu tahmin ediyorduk. Orada kaç kişi yaşadıklarını, kışın Boğaz'dan esen sert poyraz, karayel rüzgârlarında o koca evi nasıl ısıttıklarını anlamaya çalışır, cam kenarında oturduklarında Karadeniz ve Marmara'dan giriş yapan şileplerin önlerinden geçişlerini kim bilir nasıl bir keyifle izlediklerini düşünüp, kendimizi onların yerinde düşlerdik.

Evin manzarası muhteşem olmaydı. Sabahın ilk ışıklarından gece geç saatlere kadar iskeleler arasında mekik dokuyan Şirket-i Hayriye vapurları şirin birer oyuncak gibi önlerinden süzülürken, oturma odasında kahvesini yudumlayan Madam Anjel, belki de elini uzatsa onları tutabileceğini düşünüp, gülümsüyordu.

Muhitimizin en eski sakinlerinden biri olan annemi sürekli olarak merakımızı cezbeden bu terk edilmiş ev hakkında sorguya çeker, orada bir zaman-

lar neler yaşandığını, şimdilerde yıkılmaya yüz tutmuş bu zarif yapının geçmişte kimlerin sıcak yuvası olduğunu sorardık. Onu dinlerken göz ucuyla yabancı otlar ve sarmaşıklar tarafından kuşatılmak üzere olan duvarlarına, bahçede kimi kurumaya yüz tutmuş dev ceviz ağaçlarına ve üst katın Boğaz cephesindeki cumbalarına bakarak kışın kar yağarken, manzarasının nasıl olduğunu kafamızda canlandırmaya çalışırdık.

Cevizci Madam'ın hikâyesini dinledikçe onunla annem arasından pek çok benzerlikler olduğunu anlamaya başlamıştık. O da annem gibi her zaman tedarikli olmayı önemsiyordu. Yazları komşularıyla bahçedeki çardağın gölgesinde denizden geçen vapurlara karşı ikinci çayını içerken onlara sonbahar yağmurları inmeden önce birkaç çeki odun, en az bir ton da kömür almanın zaruret olduğunu söylediğinden emindik. Aynı sözleri yaz boyunca annemden de sürekli duyardık çünkü. Güneşli günlerin tadını çıkartmak yerine eninde sonunda bastırarak olan karakışı düşünüp, daha Temmuz'un başında kışlık odunumuzu kapiya yıktırırken annemize ne diyeceğimizi bilemezdik. Madam Anjel de çocukları ve torunları için dolabında yeterli erzak bulunduğunda kendisini güvende hissediyor olmalıydı. Yağsız uskumrudan kurutulan çirozun kışın lapa lapa kar yağarken nasıl keyifle yenildiği, sonbaharda büyük cam kavanozlarda kurduğu turşuyu soğuk kış geceleri çocukların nasıl kapaşa kapaşa yediğini gururla anlattığını da tahmin edebiliyorduk.

Yağsız uskumrudan kurutulan çirozun kışın lapa lapa kar yağarken nasıl keyifle yenildiği, sonbaharda büyük cam kavanozlarda kurduğu turşuyu soğuk kış geceleri çocukların nasıl kapaşa kapaşa yediğini gururla anlattığını da tahmin edebiliyorduk.

duk. Tıpkı annemizin yaptığı gibi.

Yaz bitip de sonbaharın habercisi olan gri bulutlar kuzeyden kopup geldiğinde kış için tüm tedarikini yapmış olan Cevizci Madam'ın keyfini gözümüzde canlandırırken düşleme yeteneğimizin de gün be gün arttığının ayrılmındaydık. Soğuk günler gelip çattığında Boğaz'a karşı bir kale gibi dikilen evinin cumbasında dantel işlerken denizin yüzeyinde oluşan anaforları, hırçın poyrazın kabarttığı dalgaları, karşı tepedeki evlerin bacalarından yükselen soba dumanlarını seyrederek eski anılara dalıp gidiyordu belki de.

Ne yazık ki bir zamanlar kalabalık bir ailenin, taş kömürü yakan sobalarının yanı başında huzur içinde sıcacık kışlar geçirdiği o güzelim ev çoktan terk edilmişti. O zarif yapı günden güne çürürken biz, her geçen gün artan bir merakla kendimizi bildik bileli karşımızda yükselen bu yalnız ve hüznü eve ne yapıp edip girip, içersini yıllar

sonra da olsa görmenin planlarını yapıyorduk.

O günlerin üzerinden uzun yıllar geçti. Çocukluğumuz boyunca hayallerimizde canlandırmaya çalıştığımız eve girmemiz annemin sağlığını iyice kaybettiği döneme denk geldi. Kardeşimle iyice bunaldığımız bir Mayıs ikindisiydi. Annemin durumu kötüleşmişti. Her an her şeyi bekliyorduk. Biraz hava almak için karşı tepeye doğru yürüdük ve ayaklarımız bizi Cevizci Madam'ın evine götürdü. Çekinerek bahçeye girdik. İçi toprak ve çöple

ve çoktan çürümüş olan geniş ahşap kapıdaki bir aralıktan içeri dalıverdik.

Heyecanlı adımlarımız bizi çokmeye yüz tutmuş merdivenlerden üst kata çıkardığında gördüklerimiz karşısında nefesimiz kesildi. Çocukluğumuzdan beri bu talihsiz evin iç mekânıyla ilgili düşlediklerimizin neredeyse gerçeğe yakın olduğunun ayırımına vardığımızda ne diyeceğimizi şaşırдық. Duvarın yanında bir zamanlar gürül gürül yanarak İstanbul'un o meşhur eski kışlarında aileyi ısıtmış olan koyu yeşil renkli çini soba öylesine suskun bir halde hala ayakta duruyordu. Sanırım çok ağır olduğu için birileri alıp götürmemişti. Sağda solda kırık dökük eski biblolar, bakırı küflenmiş bir mangal ve içinde sararmış bir fotoğrafın bulunduğu fildişi çerçeve vardı. Kardeşim çerçeveyi yerden aldı. Yakaları dantelli zarif bir elbise giymiş, yüzünde mahcup bir gülümseme olan son derece güzel bir hanım o sararmış fotoğraftan bize bakıyordu. Geri planda Boğaziçi ve biz doğmadan jilet olmuş şilepler görünüyordu. Resmin altındaki dol-

makalemlerle yazılmış cümleyi okuduğumuzda kardeşimle soluksuz kaldık:

Temmuz 1936 – Anjel. İşte yıllar sonra Cevizci Madam'ın kendisiyle olmasa da o soluk fotoğraftan bize bakan duru güzelliğiyle tanışıyorduk. Sonra sanki bastığımız yer çökecekmiş gibi usulca Boğaziçi'nin muhteşem manzarasına hâkim cumbaya doğru ilerledik. Kumaşı çoktan çürümüş, ahşabı-

sa her an dökülecek gibi duran bir sedir, cumbayı boydan boya çeviriyordu. Pencerelerdeki camların tamamı kırılmıştı.

Kardeşimle altımızda uzanan manzaraya hayranlıkla baktık. Madam Anjel'in bu sedirden İstanbul en güzel, en kayda değer günlerine tanık olduğuna tüm kalbimle inanıyordum. Tuna nehrinden kopan koca koca buzlar Boğaz'ı kapladığında o çoktan kışlık odununu kömürünü tedarik etmiş olmanın huzuruyla eşini dostunu bu cumbada toplamış, hep birlikte kahvelerini yudumlayarak manzara keyfi yapmışlardı muhakkak. Donanmanın bayraklar, ışıklar donanarak resmigeçit yaptığı eski 1 Temmuz Denizcilik Bayramı kutlamalarını, yaz, kış demeden yorgun, uykulu işçileri evden işe, işten eve taşıyan cefakâr Şirketi-i Hayriye vapurlarını bu sedirden izlemişti. Onu hiç tanımamıştık. Yine de bu evde mutlu bir yaşam sürmüş olduğuna inanıyorduk. Peki ya çini sobasını, çerçevesi fotoğrafını, mangalını, sedirini bırakıp göç ettiği Yunanistan'da mutlu olabilmemiş miydi? Evden içeri girdiğimizden bu yana hiç konuşmamıştık. Yüreğimdeki bir ses Cevizci Madam'ın yaşamının geri kalanını nerede sürdürmüş olursa olsun son anına kadar bu eve, bu semte, bu kente, bu ülkeye ait olduğunu söylüyordu.

Evden çıkmadan önce kardeşim sessizliği bozdu: "Her şey çocukluğundan bu yana kafamda canlandırdığım

Yüreğimdeki bir ses Cevizci Madam'ın yaşamının geri kalanını nerede sürdürmüş olursa olsun son anına kadar bu eve, bu semte, bu kente, bu ülkeye ait olduğunu söylüyordu.

gibi. Sanki burada daha evvel yaşamışım gibi bir his var içimde"

Ona katılıyordum. Ben de aynı hissi duymuştum. Orada daha fazla kalmamız yanlış anlaşılabilir. Madam Anjel'in sararmış fotoğrafını alıp sedirin altına koydum. Kendisi belki de gittiği yerde yaşamını tamamlamış ve sonsuz suskunluğa kavuşmuştu. Hiç değilse fotoğrafı buradan Boğazdan geçen gemileri seyretsin istiyordum. •

mehmetunver@butundunya.com.tr

dolu genişçe bir çukurun bir zamanlar şadırvanlı bir havuz olduğunu anladığımızda yüreğimiz burkuldu. Senelerdir sahipsiz ve bakımsız kalan bahçe yabani ottan görülmeyecek haldeydi. Madam'ın bir zamanlar meyvelerini konu komşuya dağıttığı ceviz ağaçlarının kurumuş dalları yerlerde sürünüyordu. Bizimse asıl derdimiz evin içiydi. Kardeşimle bir an göz göze geldik

YAŞAMDAN YANSIMALAR

Nuray Bartoschek

Kendini yolda bulur insan...

Samuel Langhorne Clemens ismi size tanıdık geliyor mu? Doğrusu, yaşam öyküsünü okuyuncaya dek bu isim bende bir çağrışım yapmamıştı.

1835 Yılında Amerika'da, Florida'nın küçük bir köyünde dünyaya gelen Samuel, oniki yaşındayken babasını kaybetti. O yaz kızamık hastalığı salgındı ve hemen her gün kızamık nedeniyle bir çocuk ölüyordu.>>

Hastalığa yakalanmalarını için çocuklar evlere kapatılmışlar, tüm eğlencelerden uzak bırakılmışlardı. Oynamak yasaktı. Sokaklarda dua ve ilahilerden başka ses duyulmuyordu. Bu ağır yas havası giderek Samuel'in ruhunu tutsak almıştı. Gece gündüz korkuyla titriyor ve kesinlikle kendisinin de öleceğine inanıyordu.

Böyle korkuyla titreyerek dört duvar arasında bir yaşam geçirmektense, ölmeyi yeğleyerek evden kaçtı ve doğrudan kızamık nedeniyle yatmakta olan arkadaşının evine gitti. Hiç kimseye görünmeden arkadaşının yatağına girip

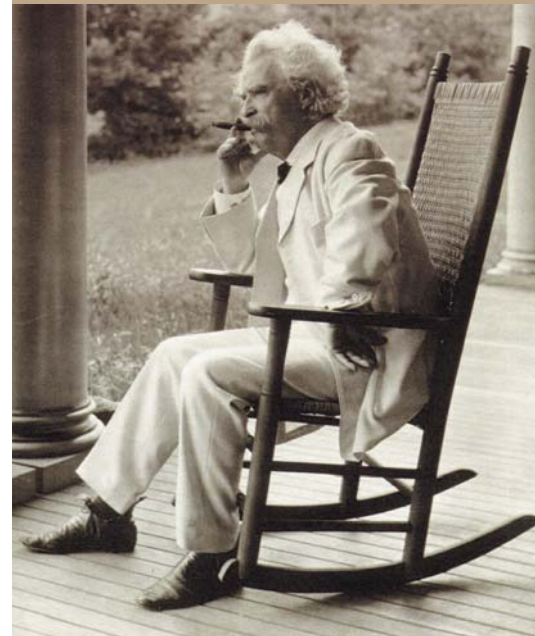
yattı ama gelişini duyan arkadaşının anne ve babası onu eve geri gönderdiler. Samuel hastalığa yakalanmıştı ve herkes öleceğine inanıyordu ancak hastalığın ondördüncü gününde umulmadık bir biçimde Samuel'in sağlığı düzelmeye başladı ve hastalıktan kurtuldu. Bu olay Samuel'i tüm yaşamını etkileyecek bir yol ayrımına getirdi. Onun yaramazlıklarından bıkan annesi, Samuel'i okuldan aldı ve çalışması için bir basımevine çirak olarak verdi.

Oniki yaşındayken kendi yaramazlığı nedeniyle yakalandığı kızamık hastalığı sonucunda eğitim yaşamını noktalarak, basımevinde çirak olarak çalışmaya başlayan Samuel Langhorne Clemens, zamanla yalnızca Amerika'da değil, tüm dünyada tanınan bir yazar oldu. "Tom Sawyer'in Maceraları" dediğim zaman "Ama onun yazarı "Mark Twain değil mi? "dediğinizi duyar gibiyim. Evet, tüm dünyada Mark Twain olarak tanınan yazarın gerçek adı Samuel Langhorne Clemens'di.

Ve "Tom Sawyer'in Maceraları" daktiloda yazılan ilk roman özelliği taşımaktadır.

Yaşam yolculuğumuz süresince kimi zaman dik yokuşları tırmanmak, kimi zaman tepetaklak bir tepeden aşağı yuvarlanmak zorunda kalırız. Kimi zaman da bulunduğumuz dönemeçte yol ikiye ayrılmaktadır. Geri dönüşümüzün olmadığını, vereceğimiz kararın tüm yaşantımızı etkileyeceğini

Çocuk Samuel'in yakalandığı hastalık ona Mark Twain adıyla anılacak yazarlığa giden yol ayrımı olacaktı.

biliriz. Boşa koyarız dolmaz, doluya koyarız almaz. Bir yanda çiçekli bir patika uzanmaktadır, öte yanda engeli dar bir yol... Ya da her ikisi de birbirinden çekici görünen iki yol. Ya da farklı biçimlerde uzayıp giden onlarca yol. Hangi yolu seçersek seçelim, yolun sonuna yaklaşırken aklımız diğer yollarda kalır. Yüreğimizde kanayan yaralara, çiziklere bakıp “Acaba öteki yolu seçmiş olsaydım yine bu denli yıpranır mıydım?” diye düşünmekten kendimizi alamayız. Ama ne yazık ki bu sorunun doğru yanıtını hiç kimse, hiç bir zaman bilemez. Herkes kendi yoluna gider, kendi uğraşını verir, kendi sorgulamalarını yapar, kendi hedefine ulaşır ya da kendi düş kırıklıklarını yaşar. Ve seçilmeyen yolun sonunda ne olduğu hep kocaman bir soru işareti olarak kalır.

Kimi zaman da yaşam trafiği öylesine yoğundur ki, biz yol ayrımına geldiğimizde, arkamızdan birileri “Yürüseneye kardeşim, ne bekliyorsun? “diyerek iteler ve bir anda kendimizi hiç aklımızın ucundan bile geçirmedüğümüz bir yolda ilerlerken buluruz. Oysa, istemimiz dışında itiliverdiğimiz yol bazen bizi, Samuel Langhorn Clemens örneğinde olduğu gibi düşler ülkesindeki Kaf dağı tepesine ulaştırır.

Samuel, annesinin itelemesiyle girdiği yolda boş durmadı, çalıştı, çabaladı, üretti, adını tüm dünyaya duyurmayı ve ölümünden sonra da yaşamayı ba-

şardı. “Başaranlar” ya da sonsuza dek iz bırakanlar “bir köşede oturup sızlanmak yerine en zor koşullarda bile düşünen, okuyan, yazan, çizen, boyayan,

Hangi yolu seçersek seçelim yolun sonuna yaklaşırken aklımız diğer yollarda kalır.

üreten, geleceğe ilişkin umudunu asla yitirmeyenlerdir.

Dönüşü olmayan yaşam yolunda “keşke”ler, bizi hiçbir yere ulaştırmaz. Koşullarımız ne denli zor olursa olsun, seksen yaşında da olsak, yaşayacak yalnızca bir günümüz olduğu söylene de, geleceğe ilişkin umutlarımızı asla yitirmeden “Bir gün o ağacın meyvelerini yiyebilmeyi” düşleyerek bahçeye bir ağaç dikebilmektir önemli olan.

O ağacın gölgesinde bizden sonra da insanların oturacağını, meyvelerini yiyeceklerini bilmektir. Yaşadığımız sancılı dönemler, aydınlık bir geleceğin onurlu savaşımıdır belki de.

Belki de, hangi yola girdiğimizin gerçekte hiçbir önemi yoktur, önemli olan girdiğimiz yolda “nasıl” yürüdüğümüzdür. •

nuraybartoschek@butundunya.com.tr

**SÖYLEYEREK
YAZARAK**

Sadi Bülbül

Teşekkür

Teşekkür... Teşekkür etmek... Bazıları için hiç de bir önem taşımayan bu sekiz harfli sözcük, sadece önemli değil, aynı zamanda değerli ve bana sorarsanız, dünyanın en önemli sözcüğüdür...

içinde bunca iksir, bunca sihir, bunca mucize barındıran bir başka sözcük yoktur. O, sözlüklerde yatan binlerce sözcüğün içinde (küller arasında, kendisinin bulunmasını, keşfedilmesini bekleyen, mutena bir mücevher gibi), sessizce durup, bizi beklemektedir...

Doğrusu ben, bu sözcüğün hayranlarındanım. Sağol... Mersi... Eline sağlık... gibi, iyi duygu ifadeleri de hiç şüphesiz değerlidir. Ama bence hiçbiri, teşekkür etmenin yerini tutamaz.

Teşekkür, size yaptığı yardımlarla bunu hak edenler için, hak edilmiş, yani yerini bulmuş bir sözdür. Bunu hak etmeyenler için sarfedildiği zaman da önemlidir ve değer taşır.

Diyelim size birisi, zaten yapması görevi olan bir hizmette bulundu. Örneğin bir trafik polisine bir yer sordunuz ve o da size o yeri tarif etti. Bu onun görevi sayılmaz mı? Teşekkürü hak etmiyor, öyle mi? Hayır... Siz ona yine de teşekkür etmeniz halinde, göreceksiniz ki, bir mucize doğmasa bile,

Siz teşekkür edin onlara. İlk planda görmesiniz de, sonra, daha sonra ve sonunda mutlaka göreceksiniz ki, teşekkürünüz yerini bulmuştur.

onun ilk tohumları atılmış olacaktır... Kendisine, (hem de esasen yapması tabii olarak gereken bir konuda) teşekkür edilen bir polis memuru artık o eski polis memuru değildir. Tıpkı kıdem almış, yakasına rozet takılmış gibi... Teşekkür almış bir kişidir artık. O size, “Teşekkür ederim, estağfurullah” dese de, demese de. Yeni durumunun farkında olsa da, olmasa da, yine de teşekkür edilme öncesindeki kişi, değildir. Teşekkür almışlığa “terfi” etmiş bir kişidir.

Kendilerine teşekkür etmek zorunda olmadığımızı sandığımız başka örneklerle bakalım. Diyelim ki bir taksi şoförü. Kendisinden domates, biber satın aldığımız bir pazar esnafı. Bize aldığımızı bedava

vermiyor ki, şoför de bizi taksisiyle bedava götürmüyor. Niye teşekkür edeceğimiz, öyle değil mi?

Ama olsun, siz teşekkür edin onlara. İlk planda görmesiniz de, sonra, daha sonra ve sonunda mutlaka göreceksiniz ki, teşekkürünüz yerini bulmuştur. Teşekkür ettiğiniz taksi şoförü hiç oralı olmasa da, teşekkür ettiğiniz pazarcı size hiç cevap vermemiş olsa da, siz yine de iyi bir iş yaptınız. O kişinin kalbine bir iyilik ve güzellik tohumu attığınıza ve bu tohumun birgün mutlaka yeşereceğine emin olabilirsiniz.

Birgün, bir başka taksi şoförünün sizin ona teşekkür etmesini beklemeden (hem de hakkı olan taksi ücretini alması sebebiyle) size teşekkür ettiğini duyarsanız, bilin ki vaktiyle sizin gibi birilerinin attığı o tohum yeşermeye başlamıştır.

Kendisine teşekkür edilen kimsenin, aynı kibarlık ve uygarlıkla size cevap vermesi, hele bu cevabın içtenliğine sizi inandırması, şüphesiz keyifli ve keyfine doyumlayacak kadar güzel bir duygudur. İşte o zaman, yaşadığımızı ve insan olduğumuzu, daha doğrusu, zaman zaman ümidimizi keser gibi olduğumuz insanlığın, hala devam ettiğini hisseder ve mutlu oluruz.

Sizin teşekkürünüzü karşılıksız bırakan, oralı bile olmayan ve hatta size “Bunda teşekkür edilecek ne var? Git işine...” der gibi bakan, teşekkür sevmeyen ve teşekkür bilmezleri, kafamıza takmatalım. “Kimbilir, ne derdi vardı da beni duymadı” diye kendimize teselliler çıkarabileceğimiz gibi, “Ne yap-sın, ona bu kavramı öğreten bir ailesi, okulu, çevresi olmamış ki” diyerek on-

lara kızmaktan kurtulabiliriz. Bir ileri aşama da, “Ben yapılan işten memnun olduğum için ona teşekkür ettim, ondan cevap, beklediğim için değil” diyerek, işi dervişliğe vurabiliriz.

Bazı insanlar, diğer insanları severler. Ne yapsalar severler. Bazı insanlar, diğer insanlardan daha bilgili, olgun ve naziktirler. Yani onlar için bu tavırları, düşünülüp, taşınıp, ortaya konulmuş bir eylem değil, her zaman oldukları bir durumdur. Siz onları topla, tüfikle bile teşekkür etmekten alıkoyamaz, durduramazsınız. Onların teşekkürlerinde, hesap kitap yoktur. Başka türlü davranamadıkları için öyle davranırlar, teşekkür ederler.

Bir de başkalarına moral vermeyi görev sayan, görev saymasa da onları mutlu etmek isteyen insanlar vardır. Karşısındakinin teşekkürü hak edip, etmemesi önemli değildir. O kişinin morallendirilmesi, insan yerine konulduğunun kendisine hissettirilmesi önemlidir. Ve teşekkür sanki bu işler için yaratılmış, şifalı bir ilaç gibidir.

Kimsenin kendisinin farkında olmadığı, varlığı yokluğuna eşit sayılan bir insan düşünün. Siz ona hak ettiği ya da etmediği bir zamanda teşekkür ediyorsunuz. Bu teşekkürünüzü sakın hafife almayın. Ona bir teşekkürle belki de bir hayat veriyorsunuz.

Sadece ona mı? Bir büyük yazar, bir büyük sanatkar, bir büyük bilim adamı da (o kimselerin yerlere göklere koyamadığı bu ünlü insanlar da) gün olur, sizin bir teşekkürünüzle moral bulabilirler. Herkesin teşekkürü gerek-

sinimi vardır. Aldırmaz gibi görünseler de, sizin iltifatınızla, tebriklerinizle, yani teşekkürlerinizle hayat bulabilirler. Teşekkür böylesine anlamlı ve değerlidir. O şüphesiz insanlar için yaratılmıştır. Bir insanlık terimidir. İnsanlar için söz konusu olan bir kavramdır. Bu duyguyu hayvanların da bildiklerine ve hatta biz insanlardan daha hesapsız, katıksız ve derin bir şekilde duyabileceğine dair hepimizin verebileceği örnekler vardır.

Karnını doyurduğumuz bir köpeğin, kırık kanadını tedavi edip, onu yeniden uçurduğunuz bir güvercinin, kucağına alıp evimize götürdüğümüz araba altında kalmış, ayağını sürüyen bir kedi yavrusunun bakışlarıyla bize teşekkür etmediklerini kim söyleyebilir?

Ya bitkiler! Hiç şüpheniz olmasın, onlar da teşekkür ederler. Eğer bunu bilmeselerdi, tarlalar ürün verir miydi? Güller katmer katmer açar mıydı?

Hayvanlar ve bitkiler alemi teşekkürü bilseler de, bu sihirli sözcük insanlar için çok anlamlıdır. Çünkü, insanlar bunu sadece gözleriyle, bakışlarıyla değil, sözleriyle de ifade edebilecek şansa sahiptirler.

Varsın bize bazıları, “Onun teşekkürü pek boldur” desinler. Teşekkürü çok olanlar değil, az olanlar üzülün.

sadibulbul@butundunya.com.tr

* Bazıları büyük doğar, bazıları büyüklüğü kazanır, bazılarına da büyüklük yakıştırılır.
Shakespeare

GEZDİKÇE
GÖRDÜKÇE

İzlen Şen Toker

Tac Mahal

Sevgiye dokunabildiğiniz yer:

Sevgiyi görünebilir, dokunulabilir, sonsuza kadar yaşanabilir duruma getirebilir miyiz?

Sözlüklerde insanı bir şeye ya da kimseye karşı

yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu olarak geçen sevgi, sözle bile tam olarak anlatılamazken elle tutulur, gözle görülebilir olabilir mi?

Sevgiyle bakan gözlerde, anne ve babaların çocuklarını koklayışında, özlemle dolu bir sarılmada ya da sevgi dolu bir öpücükte görülebilir de, sevginin yıllara meydan okuyarak sevenler öldükten sonra da görülebilir olması pek olanaklı görünmüyor.

Yaşarken her fırsatta göstermemizin bizi daha da zenginleştirdiği sevgiyi ölümden sonra da yaşatmayı Moğol İmparatoru Şah Cihan da istedi. İstediyse ki eşine olan sevgisi sonsuza kadar yaşasın, sevgisinin simgesine yıllar boyunca sevgiyle dokunulsun, sevdiğinin huzur içinde yatacağı bir yeri olsun... Eşine duyduğu sevgiyi onun ölümünden sonra da yaşatacak bir anıta dönüştürmek için eşi için bir anıt mezar yapmaya karar verince bugün ölümsüz aşkın yeryüzündeki en büyük simgesi olan Tac Mahal yapılmış oldu.

Her yıl milyonlarca kişinin ziyaret ettiği bu anıt mezar, sevginin gücünü kanıtlarcasına zamana, hava koşullarına, kötü niyetlere direnerek ona gelenleri sevgiyle kucaklıyor.

Tac Mahal'in öyküsü, bir zamanlar Moğol İmparatorluğu'nun başkenti olan, günümüzdeyse Hindistan sınırları içinde yer alan Agra kentinde başlıyor. 21 yaşındaki Banu Begüm, Moğol İmparatoru Cihangir'in üçüncü oğlu olan Prens Khurram ile evleniyor. Birbirlerini çok seven çift evlilikleri boyunca iyi günde, kötü günde, Agra'nın görkemli kraliyet saraylarında, savaş alanlarındaki çadırlarda da birbirinden ayrılmıyor. 1628 yılında Khurram kral

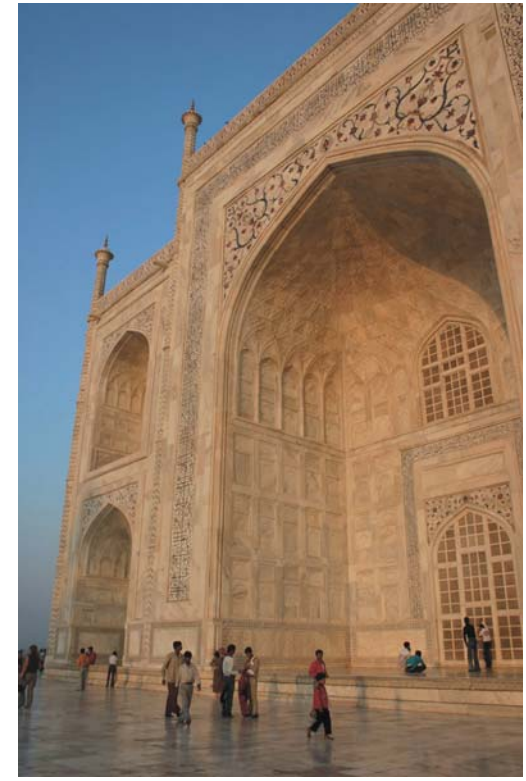
olarak "Dünyanın kralı" anlamına gelen Şah Cihan adını alınca Banu Begüm de "Sarayın ve zamanın eşsiz yücresi" anlamına gelen Mümtaz Mahal adını alıyor. Ne yazık ki Mümtaz Mahal'in kraliçeliği çok uzun sürmüyor, 18 yıllık evliliğin, yedisi yaşayabilen ondört çocuk doğumunun ardından, eşiyle birlikte yaptıkları bir yolculuk sırasında doğum yaparken, Mümtaz Mahal 39 yaşında gözlerini kapatıyor, bir daha hiç açmamak üzere...

1631 yılındaki bu ölümün ardından Şah Cihan teselli edilemez bir duruma düşüyor, saraydaki matem tam iki yıl sürüyor. Bu süre boyunca sarayda müzik çalınmıyor, hiçbir ziyafet, kutlama yapılmıyor. İki yıl sonra yapımına başlanması emrini verdiği anıt mezar Şah Cihan'a biraz daha yaşama gücü veriyor. Eşinin tüm dünyanın hiçbir zaman unutamayacağı bir anıt mezarı olsun istiyor, sevginin anıtı olacak, cennetin bahçesi olacak bir mezar. Anıt mezarın yeri olarak etrafı tamamen açık bir düzlük olan, Yamuna nehri kıyısındaki bir bahçe seçiliyor. Bu seçimdeki önemli kriterlerden biri de burasının Şah Cihan'ın yaşadığı Agra Kalesi'nden kolaylıkla görünebilir olması, bu şekilde Şah Cihan da eşinin sevgisini simgeleyen bu anıt mezarı dilediği gibi izleyebiliyor.

20.000 işçinin ve Irak'tan,

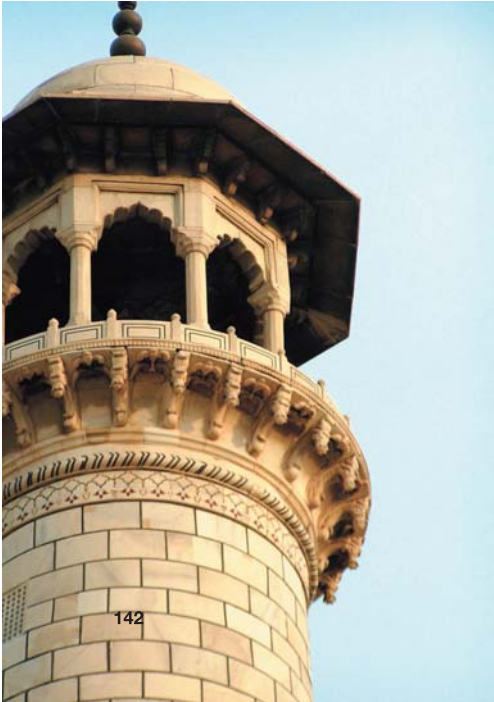
İran'dan, Anadolu'dan, Avrupa'dan gelen sanatkarların emeğiyle anıt mezar 17 yılda tamamlanıyor. Mimarlığa ve değerli taşlara tutkun olan Şah Cihan, eşi için yaptırdığı bu eşsiz eseri yalnızca 8 yıl ziyaret edebiliyor, çünkü 1658 yılında oğlu Evrengezeb tarafından esir alınarak yaşadığı Agra Kalesi'nde bir odaya hapsediliyor. Ömrünün sonuna kadar, sekiz yıl boyunca penceresinden bir zamanlar yönettiği toprakları ve bir aynaya yansıttığı Tac Mahal görüntüsünü izleyen Şah Cihan'ın yaşamı bu kalede son buluyor ve o da Tac Mahal'e eşinin yanına gömülüyor. Birbirini çok seven bir çiftin birbirini yansıması gibi, kendi mezarını Tac Mahal'in karşısında bir ayna yansıması gibi siyah mermerden yapmak isteyen Şah Cihan'ın oğlunun onu hapsedmiş olması, eşiyle aynı çatı altında buluşmasını sağlamış oluyor.

Kırmızı kum taşından yapılmış, hem askeri amaçlı, hem de hükümdar konutu olarak kullanılan, 10 metre yüksekliğinde 2,5 kilometre uzunluğunda surlarla çevrili Agra Kalesi'nde yürürken, kaleden Tac Mahal'e bakarken bu öyküyü düşünüyorum. Şah Cihan'ın son yıllarında burada çektiği üzüntüyü anlatırcasına kırmızı renkte olan bu kaleden bakınca Tac Mahal, sanki saten bir örtü üzerine özenle yerleştirilmiş, büyük, narin bir inci

tanesi gibi duruyor...

Kaleden gördüğüm bu büyüleyici manzara Tac Mahal'e doğru giderken heyecanımı daha da artırıyor. Anıt mezara birkaç kilometre kala arabadan iniyorum.. Tac Mahal'in beyaz mermerlerinin hava kirliliğinden etkilenmemesi için özel olarak düzenlenmiş elektrikli araçlarla giriş kapısına doğru gidiyorum... Yolun her iki tarafında da yiyecek-içecek satan büfeler var. Biletimi alıp içeri girdiğimde bu kez de kalabalık bir insan grubunun içinde yürüyorum, turistler, rengârenk giysileri içinde Hintli kadınlar, ellerinde yiyecek paketleri taşıyan Hintli erkekler,

turistlerin fotoğraflarını çekip satmaya çalışan Hintliler...

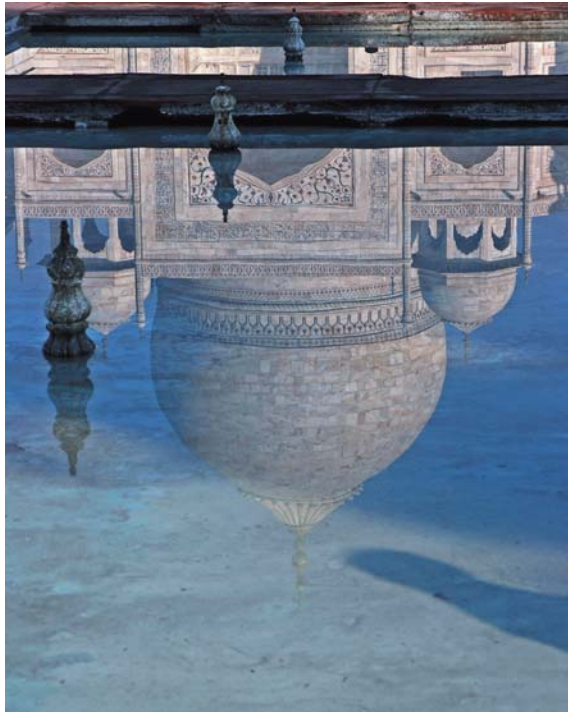
Bu bahçeden beni Tac Mahal'e götüreceksin ikinci kapıya doğru yürürken heyecanım daha da artıyor. 30 metre yüksekliğinde kırmızı kumtaşından yapılmış, çiçek desenleriyle süslü bu kapıdan diğer tarafa geçince sonsuzluğun kapısından geçiyorum sanki. Bu kapının çerçevelediği eşsiz bir Tac Mahal görüntüsü çıkıyor karşıma.

Etrafında başka hiçbir şeyin olmadığı, dümdüz bir alanda; önümde uzanan, iki yanı bahçelerle süslü havuzlu yolun sonunda, tüm görkemliyle parlıyor sanki Tac Mahal. Sevginin mermere yansımış hali...

Gün batmaya hazırlanırken ışıklar Tac Mahal'in mermerleri üzerinde farklı renklere bürünüyor, büyüleyici bir görüntüye sahip anıt mezara doğru yürüyorum. Uzaktan çok büyük görünmüyor olsa da Tac Mahal ona doğru yürüdükçe büyüyor, daha da görkemli bir hale geliyor. Çiçeklerle süslü bahçelerin, içinden su akan kanalların ve çeşmelerin yanından yürüyorum, geleneksel charbagh stiline uygun olarak anıt mezar bu bahçenin ortasında değil, sonunda yer alıyor. Yolun ortasındaki kare havuza geldiğimde yapının havuza yansımısını görüyorum,

sadece bu görüntü bile insanı büyülemeye yetiyor. Bu sanat eserini planlayan, inşa eden ve yıllarca burada çalışan kişilerin emeğinin ne kadar değerli olduğunu düşünüyorum.

Yüzyıllarca şairlere, ressamalara ve müzisyenlere ilham veren ve büyüdü dünyasını renk, kelime ve notalara dökmeye çalıştıkları Tac Mahal onu anlatmaya ve görüntülemeye çalışan beni de çaresiz bırakıyor. Hindistan'ın değişik yerlerinden gelen Hintliler ve farklı ülkelerden, farklı kıtalardan gelen turistlerle birlikte bu sevgi anıtına dokunmak ve içine girmek için yürüyorum. Mevlana'nın "Sevgiyi izleyin." sözü kulaklarımda yürümeye

devam ediyorum.

Anıt mezarın yerden 6 metre yükseldiği zemine geldiğimizde ayakkabılarımı çıkararak mezarın etrafında dönen kuyruğa giriyorum. Yapının çevresi çok kalabalık olmasına rağmen hâlâ çok etkileyici görünüyor. İlerleyen kuyruk boyunca yürürken etrafı inceliyorum. Dört tarafı da aynı görünümde olan anıt mezarın dört köşesinde kubbeyi birleştiren dört minare yer alıyor. Ortadaki kubbeli bölümün iki yanında da birbirine eş kumtaşından iki yapı içinde bir cami ve bir konukevi bulunuyor. Anıt mezarın yapımında kullanılan Rajastan'ın Makrana bölgesinden getirilmiş bembeyaz mermer zemin üzerine yapılmış çiçek desenleri, hat desenleri ve geometrik desenler çok güzel görünüyor.

Beyaz mermerden duvarların içine yapılmış desenlere gömülü yüzbinlerce akik, kristal, sedef, firuze, zümrüt, yakut, yeşim, inci, safir, turkuaz, mercan, ametist gibi taşların da etkisiyle günbatımı ve gündeğümünde farklı renklere

bürünüyor Tac Mahal. Bu taşlarla o kadar ince çalışılmış ki, bazen 40 küçük parça tek bir çiçek desenini oluşturuyor. Bu mermerler ve taşlar sayesinde gündeğümünde pembemsi, öğle saatlerinde parlak beyaz, akşam üstü yumuşak incimsi gri oluyor Tac Mahal.

Dantel gibi işlerle süslü kapıların birinden geçince yüksek kubbenin altındaki salona giriyorum. Kalabalık ve loş salonda Mümtaz Mahal'in bir mücevher kutusu gibi işlenmiş mozolesini görüyorum, hemen yanında da Şah Cihan'ın mozolesi var. Bu sevgi anıtının içinde, şeffaf görümlü mermerlere dokunurken, herkesin yüreğindeki sevginin sonsuza kadar yaşamasını diliyorum.

Her mevsimde, her ışıktaki farklı bir güzelliğe bürünen Tac Mahal'den ayrılırken, 1861 yılında Kalküta'da doğan Hintli şair Rabindranath Tagore'nin dizeleri beliriyor sanki anıt mezarın bembeyaz mermer duvarlarında :

Bütün yıldızların parladığını duyarım içimde.

Bir sel gibi dolar dünya hayatıma. Gövdemde çiçekler açar.

Gönlümde toprağın ve suyun bütün gençliği tüter bir tütsü gibi.

Ve seslendirir bir kaval gibi bütün nesnelere soluğu düşüncelerimi. •

Başkentte Çiçek Gibi Bir Dernek

Çiğdemim

Ankara'da 14 yıldan beri çalışmalarını başarıyla sürdüren, çiçek gibi bir mahalle derneği var: Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği. Kısaca: Çiğdemim Derneği. Herşeyi devletten beklemek yerine, işlerin bir ucundan da tutulması gerektiğine inanan 14 kişi tarafından 1996 yılında, muhtarın çevresinde örgütlenip, sonra da dernek oldular.

İlk ve kurucu başkanlığını gazeteci Vecdi Seviğ yapıyordu.

Bağımsız, tarafsız ve gönüllü bu hareketin temel amacı, semt sakinlerinin yaşam kalitesini artırmak, giderek unutulmaya yüz tutan komşuluk ilişkilerini güçlendirmek.

Mahalle sakinleriyle birlikte yapılan çalışmalarda, bir toplumsal sorum-

luluk bilinci geliştirmeye çaba gösteren dernek yöneticileri; "İnanıyoruz ki, en dar kapsamda oturduğu semte sahip çıkan ve onun sorunlarıyla ilgilenen kişiler, ülkenin sorunlarına da sahip çıkar ve gerektiğinde sorumluluk alır" diyor.

Uzun süre yönetim kurulu başkanlığı yapan şimdiki başkan yardımcısı Fatih Aksoy, "Derneğin çalışmalarıyla ilgili ayrıntılı bilgi ve resimlere www.cigdemim.org.tr <http://www.cigdemim.org.tr> ve <http://picasaweb.google.com/ffaksoy> internet adreslerinden ulaşılabilirliğini belirtiyor.

Semt Kütüphanesi: 12000'e yaklaşan kitap sayısı ve yüksek okunma oranıyla çalışıyor.

Seminerler: Çeşitli vesilelerle seminerler düzenliyoruz. Bu seminerlerde belirlenen konunun uzmanı tarafından bilgilendiriliyoruz.

Komşuluk Günü Panayırı: 6 yıldır Haziran ayının ilk haftasında düzenlediğimiz etkinlikle komşuluk ilişkilerini güçlendirmeye çalışıyoruz. Bu panayırda müzik dinletileri, folklor gösterileri,

Derneğin başkan yardımcısı; Fatih Aksoy

yarışmalar, Derneğimizin gitar, drama, ud gibi topluluklarının gösterileri, sergiler oluyor.

Komşuluk İlişkileri Ödülü: Bu uygulamayla komşuluk ilişkilerinin en iyi yaşandığı apartmanı seçiyoruz ve hazırladığımız plaketi binanın girişine asıyoruz.

Ağaç Dikim ve Bakımı: Mahallemizde düzenlediğimiz çeşitli kampanyalarla 2000'in üzerinde ağaç diktik.

TSM Korumuz: Derneğimiz bünyesinde 2003 yılında oluşturduğumuz TSM Toplumumuz her yaşta müzik-severle birlikte çalışıyor ve her yıl bir konser veriliyor.

Dernek üyeleri ağaç dikimi etkinliğinde

Kültürel Etkinlikler: Tiyatro, opera, bale, konser gibi kültürel etkinliklere aldığımız toplu biletler ve sağladığımız servislerle mahallelileri götürüyoruz.

Aylık Bülten: 5.500 adet baskıyla mahallemizdeki bütün evlerin posta kutularına attığımız aylık bültenimizle etkinliklerimizi duyuruyor ve mahallelerimizle ilgili haberleri ulaştırıyoruz.

Kurslar: Boş zamanların değerlendirilmesi amacıyla çeşitli kurslar açıyoruz.

Mahallenin Sorunları: Mahallemizin her türlü sorununun çözülmesi için Belediyeler ve kamu kuruluşlarıyla yazışmalarda ve görüşmelerde bulunuyoruz.

Katı Atık Toplama: Atık pilleri topluyoruz. Kullanılmayan ilaçları toplayıp sağlık ocağına veriyoruz.

Sosyal Sorumluluk Projeleri: Yılda iki kez Kızılay ile işbirliği yaparak kan bağıışı kampanyası düzenliyoruz.

Dernek sembolü bahçede

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Oya Ungan, İzmir

Melih Akıncı, Bilecik

Melis Tanrıku,
Çanakkale

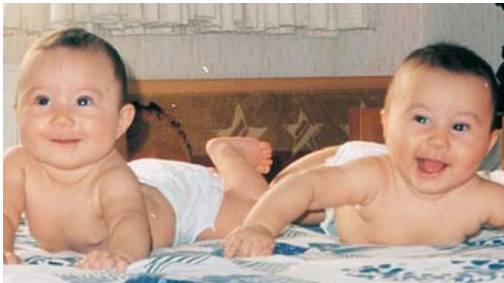
Zeynep Tek, İstanbul

Can Akıcı, İstanbul

Tuna Taşpınar, Ankara

İrmak Gezer, Burak Gezer, Tekirdağ

Mustafa Emre Demir,
Antalya

S. Can Yiğenoğlu, Hasbiye Nur Belgin, Ordu

Umut Ekin Akbulut,
Antalya

Owen Lucas Oktay, Washington A.B.D.

Şevket Kan, Şanlıurfa

Selahattin Zarcacı,
Karadeniz Ereğli

Sena Güler, Melike Güler, Tekirdağ

Kayra Doğançoğlu, Ankara

Elif Avcı, Esen Avcı, Artvin

Mankafa Poldi

– Şu tavuklar ne aptal, abla. Tam yumurtaların pahalılaştığı şu sırada, daha az yumurtlamağa başladılar.

– Bay Poldi, ben biraz çıkıyorum. Komşum, bugün, bir kuyruklu yıldızın geçeceğini söyledi.
– Olur, olur, Yalnız ona fazla yaklaşayım demeyin.

– Amerikalılar şimdi de ayda askeri üs kurmak istiyorlarmış, Poldi.
– Ay daima ufalıp büyüdüğüne göre, hiç te pratik bir fikir değil!

– Yüzünüz pek solgun, Bay Poldi. Günde iki sigara içmek tavsiyemi dinlediniz inşallah...
– Beni büsbütün rahatsız eden de bu ya, Bay Doktor! Ben, o güne kadar hiç sigara içmemiştim ki!

TEMMUZ AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

“Sudokunun Yanıtları”

3	2	1	9	5	4	8	6	7
6	8	4	7	2	3	5	9	1
7	5	9	1	8	6	2	4	3
8	1	5	4	9	2	3	7	6
2	9	7	6	3	8	1	5	4
4	6	3	5	1	7	9	2	8
1	3	6	2	7	9	4	8	5
9	4	8	3	6	5	7	1	2
5	7	2	8	4	1	6	3	9

Sudoku yapamayanlar için

2	6	8	5	1	9	4	7	3
3	5	9	7	4	6	1	2	8
1	4	7	8	3	2	5	6	9
5	3	6	4	9	7	2	8	1
7	2	4	1	5	8	9	3	6
9	8	1	6	2	3	7	5	4
4	7	3	2	6	1	8	9	5
8	9	5	3	7	4	6	1	2
6	1	2	9	8	5	3	4	7

Sudokusuz yapamayanlar için

“Bilginizi Denetleyin”

1-(c) Vila	10-(c) Yehuva'nın Şahitleri
2-(b) Devlet	
3-(d) Oscar Wilde	11-(d) Libretto
4-(a) Avusturya	12-(b) Babür
5-(c) Yüz Yıl Savaşları	13-(b) Zümrüt
6-(a) 762-815	14-(d) Önsel
7-(d) Hamamizade İsmail	15-(c) Calypso
8-(a) 24	16-(d) Niccola
9-(c) Zoom Mercek	17-(a) Absürd tiyatro
	18-(b) Abaküs

Satranç Çözümleri

PROBLEM: Mustafa Olgun Ekşi, 2 # 1. Vb1! Şc5 2.Vb6+# 1...Şc3 2. Vb2+#
OYUN SONU: Euwe, 1934 Beyaz Kazanır
1.Şc6 e3 2.Şd5 Şf3 3. Şd4 Şf2 4.Şd3 1-0

Kareler ve Rakamlar

471 + 402 = 873	978 - 413 = 565
345 - 234 = 111	620 - 213 = 407
+ - - +	- - - -
816 + 168 = 984	358 - 200 = 158

İlk dersimiz Türkçe

1-(d) 2-(c) 3-(b) 4-(a) 5-(a) 6-(a)- 7-(b) 8-(c)
9-(d) 10-(b) 11-(a) 12-(b) 13-(c) 14-(a) 15-(d)

Mantık Bilmecesi

Adı	Soyadı	Geldiği Şehir	Tatil Yöresi
Ibrahim	Ünlü	Ankara	Fethiye
Ercan	Uçkan	Eskişehir	Alanya
Veli	Çelik	Tokat	Belek
Erdoğan	Mekik	Bolu	Kemer
Kamil	Açıkgöz	Konya	Bodrum

1	S	A	D	U	N	A	K	S	Ü	T	T	E	M	A
2	E	N	E	Z	L	A	R	Ş	R	A	L			
3	L	A	B	A	D	A	R	E	S	İ	M	S	A	
4	A	M	İ	K	K	A	İ	M	K	O	B	A	Y	
5	H	U	N	T	A	N	E	B	A	B	İ	L		
6	A	R	A	B	A	O	T	A	Y	İ	N	F		
7	T	J	E	L	A	T	İ	N	E	L	P	A		
8	T	E	T	İ	M	N	A	R	T	N	İ	L		
9	İ	L	T	İ	M	A	S	C	A	K	U	L	A	
10	N	O	R	M	Ç	E	R	İ	A	A	R	K		
11	A	A	L	İ	R	E	İ	R	S	A	A			
12	L	A	M	E	K	A	M	E	R	A	E	R		
13	T	R	O	M	B	O	S	İ	T	G	A	L	O	N
14	I	L	E	R	K	L	D	O	L	A	M	A		
15	N	B	A	İ	L	E	A	K	N	E	A	Z		
16	B	A	U	Ç	U	R	U	M						
17	A	Z	R	A	T	R	A	F						
18	Ş	U	A	İ	İ	A	N	E						
19	K	N	İ	D	O	S	O	N						
20	T	A	A	M	P	A	R	S	A					

KARELER VE RAKAMLAR

Cahit Batum

- Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
- Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
- 0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

1

$$\begin{array}{ccc} \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue} & \text{Yellow} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} \\ \hline \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue} & \text{Yellow} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} \\ \hline \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Yellow} & \text{Blue} & \text{Yellow} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Blue} & \text{Yellow} & \text{Blue} \\ \hline \end{array} \end{array}$$

2

$$\begin{array}{ccc} \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & + & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} \\ \hline \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & - & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} \\ \hline \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & + & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} & = & \begin{array}{|c|c|c|} \hline \text{Red} & \text{Yellow} & \text{Red} \\ \hline \end{array} \end{array}$$

Çözümler 151. sayfadadır.

MANTIK BİLMECESİ

Prof. Dr. Yüksel Bozer

Geçen yaz Türkiye'nin değişik şehirlerinden beş kişi beş değişik tatil yöresinde konakladılar.

Aşağıdaki ipuçlarından bu beş kişinin adını-soyadını nereden geldiğini ve hangi tatil yöresinde konakladığını bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Bolu'dan gelen soyadı Uçkan olmayan Erdoğan her zaman tatilini geçirdiği yere gitmişti.
- 2- Tokat'tan gelen kişi Belek'i tercih etmişti.

- 3- Konya'dan gelmeyen soyadı Uçkan olan kişi Alanya'yı çok seviyordu.
- 4- Kamil Açıkgöz Fethiye'de tatil yapmıyordu.
- 5- Konya'dan gelen kişinin ilk adı Tokat'tan gelen kişinin ilk adından bir harf fazla olduğu gibi konakladığı yerin ismi de Tokat'tan gelen kişinin konakladığı yerin isminden bir harf fazlaydı.
- 6- Ünlü Ankara'dan gelmişti, ancak ilk adı Ercan değildi.
- 7- Tatilini Kemer'de geçiren Mekik'in ilk adı Veli değildi.

	Soyadı					Tatil Yöresi									
	Açıkgöz	Çelik	Mekik	Uçkan	Ünlü	Eskişehir	Ankara	Bolu	Tokat	Konya	Bodrum	Belek	Kemer	Fethiye	Alanya
İbrahim															
Ercan															
Veli															
Erdoğan															
Kamil															
Bodrum															
Belek															
Kemer															
Fethiye															
Alanya															
Eskişehir															
Ankara															
Bolu															
Tokat															
Konya															

Adı	Soyadı	Geldiği Şehir	Tatil Yöresi

yukselbozer@butundunya.com.tr

Çözümler 151. sayfadadır.

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

ÜNLÜ SATRANÇ USTALARI: 12
BEKLENMEYEN ŞAMPİYON: Max EUWE

Max EUWE (1901-1981)

Hollandalı büyükusta, aslen matematik profesörüdür. Birçok turnuva kazanmıştır. 1935 yılında herkesin favori olarak gördüğü ünlü Alekhine'den Dünya Şampiyonluğu ünvanını iki yıllığına aldı. Hazırladığı oyun sonu konumlarıyla satranç teorisine katkıda bulunan Euwe, yönetici olarak da çalıştı. 1971-1978 yıllarında FIDE başkanıydı.

Keres-Euwe, Zandvoort, 1936

11.e4 e6 2. d4 d5 3.e5 c5 4.Af3 cxd4 5.Vxd4 Ac6 6.Vf4 f5 7.Fd3 Age7 8.0-0 Age6 9.Vg3 Fe7 10. Ke1 0-0 11.a3 Ab8 12. Abd2 a5 13.Ab3 Aa6 14.a4 Ab4 15.Afd4 Fd7 16.Fb5 Ac6 17.c4 Axd4 18.Axd4 Fe5! (Asıl hedef f2 karesi.) 19. Vd3(19.Fe3 daha iyi.) 19...Fxb5 20. Axb5? Vh4 21.Vf1 (Beyaz vezir görev şaşkınlığı içinde neyi savunacağını bilemiyor.) 21...Kad8 22. Fe3 d4! 23.Fd2 d3 24.b3 f4! (Alan üstünlüğü siyaha geçiyor. Birazdan beyaz, oynayacak doğru dürüst hamle bulamayacak.) 25.Ke4 Kf5 26. Kae1 Kh5 27.h3 Kg5 28.Ad6 Vxh3 29.Fxf4 Axf4 30.Kxf4 Vg3(D) (Ağır taşlarla mat saldırısı etkili oluyor.) 31.Kfe4 Kh5 (Mata çare yok.) 0-1

Euwe-Alekhine, Dünya Şampiyonluğu 2. Oyun, Amsterdam, 1935

Yandaki konumda Euwe, şampiyon Alekhin'i terk etmeye zorlayan hamleyi yapıyor: 45.Vb7! (Beyaz fil alınmaz: 45...Kxc4 46.Kxh7+ Şxh7 47.c8V+ 1-0)

Satranca ve mesleğine olan büyük sevgisi, zekası, enerjisi, güçlü hafızası ve sporcu disiplini ile tanınan Euwe 1981 yılında ölmüştür.

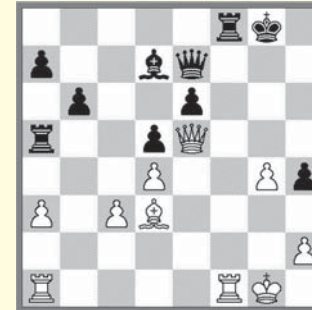

KAHRAMAN OLGAÇ ANI TURNUVASI'NDAN İKİ KONUM

IM Mert Erdoğan - GM Aleksa Strikovic, 2010

29.hxg6 (Başarılı bir kanat saldırısı: siyah, g6 piyonunu h piyonu ile alsa 30.Vh4 ... 31.Ag5 ... ve 32. Vh7+ matını önleyemez.) 29...fxg6 30.f7+ (At için f6 karesi boşaltıldı.) 30...Vxf7 31. Af6+ Şg7 32. Ag5! 32... Ve7 33.Axe6+ Vxe6 34.Axe8+ Vxe8 35.Vxc4 d2 36.Vc7+ Vf7 37.Vxf7 Şxf7 38. Kd1 Şe6 39.Kxd2 Şxe5 40.Kd7 h5 41.Kf7 Fd6 42.Şf1 Şe6 43.Kf3 h4 44.Kc3 Şf5 45.Kc4 g5 46.f3 Fb8 47.Şe2 Fa7 48.Kc7 Fb6 49.Kf7 Şe5 50. f4+! Kazanılmış piyon oyun sonuna geçiş planının ilk adımı.)50... gxf4 51.Şf3 Fe3 52.Kh7 Şf5 53.Kh5+ Şg6 54.Kxh4 Şg5 55.Kg4+ Şf5 56.Kg7 Fd4 57.Kf7+ Ff6 58.Kxf6+ (Plan başarıyla uygulandı.) 1-0

FM Oğulcan Kanmazalp - WIM Keti Tsatsalashvili, 2010

30.Kxf8 Vxf8 (30... Şxf8? 31. Vh8+ Şf7 32.Kf1+ Vf6 33.Kxf6 Şe7 34.Vf8+#) 31. Vg5+ Vg7 (31...Şh8? 32.Vxh4+ Şg7 33.Vh7+ Şf6 34. Kf1+ Şg5 35.Vh5+#) 32. Vd8+ Basit ve yalın. 1-0

PROBLEM Mustafa Olgun Ekşi

2#

mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Euwe, 1934

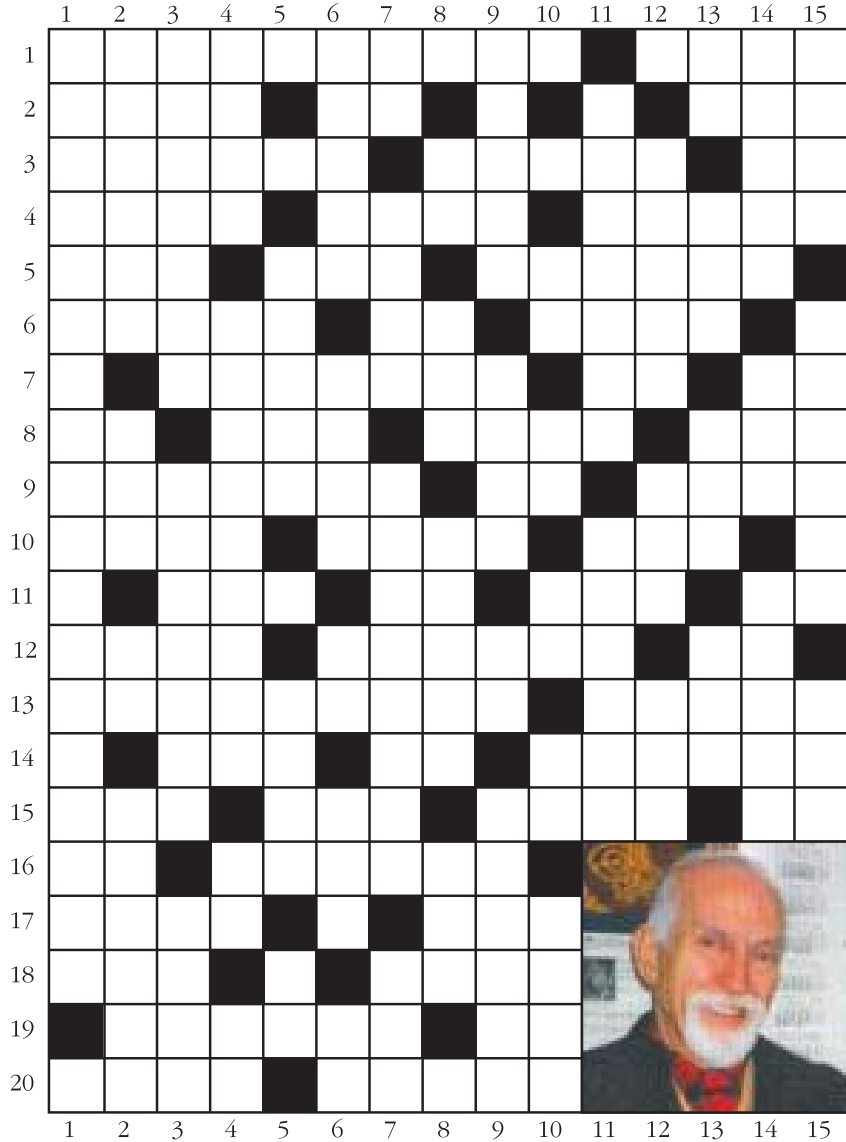

Beyaz Kazanır

Çözümler 151. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

SOLDAN SAĞA: 1- Fotoğrafını gördüğünüz bestekârimiz. - Konu. **2-** Edirne iline bağlı ilçelerden biri. - Bir nota. - Hekimlerin hastanın ciğerlerini dinlerken duydukları patolojik ses. **3-** Efelek. - Güzel sanatların bir dalı.- Nazi Hücum Kıtasını imleyen harfler. **4-** Hatay ilinde bir ova. - İkamet eden.- Deney hayvanı. **5-** Orta Asya'da kurulmuş bir Türk devleti. - Güneş doğmadan önceki alaca karanlık - Dağ kırlangıcı. **6-** “..... Sevdası” (Recaizade Mahmut Ekrem'in bir yapıtı).- Kültürsüz kişi.- Dinsel tören. **7-** Ambalaj için kullanılan ince, parlak madde. - İskambilde oyun sırası.- Eski dilde ayak. **8-** Bir cetvel türü.- Bir görevi yerine getirmek için oluşturulmuş en küçük birim.- Yürekli, yiğit.- Mısır'da bir nehir. **9-** Kayırma.- Kalsiyumun simgesi. - Manisa'nın bir ilçesi. **10-** Uyulması gereken kural. - Asker.- İsviçre'de bir kanton. **11-** Yüce, ulu. - Bir nota.- Kalıtım.- Bir haber ajansının simgesi. **12-** Dokusunda altın renginde tel bulunan kumaş.- Görüntü kaydetmeye yarayan gereç.- Rütbesiz asker. **13-** Kan pulcuğu. - Yabancı bir hacim ölçüsü birimi. **14-** Bir çoğul eki.- Kilo litrenin kısa yazılışı.- Tırnak kenarlarının iltihaplanmasından ileri gelen ağrılı şiş. **15-** Amerikan Basketbol Liginin imleyen harfler.- Bir bağlaç.- Ergenlik sivilcesi.- Yetmez miktarda. **16-** Baryumun simgesi. - Yar. **17-** Ayak basılmamış kum. - Sergen. **18-** Işın.- Yardım. **19-** Datça Yarımadası'nın mitolojideki adı. - Bir sayı. **20-** Yiyecek, kuru katkı. - Sadaka.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1- “Söyleme Bilmesinler”, “Ömrümüzün Son Demisi” gibi besteleri bulunan udi bestekârimiz. **2-** İçel iline bağlı ilçelerden biri.- Satrançta bir kategori.- Güzel sanat.- Yakın savaş sırasında kullanılan hafif silah. **3-** Fazla suyun tarladan uzaklaştırılması. - Yelkenli tekneyi rüzgar üzerine döndürmek.- Güzel kadın. **4-** Nuri Bilge Ceylan'ın ödüllü bir filmi. - Tasvir.- Ukrayna'nın plaka imi.- İşaret. **5-** Alıştırma.- İskambille oynanan bir zeka oyunu.- Bayram. **6-** İlgî. - Gaye, erek. - "Geçme namert köprüsünden, ... aparsın su seni." (Yavuz Sultan Selim).- Dünyanın deniz seviyesinden en alçak olan gölü. - Müzikte opus sözcüğünün kısa yazılışı. **7-** Eski Mısır'da insanoğlunun yaşamsal dayanağı olan üretici güç.- Kimyada artı uç. - Osmanlı ordusunun komutanlığını yapan vezirin unvanı.- “ ..... Çelik” (Fotograf sanatçımız). **8-** Endonezya'nın plaka imi. - Ruh. - Kum falı.- Sınır nişanı. **9-** Çoğalma.- “Elif .....” (Ressamımız). -Bir gıda maddesi. - Toroslar'ın Hatay'daki uzantısı olan sıradağlar. **10-** Baryumun simgesi. - Eski Mısır'da güneş tanrısı.- İridyumun simgesi. - Danimarka'nın plaka imi.- Kötü. **11-** Yakınma. - “Louis .....” (Ünlü Fransız şair). **12-** Hareketli.- Adale - İngiliz birası. **13-** Erkek.- Bir sayı.-Kutsal ışık.- Bir göz rengi. **14-** Olağanüstü olayları anlatan edebî tür. - Kimyasal enerjiyi elektrik enerjisine çeviren düzenek.- Hoş koku. **15-** İstahza.- Ömer Seyfettin'in bir hikayesi.-Cilve.

filizoskay@butundunya.com.tr

BİZE GÖNDERİLEN KİTAPLARDAN

Bu Defa Niçin Harp Edeceğimi Biliyorum

İbrahim Sorguç

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Erdoğan Sorguç, babasından kalan "Harp Sandığı"nı açıp ve içinde günlükler yanında fotoğraflar, haritalar, çizimler, kartpostallar ve çeşitli eşyaları görünce onları eskipüskü diye çöpe atmadı. Paraya çevirip koleksiyoncuların vitrinlerinde saklı kalmasına da izin vermedi. Önce kendi olanakları ile günlükleri yayımladı. Toplumla paylaşınca ilginin olduğunu, emeklerinin de boşa gitmediğini gördü ve gösterdi. Harp Sandığı'nda Osmanlı'nın çöküşü ve Cumhuriyet'in doğuşuna tanıklık eden anılarını koyduğu zarfın üzerine kendi el yazısı ile "Hayatta mağlup olmamak için mesleğinizin ehli olmalısınız" diye yazan Sorguç anılarının bir yerinde de sürekli kanayan yaraya Ortadoğu sorununa değiniyor: "Halep'ten aşığıya doğru Aden'e kadar olan yerler bizim idi. Ecdadımızın asırlarca harp ederek kazandığı bu yerler kafasız adamların elinde bizden uçup gitti. Filistin'deki kıtalara iyi

bakılsaydı cephenin düşmesine imkan yoktu. Sonradan öğrendik ki bir çok yerlerde tek kurşun dahi atmadan teslim olmuşlar. Yalnız cephemizin sol tarafında bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın ordusu bozulmadan İngilizlere ağır zayıt verdirek Halep'e kadar geri çekilmiş. Zira o büyük kumandan askerine iyi bakıyormuş. Bizimkiler gibi aç ve sefil bir vaziyette değilmişler. Askere bakılmazsa işte netice budur? ...Filistin'de şimdi İsrail Devleti var. Orada sayısız Türk delikanlıları yatmaktadır. Bu Filistin bir faciadır ve bir rezalettir. Ah Filistin Ah! Koskoca Arap ülkesi! İdaretsiz kumandanların cehaleti yüzünden mahvoldu ve kaybolup gitti. Bir daha acılarına rastgelmek istemiyorsak çoluğumuzu çocuğumuzu okutalım...

Mevlana Geçmiş ve Şimdi, Doğu ve Batı

Franklin Lewis

Kabalcı Yayınevi

1997 yılında ABD'de en çok satan şair olarak gündeme gelen Mevlana'nın şiir kitapları yanında ünlü kişilerce seslendirilen şiir kayıtları, müzik parçaları, bunlar eşliğinde yapılan konserler, danslar, gösteriler "Mevlana Çılgınlığı" başlığı altında basın yayında büyük ilgi görmeyi

sürdürüyor. Sadece ABD'de değil küreselleşen dünyanın her yerinde. "Mevlana'yı 800 yıl sonrasında bile dünyanın en önemli ve etkili kültür simgelerinden biri haline, dünya tarihinde rastlanmayan bir hoşgörü ve evrensellik anıtı haline getiren şey neydi? Kim olursan ol, hangi dilde konuşursan konuş ama "dilsizlerin dilini öğren" diyen bir şairin yedi yüzyılı aşkın bir zaman boyunca Bosna'dan Hindistan'a kadar uzanan geniş bir coğrafyada yaşayan okurların yüreklerinde hep canlı kalmasını ne sağladı? "Ey harfle ses arasında kokuşup kalan, sonra da Tanrı'yı dilsiz zanneden! Ne deyişsem, ne söylediysem kendime dedim ben! Araştırmacıların son yarım yüzyılda insan olarak Mevlana'nın daha tarihsel gerçeklere dayalı hikayesini oluşturmaya çalışmalarına karşın henüz onun hakkında mevcut bilgilerin tümünün özenli bir şekilde incelenmesini üstlenen olmadı. Franlin Lewis'in Mevlana'sı her geçen gün daha da büyüyüp güçlenen bu efsanenin ve adını verdiği tarikatın arkasındaki ismi tüm yönleriyle anlatmayı amaçlıyor. Varlığıyla Mevlana'yı coşturup, yokluğuyla bir yangını ateşleyerek bir anlamda ona ses veren Şems-i Tebrizi'den, Moğol saldırısı altındaki karmaşa içindeki dönemin politik ilişkiler ağına, Sultan Veled'in ardından genişleyen bir tarikatın Osmanlı devletiyle ve genç Türkiye cumhuriyetiyle olan bağına varana dek tüm etmenleri gözönüne alıyor."

Eski Çağlardan Günümüze Ünlü Yazarlar ve Düşünürlerden Özlü Sözler

Sözün Özü

Celal Üster

Kültür, sanat dünyamızın önde gelen adlarından olan, çevirmen, yazar, editör ve yayıncı kimliği ile bir çok çalışmaya imza atan Celal Üster bu kez 1005 yazar, 267 kavram, 5264 özdeyişi bir araya getirdiği yapıtıyla katkı sunuyor. Derlemesi ve çevirisini yaptığı bu çalışmanın benzerlerinden farkı, in-ternette sıkça yapılan kes yapıştır yoluyla değil özenle ve tek tek araştırılarak özgün yazılmış biçimine sadık kalarak bir araya getirilen sözlerden oluşuyor olması. Yapıtta kavramlar dizini yanında kısa ve öz bilginin ışığında yazarlar dizini de var. "Adalet: Madem haksızlık hakseverliğe ağır basacak. O zaman inanmayalım tanrılara Euripides. Her yerde tek bir adalet ilkesi vardır: Güçlünün çıkarı, Platon. Güçlünün haklı çıktığı yerde adalet bekleme, Phaedrus. Haksever insan, yalnızca haksızlık yapmayan değil, yapabileceği halde yapmayan insandır, Philemon. Adalet, erdemlerin zafer tacıdır, Marcus Tullius Cicero. Dünyanın tarih ve siciline bakarsan, adaletin kaynağında adaletsizlik korkusunu görürsün, Horatius. Adaletin katısı adaletsizliklerin en büyüğüdür(...)

BİR FOTOĞRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: Birsen Erkutun (Büyükkada, İstanbul)

Bütün Dünya'ya Bugün Abone Olun Derginiz Yarın Kapınıza Gelsin

Abonet ile üyelik çok kolay

Tıklayın
abonet@abonet.net

veya arayın
0212 314 0 888

abonet

www.abonet.net

TÜRK RESSAMLARI: Nur ULUBİL

BIDIK BAHÇE SEFASINDA

Manisa' da doğdu, Işık Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Dış Hekimliği Fakültesi' nden mezun oldu. 15 yıl önce başladığı resim çalışmalarını çeşitli özel atölyelerde sürdürdü. Türkiye' de, Türk Eğitim Derneği, Levent Tenis Kulübü, Türk Japon Kadınlar Kültür Derneği ve Cemal Reşit Rey fuayelerinde açtığı resim sergilerinden sonra yurtdışında Brüksel, Atina, Viyana, Luppiano, Napoli ve Saint Petersburg' da da sergiler açtı.

ISSN 1301-7608

9 771301 760320